

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:479

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:479 Bombdåd och bilbränder
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 23 mars 2021.

Stockholm den 3 mars 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:486

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:486 Sms-utskick med anledning av pandemin
av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 23 mars 2021.

Stockholm den 5 mars 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Prot. 2020/21:95
17 mars

Interpellation 2020/21:512

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:512 Självförsörjning kontra sysselsättning av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 15 mars 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Märta Stenevi (MP)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:519

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:519 Ungas möjlighet till en egenägd bostad av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 15 mars 2021

Finansdepartementet

Märta Stenevi (MP)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2020/21:520

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:520 Handläggningstider i förrättningsverksamheten

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 15 mars 2021

Finansdepartementet

Märta Stenevi (MP)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2020/21:521

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:521 Åtgärder mot sexualbrott mot barn av Marléne Lund Kopparklint (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 mars 2021.

Stockholm den 5 mars 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Prot. 2020/21:95

17 mars

Interpellation 2020/21:525

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:525 Skydd av personuppgifter för personal inom de rättsvårdande myndigheterna

av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 mars 2021.

Stockholm den 9 mars 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:528

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:528 Afghanistans konsulat

av Ida Drougge (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 15 mars 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:531

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:531 Fler poliser och civilanställda i Västerbotens inland

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 mars 2021.
Stockholm den 9 mars 2021
Justitiedepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:533

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:533 Kvinnorättsaktivisters situation och massavrättningarna i Iran
av Amineh Kakabaveh (-)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 april 2021.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.
Stockholm den 15 mars 2021
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:542

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:542 Den politiska krisen i Georgien
av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 april 2021.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.
Stockholm den 15 mars 2021
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:543

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:543 Framtiden för biståndet
av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.
Skälet till dröjsmålet är resa.
Stockholm den 15 mars 2021
Utrikesdepartementet
Per Olsson Fridh (MP)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:544 Samverkan mellan humanitärt och långsiktigt utvecklingsbistånd

av Magdalena Schröder (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 15 mars 2021

Utrikesdepartementet

Per Olsson Fridh (MP)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:545

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:545 Korruption inom biståndet

av Magdalena Schröder (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 15 mars 2021

Utrikesdepartementet

Per Olsson Fridh (MP)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:549

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:549 Situationen i Belarus

av Kerstin Lundgren (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 15 mars 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:553

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:553 Kurderna och den svenska säkerhetspolisens praktik och inriktning

av Amineh Kakabaveh (-)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 6 april 2021.

Stockholm den 16 mars 2021

Justitiedepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:554

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:554 Enhetliga bedömningar inom sjukförsäkringen

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 mars 2021

Socialdepartementet
Ardalan Shekarabi (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:555

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:555 En europeisk strategisk autonomi av Pål Jonson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 6 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 15 mars 2021

Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:561

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:561 Områdespoliser i alla kommuner av Kerstin Lundgren (C)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang. Interpellationen kommer att besvaras den 20 april 2021.

Stockholm den 16 mars 2021

Justitiedepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:563 Friår

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 mars 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:564

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:564 Yrkeschaufförernas arbetsmiljö

av Sofia Westergren (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 mars 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:565

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:565 Den ökande arbetslösheten

av Saila Quicklund (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 mars 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:566

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:566 Brottsofferperspektivet när det gäller barn

av Sofia Westergren (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 9 april 2021.

Stockholm den 15 mars 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2021:3 Administrationen i statliga myndigheter – en verksamhet i förändring

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:97, 111, 112, 113 och 128 till skatteutskottet

2020/21:110 och 120 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:118 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:119 till civilutskottet

2020/21:123 till arbetsmarknadsutskottet

2020/21:125 till näringsutskottet

2020/21:126 till trafikutskottet

2020/21:127 till finansutskottet

2020/21:134 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelser

2020/21:75, 103 och 116 till konstitutionsutskottet

Redogörelse

2020/21:RR3 till utbildningsutskottet

EU-dokument

COM(2021) 95 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 10 maj*.

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Försvarsutskottets betänkande

2020/21:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Finansutskottets betänkanden
2020/21:FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor
2020/21:FiU25 Statlig förvaltning
2020/21:FiU26 Kommunala frågor
2020/21:FiU34 Offentlig upphandling

Prot. 2020/21:95
17 mars

Trafikutskottets betänkande
2020/21:TU6 Trafiksäkerhet

Näringsutskottets betänkande och utlåtande
2020/21:NU18 Mineralpolitik
2020/21:NU25 Kommissionens meddelande om en handlingsplan för immateriella rättigheter

§ 6 2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

*2020 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
utlänningskontroll*

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU19
2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2020/21:69)
föredrogs.

Anf. 1 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Vi har i dag att debattera justitieutskottets betänkande gällande 2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll. Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 4 samt yrka att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Det finns en stor uppslutning i denna kammare bakom den självklara utgångspunkten att utländska medborgare som utgör ett hot mot Sveriges säkerhet ska lämna landet. Om detta av någon anledning inte är möjligt bör dessa personer hållas i förvar eller övervakas på ett betryggande sätt som är förenligt med internationella konventioner, inte minst Europakonventionen.

Herr talman! Hanteringen av utländska medborgare som utgör ett säkerhetshot är en fråga som inte bara diskuteras i Sverige. Ofta handlar debatten om fall där verkställighetshinder för en utvisning föreligger. I Sverige hade vi en intensiv debatt kopplad till de sex så kallade imamerna. Det kanske mest omtalade fallet i Norden rör mulla Krekar.

Krekar kom till Norge 1991 som kvotflykting och byggde upp den islamistiska gruppen Ansar al-Islam. Redan 2003 dömdes han till utvisning. I över tio år försökte olika norska regeringar verkställa utvisningen utan att lyckas. Norge är nämligen, liksom Sverige, bundet av de internationella konventioner som landet har undertecknat. Således kunde Krekar inte utvisas till Irak, eftersom de irakiska myndigheterna inte kunde garantera att han inte skulle dömas till döden om han återvände.

Värt att notera kopplat till mulla Krekar är att Fremskrittspartiet inför stortingsvalet 2013 lovade att avvisningen av honom skulle verkställas om de vann valet. Efter valet ingick Fremskrittspartiet i en regering ledd av Høyre. Hur gick det då med avvisningen? År 2020 utvisades Krekar – till

Italien. Sensmoralen är att det verkar vara enklare att vara populist i opposition än när man sitter i en regering.

Herr talman! Åter till Sverige. År 2018 beslutade regeringen om en översyn av lagen om särskild utlänningskontroll. Syftet var att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter. Utredningen föreslår bland annat

- ny lag som gör det lättare att utvisa kvalificerade säkerhetshot
- skärpta straff för dem som bryter mot anmälningsplikten eller trotsar ett återreseförbud
- sänkta krav för att få tillstånd till hemliga tvångsmedel, från synnerliga till särskilda skäl
- användning av fler tvångsmedel.

Enligt utredningen borde den nya lagen träda i kraft så snart som möjligt, men eftersom tillämpningsområdet för den nya lagen till viss del bygger på att förslaget till terroristbrottslag genomförs bör den nya lagen träda i kraft tidigast vid samma tidpunkt som terroristbrottslagen träder i kraft.

Av regeringens propositionsförteckning för våren 2021 framgår det att regeringen avser att lämna propositioner i dessa två ärenden i juni 2021 för behandling i riksdagen efter sommaren. Tanken är att den nya lagen ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Herr talman! Möjligheten att hålla individer i förvar när det föreligger verkställighetshinder är ytterst begränsad med hänsyn till proportionalitetsprincipen och de internationella konventioner, främst Europakonventionen, som Sverige är bundet av.

Europakonventionen kräver bland annat att frihetsberövandet ska ske som ett led i ett förfarande som rör individens utvisning. När en beslutande myndighet eller regering har funnit att det föreligger verkställighetshinder och utvisningsbeslutet därmed ska inhiberas kan nämligen frihetsberövandet inte längre bedömas vara ett led i ett förfarande som rör individens utvisning. En ny utredning kommer inte att ändra på detta faktum.

Anf. 2 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Herr talman! Europa har under de senaste decennierna drabbats av en lång rad mycket allvarliga terroristdåd. Det har främst rört sig om islamistiskt motiverad terrorism, exempelvis de allvarliga attentaten i Paris 2015. Med detta sagt har det också förekommit attentat med exempelvis högerextrema agendor, och vi minns alla med förskräckelse attentatet på Utøya 2011.

Efter terrordådet på Drottninggatan för snart fyra år sedan blev det tydligt att hotet från terrorismen är reellt även i Sverige. Sverige har sedan ett antal år tillbaka en förhöjd terrorhotnivå. Enligt Nationellt centrum för terrorhotbedömning finns det individer, både i Sverige och utomlands, som betraktar terrorattentat mot mål i Sverige som legitima och som har såväl avsikt som förmåga att genomföra sådana.

En viktig del i att kunna freda oss från nya terrordåd är att säkerställa att personer som är eller kan bli ett säkerhetshot mot Sverige inte lyckas uppehålla sig i landet. Genom lagen om särskild utlänningskontroll kan

Säkerhetspolisen vidta särskilda åtgärder mot personer som bedöms utgöra ett säkerhetshot. Det kan till exempel handla om personer som kan kopplas till säkerhetsshotande verksamhet. Ytterst kan personerna bli utvisade ur landet.

I det betänkande som debatteras i dag behandlas regeringens skrivelse *2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll* liksom två följdmotioner.

Lagen om särskild utlänningskontroll har varit utsatt för hård kritik. Säkerhetspolisen har för några år sedan i en särskild inlägga till regeringen påtalat att lagstiftningen är otydlig, svårtolkad och svårtillämpad. Lagens brister har också under senare tid blivit tydliga då utländska medborgare, som utgör bedömda säkerhetshot, försätts på fri fot på grund av att det föreligger hinder för att verkställa utvisningarna.

Personer som av både regeringen, Säkerhetspolisen och Migrationsverket har bedömts utgöra hot mot Sveriges säkerhet kan alltså i princip röra sig fritt i det svenska samhället. Detta är en mycket olycklig konsekvens som många i Sverige, med all rätt, har reagerat väldigt negativt på. En grundläggande uppgift för varje stat är att freda sina egna medborgare.

I samband med den så kallade terroröverenskommelsen 2017 förband sig regeringen att se över lagen om särskild utlänningskontroll, men det tog regeringen mer än ett år att tillsätta den utredning som var en nödvändig förutsättning för att gå i mål med detta.

För ganska precis ett år sedan överlämnades till slut utredningens betänkande *Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter* till regeringen. Det var tre år efter att regeringen i terroröverenskommelsen lovade att se över lagen. Nu har det alltså gått ytterligare ett år, men regeringen har fortfarande inte lämnat någon proposition till riksdagen.

Herr talman! Moderaternas utgångspunkt är att utländska medborgare som utgör hot mot Sveriges säkerhet ska lämna landet. Om det av olika skäl inte är möjligt behöver dessa personer kunna hållas i förvar eller övervakas på ett betryggande sätt. Det är inte möjligt fullt ut i dag.

Utredningen har gjort en gedigen översyn av lagstiftningen på området och föreslår en helt ny lag som står på egna ben och inte, som den nuvarande lagen i dess tillämpning, är beroende av utlänningslagen. Utredningen föreslår också ett antal skärpningar av lagstiftningen.

Det är därför angeläget att regeringen nu skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag om de skärpningar som utredningen föreslår.

Det är emellertid inte tillräckligt. Utredningen tog nämligen inte sikte på den typ av situationer när utvisningar inte kan verkställas, och det gick inte heller i utredningens direktiv.

Utskottet konstaterar i betänkandet att kommittédirektiven till den utredning som kommer att ligga till grund för den kommande propositionen var alltför snäva och att vissa frågor som skapat påtagliga problem därför inte uppmärksammades tillräckligt av utredningen.

Riksdagen uppmanade därför regeringen redan för ett år sedan att skyndsamt tillsätta en ny utredning som ska se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra ett säkerhetshot.

Eftersom regeringen fortfarande efter ett år inte har tillsatt en sådan utredning kräver utskottet nu att en ny utredning tillsätts inom tre månader. En sådan utredning bör bland annat utreda förutsättningarna att öka möjligheterna att hålla personer som bedöms utgöra ett säkerhetshot i förvar med iakttagande av rättsstatliga principer och proportionalitet samt förstärka möjligheterna till övervakning i de fall utvisning inte kan verkställas.

Vidare menar vi moderater att det behöver införas ett system så att hinder mot att verkställa utvisningarna kan undanröjas genom så kallade diplomatiska garantier. Diplomatiske garantier kan ingås med andra stater i enskilda fall. Men det bör även vara möjligt att gå längre och pröva att införa den typ av system som finns exempelvis i Storbritannien, nämligen generella överenskommelser.

Jag yrkar därför bifall till reservation 2 om diplomatiska garantier.

Moderaterna har också föreslagit att Sverige ska ställa krav på ursprungsländer som tar emot svenskt bistånd att även samarbeta vid återtagande av sina medborgare. Konsekvensen av att vägra att ta emot sina medborgare som har nekats rätt att vistas i Sverige bör vara att hela eller delar av biståndet dras in.

Herr talman! Regeringen behöver nå större framgång med att få dessa säkerhetshot att lämna landet. Hotet från terrorismen kommer att finnas under överskådlig tid. Nu krävs politisk handling för att lösa de säkerhetsproblem som Sverige står inför.

Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar denna morgon redogörelsen för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll. Det är en särskild lag som finns i Sverige som ger vårt land en möjlighet att utvisa de utlänningar som av Säkerhetspolisen bedöms utgöra ett säkerhetshot mot vårt land.

Denna lag har Sverigedemokraterna ensamma varit kritiska mot under väldigt lång tid. Den är alldeles för tandlös. Det har tagit väldigt lång tid för andra partier, och inte minst för regeringen, att börja agera i denna fråga.

När Sverigedemokraterna för fem sex år sedan påtalade brister i denna lag och ville att den skulle utredas i en skärpande riktning fick vi höra från regeringen att det inte går att göra någonting åt detta utan att Sverige är bundna av konventioner som gör att man inte kan vidta några åtgärder i en skärpande riktning.

I dag får vi höra från socialdemokraten här i talarstolen att det går att göra skärpningar av denna lag och att regeringen tänker göra det. Men det går inte att göra mer än vad regeringen tänker göra. Det är nämligen omöjligt att göra.

Detta visar det motstånd som finns från den rödgröna regeringen att göra skärpningar i lagen om särskild utlänningskontroll och att det inte alltid grundar sig i verkligheten utan i politiskt och ideologiskt motiverat motstånd. Det är därför som Sverigedemokraterna fortsatt skriver följdmotioner med anledning av dessa redogörelser och skriver motioner under allmänna motionstiden om att lagen om särskild utlänningskontroll ska skärpas. Vi anser nämligen, till skillnad från andra partier i denna församling, att denna lag måste utformas med Sveriges säkerhet som främsta prioritet.

Då är det otillfredsställande att vi har haft ett ganska uppmärksammat fall – det är inte det enda i Sverige historiskt sett – med sex imamer som av Säkerhetspolisen ansågs utgöra ett säkerhetshot. De togs i förvar 2019 och skulle utvisas. Med bristfälliga möjligheter för Sverige att påverka verkställighetshinder släpptes dessa personer ut för att det inte finns någon annan grund för förvarstagande i Sverige. Dessa personer har gått fria i Sverige sedan dess. De får till och med välja var i Sverige de ska bo. En av dem har flyttat till Malmö, en kommun som redan är drabbad av våldsbejakande extremism.

Sverigedemokraterna förespråkar en helt annan linje, ett förvarstagande som grundar sig på Sveriges säkerhet, det vill säga att Säkerhetspolisen under vissa förutsättningar ska kunna ta personer – utlännningar – som utgör ett säkerhetshot mot vårt land i förvar. Om det exempelvis kommer underrättelseuppgifter till Säkerhetspolisen om ett väldigt avancerat nära förestående terrorattentat i vårt land skulle Säkerhetspolisen kunna ta farliga personer i förvar, kanske för att inhämta mer underrättelseuppgifter eller för att störa ut en organisering inför ett terrorattentat. Denna möjlighet saknar Säkerhetspolisen i dag på grund av att det finns ett politiskt motiverat motstånd, framför allt från regeringen. Vi kallar detta säkerhetsförvar, och vi tar upp det i en reservation. Men vi står också bakom andra möjligheter att påverka denna otillfredsställande situation i vårt land genom att få personer att lämna landet genom diplomatiska garantier.

Vi vet att det finns andra länder som är mer framgångsrika i arbetet med att verkställa utvisningar genom exempelvis diplomatiska garantier av personer för vilka det har förelegat verkställighetshinder.

När regeringen allt som oftast säger att den jobbar aktivt med dessa frågor kan man fråga hur ofta den har omprövat grunden för verkställighetshinder som Migrationsöverdomstolen har slagit fast.

Jag hade en interpellationsdebatt med statsrådet Damberg för inte så länge sedan. Svaret på denna fråga uteblev. Jag misstänker att regeringen inte alls har omprövat grunden för verkställighetshinder mot dessa sex imamer som skulle utvisas. Det har gått två år, och man har inte en enda gång omprövat grunden för verkställighetshinder. Det är inte vad jag kallar ett aktivt arbete för att nå framgång med utvisningar av sex imamer som utgör ett terrorhot mot vårt land. Det är betyg underkänt för den rödgröna regeringen.

Sverigedemokraterna har, som sagt, länge påtalat bristerna i denna lag. Vi har nått viss framgång exempelvis med regeringens långsamma agerande för att förlänga tiden i verkställighetsförvar. Vi har sakteligen fått insikten att någon form av ytterligare kontroll än samtal hos polisen genom anmälningsplikt en gång i veckan kan vara lämplig. Man har kommit med ett löst förslag om elektronisk övervakning.

Men vi har också sett att personer som skulle utvisas – terrorister – inte minst i England och som utgjorde ett hot mot Englands säkerhet och befann sig i frihet under övervakning med elektronisk övervakning genomförde knivattacker mot befolkningen.

Det bud som finns på bordet från den rödgröna regeringen handlar om en möjlighet till lite längre verkställighetsförvar och eventuellt elektronisk övervakning. Man kan köra lastbil med elektronisk övervakning. Detta bara som en liten påminnelse om situationens allvar.

Sverigedemokraterna kräver av regeringen att den ska göra mer än det. Det är inte för mycket begärt att man prövar en framkomlig väg för att nå en större säkerhet kring dessa frågor. Om det inte går, om det är omöjligt, är det en sak. Men den som inte har provat bär också ett ansvar för den situation som sedan uppstår i vårt land.

Jag yrkar avslutningsvis bifall till Sverigedemokraternas reservation 3 om förvar.

Anf. 4 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Man får tycka vad man vill. Man får ha vilka galna idéer som helst, och ingen tanke kan vara förbjuden, hur motbjudande den än må vara. Men när ens tyckande och tänkande omsätts i antidemokratiska aktiviteter, uppmaningar till våld eller stöd till terrorsektorer går gränsen för vårt samhälles öppenhet.

Var och en är fri att driva debatt och göra sin röst hörd. Men ingen är fri att hota, uppmana till våld eller själv begå eller bidra till våldshandlingar. Sådana handlingar är straffbara, och vi kommer kontinuerligt att behöva utveckla denna straffrätt för att skydda vårt samhälle. Även när det gäller den som ännu inte har begått sådana handlingar men har en tydlig ambition att göra det finns en gräns för det öppna samhällets tålamod.

Ämnet för dagen har debatterats i många omgångar, och det på goda grunder. Jag minns att jag när vi debatterade förra årets upplaga av denna skrivelse poängterade att frågan träffar rakt in i den oerhört känsliga balansgång vi måste gå mellan rikets och våra invånares säkerhet och rätts-säkerhet, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer. Detta är därför ett ämne som måste behandlas med den högsta kvalitet vi någonsin kan uppbringa.

Jag har också för mig att jag sa att den som påstår eller antyder att det här är lätt allvarligt har underskattat frågans komplexitet, eller också förstår man men bryr sig inte om vare sig det ena eller det andra för demokratins centrala värde. Alldeles oavsett vilket visar man i så fall med all önskvärd tydlighet att man inte är mogen att ta sig an frågor av denna tyngd.

De blocköverskridande samtalen om hur vi bäst bekämpar terrorismen i Sverige från 2015 och 2017 var bra. Men sedan dröjde det tre år för regeringen att komma till skott med något av det allra viktigaste. När vi debatterade detta ämne förra året tillkännagavs att kompletteringar behövde göras, men ännu har ingenting hänt när de gäller dessa kompletteringar. Därför kommer ett nytt tillkännagivande i dag, som kollegan Mikael Damsgaard har redogjort för.

Regeringen må säga att man har mycket att göra och att det är massor av tillkännagivanden att leverera på. Men om man gör anspråk på att styra landet bär man också ansvaret för att få saker och ting gjorda, i synnerhet sådant som riksdagen anmodar regeringen att göra. Det finns inga ursäkter för denna saktfärdighet, och det är därför vi lägger i dag fram det här ganska skarpa tillkännagivandet med en tydlig tidsgräns.

Ett par begrepp brukar alltid komma upp när vi debatterar det här ämnet. Det är dels Europakonventionen för mänskliga rättigheter, som vi har hört, dels diplomatiska garantier. Dagens debatt är inget undantag.

Diplomatiska garantier låter vettigt och rimligt, men vi ska ha i åtanke att de stater som är aktuella oftast har riktiga skurkregimer. Tänk på Syrien och Irak – ska man kroka arm med sådana regimer och lita på att en sådan diplomatisk garanti kan hållas? Det är ganska skakigt.

Det är just därför som verkställighetshinder ofta föreligger. Det här är stater som förtrycker sina invånare som begår grova övergrepp. Att kroka arm med sådana regimer är antagligen inte särskilt fruktbart, och överenskommelser med sådana regimer måste anses vara utomordentligt svaga. Men visst, möjligheten ska inte uteslutas.

När det gäller Europakonventionen för mänskliga rättigheter verkar vi genom åren ha gått lite fram och tillbaka, men vi tycks vara överens om det allra största och bredaste fältet i den parlamentariska majoriteten: Konventionen ska respekteras. Vi får inte utvisa människor om de riskerar tortyr eller dödsstraff.

Ibland låter det nästan som att detta är något beklagligt, något nödvändigt ont som vi helst skulle vilja dra oss ur eller omförhandla. Men, herr talman, det viktiga är inte att vi är bundna av den internationella konventionen. Det viktiga är att vi inte *vill* utvisa någon människa till tortyr eller dödsstraff. Jag hoppas att det är en hållning som vi är brett överens om även framöver.

Det finns mycket att säga om det här ämnet, och vi har debatterat det i många olika omgångar. Men jag hoppas att vi kommer framåt och har ett aktivt utvecklingsarbete i det utomordentligt viktiga arbetet med att skydda vårt rikets säkerhet och våra invånares säkerhet samtidigt som vi värnar rättsstatliga och demokratiska principer och ser varje människas värde alldeles oavsett vem man är.

Anf. 5 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Utländska medborgare som utgör ett hot mot rikets säkerhet ska lämna Sverige. Om det inte kan göras snabbt ska en sådan person kunna sättas i förvar eller övervakas på ett betryggande sätt.

Det är minst sagt nedslående att ytterligare åtgärder vid verkställighetshinder inte har utretts trots att riksdagen för ett år sedan gjorde ett sådant tillkännagivande. Men nu kan vi driva på detta genom ett beslut här i dag då vi röstar för utskottets förslag.

Kristdemokraterna har ett antal reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 2 om diplomatiska garantier.

Med tanke på ämnets allvarlighet är det lite tråkigt att börja ett inlägg med att säga att vi här har ytterligare ett exempel på regeringens oförmåga att agera. Om vi verkligen menar allvar med att agera mot extremism och terrorism måste vi själva hela tiden se till att vi har adekvat lagstiftning som kan slå både mot organisering och mot finansiering.

Regeringen har ända sedan 2017, när överenskommelsen kring terrorismen gjordes, förbundit sig att se över lagen om särskild utlänningskontroll. Man har endast delvis lyckats. För ett år sedan gjorde riksdagen ett tillkännagivande för att vidga det snäva direktiv som den pågående utredningen arbetade efter. Utredningen hade inte fått direktiv att titta på situationer där verkställighetshinder förhindrar en utvisning. Här har vi alla på näthinnan situationen med de sex imamerna, som just av detta skäl nu rör sig fritt i vårt samhälle trots att de utgör ett hot mot rikets säkerhet.

Överenskommelsen om terrorism 2017 kom efter det att Säkerhetspolisen påtalat att den då gällande lagstiftningen var både otydlig och svårtolkad och dessutom svårtillämpad. Den minnesgode kommer säkert ihåg att det hände saker 2017. Vi minns alla som i går terrordådet på Drottninggatan här i Stockholm. Det som kanske färre känner till är att dagen före röstades Kristdemokraternas initiativ om att förbjuda samröre med terrororganisationer ned här i Sveriges riksdag.

Denna oförmåga att hantera extremism och terrorism från regeringens sida gör sig gällande på olika sätt.

En annan lagstiftning som vi behöver här i Sverige är ett förbud för utländska extremister att finansiera verksamhet här. Detta är någonting som vi kristdemokrater har drivit under flera år, för vi ser att vi måste sätta stopp för den utländska finansieringen. Det är nödvändigt om vi nu vill göra någonting åt exempelvis den våldsbejakande islamismen. Vi har därför lyft frågan om att det borde införas ett förbud mot utländsk finansiering av svenska moskéer och islamistiska föreningar.

Häromdagen beslutade Folketinget i Danmark att göra just detta. Det är en lag som sätter stopp för vad man kallar ”antidemokratiska donationer”. I ett pressmeddelande slår den socialdemokratiska invandrings- och integrationsministern fast: ”Detta lagförslag är ett viktigt steg mot kampen mot de extrema islamisternas försök att vinna mark i Danmark. Med detta kan vi ta en riktad inställning till donationerna som undergräver de värderingar som det danska samhället bygger på.”

Här i Sverige har den socialdemokratiskt ledda regeringen klargjort att man vill stoppa utländska direktinvesteringar i Sverige, men då har det handlat om fysiska investeringar i exempelvis svenska hamnar. När det gäller utländska fanatiker gör regeringen ingenting.

Herr talman! Vi har alltså en reservation där vi menar att verkställighetshinder ska kunna avlägsnas genom så kallade diplomatiska garantier. Vi vill att man prövar att forma avtal med diplomatiska garantier med andra länder så att utvisning kan ske. Här både kan och ska vi också utvärdera det svenska biståndet. Om landet i fråga får svenskt bistånd menar vi att biståndet måste prövas, och då tänker vi på den del av biståndet som kallas utvecklingsbistånd, inte humanitärt bistånd. Det ska kunna reduceras eller dras in om ursprungslandet inte samarbetar kring att återta sin medborgare.

En utlänningsansökan som fått avslag på en ansökan om asyl eller som begått brott ska lämna vårt land med beaktande av det som kallas för non-refoulement. Det är därför angeläget att Sverige arbetar aktivt, mycket mer aktivt, för att exempelvis få fram sådana diplomatiska garantier som ger möjlighet att pröva detta.

Detta är någonting som inte bara vi kristdemokrater och flera andra partier pekar på. Även Säpo pekar på detta som en möjlighet när det handlar om just de sex imamerna som greps och där utvisning dock inte kunnat verkställas utan där de i dag är på fri fot i vårt samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU21

En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord (prop. 2020/21:74)
föredrogs.

Anf. 6 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Marcus är en av alla de unga som har tagit sitt liv i Sverige.

För tio år sedan skrev han om sina tankar på nätforumet Flashback, och då hoppade trollen in i träden. De hetsade för att han verkligen skulle ta sitt liv, och de fick rätt. Han livesände slutet på sitt 21-åriga liv för ungefär tio år sedan. Där satt de och tittade framför sina skärmar, de som med sina knapptryckningar försökt att få honom att puttas över kanten.

Detta är en sällsynt vidrig berättelse. Och det värsta med den är att den är sann, att den inte kan skrivas om. Men vad som kan skrivas om är lagen, och vad som fortfarande tecknas är framtiden.

Varje dag kämpar en stor del av befolkningen med ångest, oro och depressioner. Många barn går upp på morgonen, tittar sig själva i spegeln och hör de inre demonerna viska: Du är ful, du är äcklig, du är värdelös. Du förtjänar inte att leva.

Det här är de absoluta motsatsorden till det som vi föräldrar känner inför våra barn. Den kontrasten mellan vad vi känner och vad vissa barn tänker är nog bland det mest smärtsamma en förälder över huvud taget kan tvingas bära.

Nyligen pratade jag med en pappa vars dotter hade försökt att ta sitt liv. Han beskrev känslan när han sitter vid köksbordet och dottern tar kvällspromenaden med hunden. Han kan inte kräva att få följa med och kan inte förbjuda henne att gå ut, utan han måste sitta där med oron och den totala ångesten. Och tankarna kommer: Är det nu det sker? Kommer hon över huvud taget hem till mig igen?

Varje år dör omkring 1 500 människor genom att de avslutar sitt eget liv. För att få en uppfattning om problemets storlek kan vi ställa det mot att det varje år dör omkring 300 människor i trafiken.

Vi har en plikt som samhälle att göra vad vi kan för att ingen människa ska avsluta sitt eget liv. Vi måste ge stöd och hjälp till dem som mår så fruktansvärt dåligt att de över huvud taget överväger detta. Vi måste ge familjer verktyg att hantera psykisk ohälsa. Våra skolor måste arbeta kraftfullt mot mobbning. Allt detta har de som mår psykiskt dåligt rätt att kräva av oss.

Men det handlar också om hur vi agerar som medmänniskor. Hur agerar vi när någon står och balanserar på livets brant? När personer önskar livet av medmänniskor och hetsar människor att faktiskt ta sitt eget liv, då slår de mot samhällets ansträngningar på så många sätt. Men framför allt slår de mot dem som mår absolut sämst och dem som är i den svagaste positionen i vårt samhälle.

Vi måste dra en röd linje mot detta. Det handlar om unga som mår dåligt, men det handlar också om föräldrarnas kärlek och allas vår värdighet.

Prot. 2020/21:95

17 mars

En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Prot. 2020/21:95
17 mars

*En särskild straff-
bestämmelse för
uppmaning till
själv mord*

Det finns ingen officiell statistik över förekomsten av uppmaning till självmord. Men det finns information och berättelser från yrkesverksamma – det kan handla om poliser och ideella organisationer. Vi vet att detta förekommer, för det ger de här berättelserna vid handen. Och det räcker för mig för att vi som lagstiftare ska agera i den här frågan.

Jag är stolt i dag när vi nu ska rösta om en straffbestämmelse om två nya brott: uppmaning till självmord och oaktsam uppmaning till självmord. Straffet för uppmaning till självmord föreslås vara fängelse i högst två år och för oaktsam uppmaning till självmord böter eller fängelse i högst sex månader.

Jag är också stolt över att vi gör det här tillsammans, så ett stort tack till var och en av er som sitter här inne från alla olika partier! Jag tycker att det är ett styrkebesked att vi i vissa frågor kan sluta oss samman och att vi över blockgränserna kan stå upp för dem med psykisk ohälsa.

Från och med den 1 maj kommer vi, om allt går vägen i kammaren i dag, att kunna polisanmäla uppmaningar till självmord. Det blir ännu ett sätt att säga ifrån, att bry sig och att ge en hjälpande hand, men det är långt ifrån det enda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

*Uppenbart ogrundade
ansökningar och fast-
ställande av säkra
ursprungsländer*

§ 8 Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU15
Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer (prop. 2020/21:71)
föredrogs.

Anf. 7 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialförsäkringsutskottets betänkande SfU15 *Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer*.

Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 4, 5 och 6 och avslag på övriga reservationer, vilket innebär att jag och vi socialdemokrater ställer oss bakom regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen.

Förslagen har sin grund i EU-domstolens dom i ett mål den 25 juli 2018 som begränsade Migrationsverkets möjligheter att bedöma en asylansökan som uppenbart ogrundad och fatta beslut om avvisning med omedelbar verkställighet. För att ge Migrationsverket motsvarande möjligheter som tidigare föreslås det nu att det omarbetade asylprocedurdirektivets regler om säkra ursprungsländer genomförs i svensk rätt.

Förslagen innebär att Migrationsverket ska kunna anse en asylansökan som uppenbart ogrundad om sökanden kommer från ett land som tagits upp på en förteckning över säkra ursprungsländer. Detta gäller dock endast om sökanden inte har lagt fram några allvarliga skäl för att landet inte ska anses som ett säkert ursprungsland för honom eller henne. Om det även är uppenbart att uppehållstillstånd inte ska beviljas på någon annan grund ska

Migrationsverket få besluta om avvisning med omedelbar verkställighet. Lagändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 maj 2021 – alltså i år.

För att en ansökan ska kunna anses som uppenbart ogrundad måste det stå helt klart att utlänningen inte kan komma att bli utsatt för förföljelse eller annan skyddsgrundande behandling. Det ska vara fråga om en klar bedömning som inte kräver några mer ingående överväganden vare sig om uppgifternas trovärdighet eller om huruvida de anförda omständigheterna kan medföra rätt till asyl. Migrationsverket får inte fatta beslut om avvisning senare än tre månader efter det att den första ansökan om uppehållstillstånd gjorts efter ankomsten till Sverige.

Det omarbetade asylprocedurdirektivets regler om säkra ursprungsländer bygger på att medlemsstaten fastställer vilka länder som ska anses vara säkra ursprungsländer. Vid denna bedömning ska man bland annat beakta i vilken utsträckning skydd mot förföljelse eller illabehandling ges genom att undersöka landets berörda lagar och förordningar och på vilket sätt de tillämpas samt hur landet iakttar de rättigheter och friheter som är fastställda i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter eller i FN:s konvention mot tortyr.

Man ska också beakta hur landet iakttar principen om non-refoulement i enlighet med 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning – alltså Genèvekonventionen – och om landet tillhandahåller ett system med effektiva rättsmedel mot överträdelser av dessa rättigheter och friheter.

Herr talman! Definitionen av begreppet ”säkra ursprungsländer” är central i regelverket och ska införas i utlänningslagen. Den bör vara så klar och tydlig som möjligt. Med säkert ursprungsland ska avses ett land där det allmänt och genomgående inte förekommer förföljelse, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, bestraffning eller hot på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt. Vid bedömningen ska också den rättsliga situationen och de politiska förhållandena i landet beaktas.

Barnspecifika skyddsskäl ska beaktas när man bedömer om ett land ska anses vara säkert. I det omarbetade skyddsgrundsdirektivet anges att förföljelse bland annat kan ta sig uttryck i barnspecifika handlingar, till exempel att barn utsätts för människohandel eller könsstympning. Detta ska beaktas när man bedömer om ett land är säkert. Barns situation och rättigheter ska inte bara beaktas i fråga om förföljelse utan givetvis även i fråga om övrig skyddsgrundande behandling.

En medlemsstat som, liksom Sverige, inte har infört direktivets regler om säkra ursprungsländer kan enligt EU-domstolen inte åberopa denna motbevisbara presumtion. Till skillnad från i det första asylprocedurdirektivet anges det inte i det omarbetade direktivet att det finns en möjlighet för medlemsstaterna att betrakta endast en del av ett land som säkert eller att anse att landet – eller en del av landet – endast är säkert för vissa samhällsgrupper. En helhetsbedömning av landet ska göras, och som anges i propositionen ska därvid även situationen för särskilt utsatta grupper, exempelvis kvinnor eller hbtq-personer, beaktas.

Prot. 2020/21:95

17 mars

*Uppenbart ogrundade
ansökningar och fast-
ställande av säkra
ursprungsländer*

Vi bedömer att det omarbetade asylprocedurdirektivet inte ger utrymme för att tillämpa bestämmelserna om säkert ursprungsland på delar av ett land eller vissa grupper av personer.

Om Migrationsverket har beslutat om avvisning med omedelbar verkställighet gäller att beslutet kan överklagas inom tre veckor. Vidare gäller, om beslutet överklagas, att migrationsdomstolen ska pröva om verkställigheten tills vidare ska avbrytas, och beslutet får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Det uttalas i förarbetena att det med hänsyn till vikten av en effektiv process får förväntas att domstolen som har att göra denna prövning gör detta skyndsamt.

Vi utgår också från att regeringen beaktar behovet av kontrollåtgärder och eventuella möjligheter till förvarstagning i uppföljningen av detta lagstiftningsärende och vid behov återkommer.

Anf. 8 ARIN KARAPET (M):

Herr talman och ärade ledamöter! I dag ska vi debattera betänkandet gällande ogrundade asylansökningar från säkra länder.

Vi har debatterat den svenska migrationspolitiken under väldigt lång tid. Vi är tillbaka med ett betänkande som återigen visar att Sverige inte har någon kontroll över sin migrationspolitik. Det finns många problem som behöver lösas; ett av dem är de tusentals ogrundade asylansökningar som kommer årligen.

Medier har uppmärksammat att det finns en ukrainsk jobbagentur som har satt i system att lova bort, eller förmedla, arbetstillstånd i bland annat Sverige. Agenturens tillvägagångssätt är att ta hit människor och rekommendera dem att söka asyl. Under den period då de söker asyl begär de ett spårbyte till ett arbetstillstånd, och under den tiden bekostas det hela av svenska skattebetalare.

Detta lovade migrationsminister Morgan Johansson att man skulle komma till rätta med i en interpellationsdebatt här i kammaren den 18 december. Migrationsminister Morgan Johansson sa väldigt tydligt att man kommer att lösa dessa problem när jag lyfte upp det här i min interpellation.

Migrationsverket har ju inte bara hittat på ett förslag, utan de har utgått från det regelverk som finns, alltså det förslag regeringen har skickat till Migrationsverket. Där finns inte Ukraina med.

I den interpellationsdebatt jag nämnde tog jag även upp Georgien, som är ett annat land som vi får väldigt många ogrundade asylansökningar från. Georgien är ett säkert land där organiserad brottslighet har satt i system att man kommer till Sverige och söker asyl. Under tiden kan man röra sig fritt i Sverige och göra det jobb man ska göra. Oftast blir man inte påkommen.

Vi kan ta Georgien som exempel. Det är kanske inte många som vet om detta, men de har haft problem med sitt folkbokföringssystem. Man kan byta namn och personnummer i princip hur många gånger man vill. Detta är ett problem som georgierna försöker att ta tag i.

Mongoliet är ett annat exempel.

Om vi tittar på Migrationsverkets statistik de senaste tre veckorna gällande vilka länder asylsökande människor kommer från ser vi att Ukraina är på andra plats, efter Syrien.

Enligt regeringens förslag ska hela landets territorium vara säkert.

Låt oss ta Ukraina som exempel. I Kiev och Lviv pågår ingen väpnad konflikt, utan det är i nordöstra Ukraina, i Donetsk och Luhansk. Om en person kommer från Lviv, Kiev eller en annan plats i Ukraina där det inte pågår någon väpnad konflikt kan den personen alltså fortsätta att komma in med en ogrundad asylansökan.

I Georgien är det konflikt i Abchazien och Ossetien, men om någon som bor, lever och har sin familj i Tbilisi lämnar in en ogrundad asylansökan ska det få fortsätta som det gör i dag för att regeringen inte vill ta fram ett förslag där man i den individuella bedömningen tar hänsyn till att en person kommer från ett säkert område.

Regeringens förslag blev inte som Morgan Johansson sa. När vi hade vår debatt hade Morgan Johansson i november månad uttalat att han uppskattade att 30 procent av förra årets asylansökningar skulle omfattas av detta förslag. Migrationsverkets uppskattning är att endast 10 procent kommer att omfattas av detta.

Återigen lägger man fram förslag som inte kommer åt problemen. Man skapar misstro mot Sveriges migrationspolitik. De som än en gång får betala priset är personer som inte ser ut som majoriteten, personer som ser ut som jag gör. De flesta av dem är här för att jobba och leva ett hederligt liv. De försöker bara att få sin tillvaro att gå runt.

Man kan säga vad man vill i denna kammare, och man kan använda hur fina ord som helst i en artikel på Aftonbladets eller Expressens debattsida. Men där ute, utanför denna byggnad, där människor möter varandra på en arbetsplats eller i en matbutik eller är grannar med varandra spelar den där debattartikeln ingen större roll. Det har skapats en misstro i vårt samhälle för att politiken inte tar sitt ansvar.

Vår svenska värdering är att rätt ska vara rätt och att fel är fel. Men när politiken inte rättar sig efter den principen får inte de som sitter i denna kammare betala priset utan alla tusentals hederliga personer utanför denna byggnad.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till reservation 8.

Vi vill ha kortare handläggningstid för personer som kommer från säkra länder. Vi vill ha särskilda kontrollåtgärder för personer som har lämnat in en ogrundad asylansökan och där man på förhand vet att denna person kommer att få avslag och kommer att utvisas. Vi vill att man ska kunna använda elektronisk fotboja. Vi vill att regeringen tar fram en lista på säkra länder så att regeringen tar ansvar och blir motpart och Migrationsverket inte både handlägger asylansökningar och tar fram listan. Då skapas tillit och transparens.

Anf. 9 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Herr talman! Rätten till asyl innebär att en människa som flyr från död, tortyr och förföljelse ska kunna få skydd från allt sådant. Det är en grundläggande del av det svenska rättsmedvetandet. En lika grundläggande del av rättsmedvetandet är att man inte ska ljuga eller luras för att få fördelar. Det kan tyckas banalt, men det är viktigt. Att exempelvis söka asyl väl medveten om att man inte har någon grund för det skulle nog i de flesta människors ögon ses som djupt orätt.

Många svenska system bygger på en hög grad av förtroende, och migrationsystemet är inget undantag. Vi har länge förlitat oss på massor av förtroende och betydligt mindre kontroll. Det är ett fint sätt att tänka och att se världen på: att utgå från en hög grad av förtroende och tillit. Problemet är att det inte fungerar.

Det har under 2000-talet med all önskvärd tydlighet visat sig att detta synsätt bottenar i en naiv syn på mänskliga drivkrafter och på hur omvärlden fungerar. Det system vi haft har överutnyttjats och översvämmats av människor som skamlöst har utnyttjat luckorna i systemet, sida vid sida med riktiga flyktingar.

Herr talman! Det här är i första hand ett systemfel. För oavsett vad vi tycker om det är det något av en universell sanning att de flesta människor är sig själva närmast. Man ser över sin livssituation, man försöker maximera avkastningen på sina investeringar och ibland tar man chanser. Att få det bättre för sig själv och sina nära och kära är en naturlig drivkraft, oavsett om det är av skyddsskäl eller helt andra orsaker – därav så kallad asylshopping och falska asylberättelser.

Vi har till och med uppmuntrat detta i Sverige. Ta till exempel det så kallade spårbytet, alltså att asylsökande utan skyddsskäl kan få uppehållstillstånd i Sverige om de skaffar jobb. Det har bjudit in till omfattande fusk av människor som inte har skyddsskäl men som rundar systemet med arbetskraftsinvandring genom att söka asyl i stället. Bristen på åldersbedömningar gjorde att över 35 000 personer försökte passera som barn under ett enda år, varav mängder var vuxna.

Ett system som uppmuntrat till missbruk har förstås lett till oanständigt långa väntetider; tre år är inte ovanligt. Tid är pengar brukar man säga, och det är sant även här, rent samhällsekonomiskt. Men onödig väntetid innebär även onödigt lidande för personer som väntar på besked.

Det finns alltså goda skäl att minska såväl urholkandet av asylrätten som väntetiderna.

Herr talman! Förra året avgjorde Migrationsverket över 400 ärenden där avslagsgraden var 100 procent, alltså där ingen från vissa länder fick asyl. Om vi sänker ribban till 10 procent, alltså att 10 procent från ett visst land får asyl och 90 procent får avslag, gällde det nästan 40 procent av de totala antalet ärenden.

Herr talman! Eftersom detta är just ett systemfel måste vi förstås se över hur systemet kan förändras. Kommer det asylsökande från Finland eller Norge vet vi redan från början att ansökan är uppenbart ogrundad. Detsamma gäller för en rad andra länder. Därför är det viktigt att listan på säkra länder äntligen kommer på plats.

Sverige hade fungerande regler för detta från 80-talet och flera decennier framåt. Om en asylansökan bedömdes som uppenbart ogrundad kunde man avslå den med omedelbar verkställighet. Sökande som försökte utnyttja den svenska välviljan kunde alltså föras över till Arlanda i princip direkt, utan att leva på skattebetalarnas bekostnad i åratals och utan att gå omkring fritt på svenska gator med oklara intentioner.

När EU väl fick lagstiftning på detta område, med asylprocedurdirektivet 2005, behövde Sverige inte göra särskilt mycket. Vi uppfyllde alla krav, och systemet fungerade. Samma sak 2009 när direktivet omarbetades.

Men 2018 kom en dom från EU-domstolen som vände upp och ned på systemet. Eftersom Sverige inte fullt ut implementerat direktivet med en lista på säkra länder kunde vi inte längre avslå en ansökan trots att den var uppenbart ogrundad.

Först nu, efter tre år, har regeringen äntligen kommit med förslag på hur vi kan lösa detta problem: genom att införa en lista med säkra länder. Det är givetvis ett välkommet förslag, men det borde ha kommit mycket tidigare. Sverigedemokraterna har motionerat om detta i flera år.

Låt oss titta på detaljerna i förslagen. Regeringen vill, ungefär som med covid, gömma sig bakom en myndighet genom att lägga ut upprättandet av listan på entreprenad till Migrationsverket. På så sätt blir möjligheten till ansvarsutkrävande otydligare. Regeringen kan inte ställas till svars av riksdagen på samma sätt. Självklart borde det vara regeringen som tar huvudansvaret för listan.

Också den så kallade besvärstiden, tiden man har på sig att överklaga ett beslut om omedelbar avvisning, måste ses över. Dagens tre veckor kan enkelt ändras till en vecka. Det systemet finns redan i exempelvis Tyskland och Nederländerna.

För att se till att maskineriet är väloljat, snabbt, smidigt och går så bra som möjligt bör även migrationsdomstolarna få de resurser och möjligheter som krävs för att de ska kunna fatta snabba och rättssäkra jourbeslut.

Precis som Arin Karapet var inne på tidigare bör man även se över möjligheten att undanta delar av länder som är säkra. Ukraina är ett jättebra exempel. Det är ett till ytan stort land som är helt säkert, förutom ett fruset krig som pågår längst bort i de östra delarna. Det är, herr talman, ungefär som om det skulle pågå ett lågintensivt krig i sydvästra Skåne mellan Sverige och Danmark, och därför skulle svenskar boende i Kiruna få asyl i Italien. Av nästan 600 ukrainare som sökte asyl förra året fick bara 0,87 procent uppehållstillstånd i Sverige. Det om något tyder väl på att den här möjligheten borde finnas.

Herr talman! Slutligen – i det fall en utlänning kommer till Sverige för att söka asyl och helt uppenbart saknar asylskäl ska denne beläggas med återreseförbud. Försöker man lura Sverige och urholka asylsystemet för egen vinning ska man inte vara välkommen tillbaka.

Jag är för övrigt glad över att Liberalerna har anslutit sig till flera av våra yrkanden och att de vill ta ansvar på riktigt i frågor som rör migrationspolitiken.

Jag vill även yrka bifall till reservation 2 och samtidigt säga att vi självklart står bakom våra övriga reservationer.

Anf. 10 JONNY CATO (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 4, 5 och 6.

Innan jag går in på det som mitt anförande ska handla om vill jag uppmärksamma en sak som Jonas Andersson gjorde. Han jämförde svenskar som investerar för att utöka sitt kapital med människor som söker asyl. Det är en för mig ganska anmärkningsvärd jämförelse av människor som befinner sig i helt olika situationer, vissa av dem i situationer som vi inte kan föreställa oss.

Med det sagt är dagen äntligen här då riksdagen kan fatta beslut om uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer. Det är beklagligt att Migrationsverket inte har kunnat arbeta enligt detta arbetssätt sedan EU-domen kom i juli 2018. Det är bra att riksdagen i dag kan fatta beslut om propositionen. Men man kan inte direkt påstå att regeringen har varit snabb i hanteringen av ärendet. Det har tagit regeringen nästan tre år att anpassa svensk rätt efter det omarbetade asylprocedurdirektivets regler om säkra ursprungsländer för att ge Migrationsverket möjlighet att arbeta som tidigare.

Att Migrationsverket ska kunna anse en asylansökan vara uppenbart ogrundad om sökanden kommer från ett land som har tagits upp på en förteckning över säkra ursprungsländer är bra eftersom det snabbar på asylprocessen. Individerna har alltid rätt till ett snabbt beslut, men resurser ska också läggas på de ärenden som kräver mer omfattande utredningar.

För Centerpartiet är det alltid viktigt med en medmänsklig och rättssäker migrationspolitik. Förslaget gäller endast om sökanden inte har lagt fram några allvarliga skäl för att landet inte ska anses vara ett säkert ursprungsland för honom eller henne. Det innebär att vi med förslaget även framöver kan garantera en individuell prövning i enlighet med asylrätten, som är fundamental och okränkbar.

Regeringen gör inte alltid, långt ifrån alltid, rätt bedömningar, inte heller i migrationspolitiken. Men detta är ett bra förslag som kommer att snabba på asylprocessen och som innebär att uppenbart ogrundade ansökningar kan hanteras snabbare samtidigt som vi garanterar en individuell och rättssäker prövning. Men precis som alltid i migrationspolitiken finns det partier som vill gå längre. I detta fall är det Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna tillsammans med Sverigedemokraterna.

Centerpartiet delar inte utskottsmajoritetens syn på en kortare överklagandetid och att bestämmelser om säkert ursprungsland ska kunna tillämpas på delar av ett land. Varför inte? Jo, för att garantera rättssäkerheten och den individuella prövningen behöver man utforma lagstiftningen på rätt sätt så att det inte finns några som helst skäl att ifrågasätta rättssäkerheten. Det är alltid en viktig grundpelare för Centerpartiet i migrationspolitiken.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att detta är ett steg mot en mer effektiv och snabbare migrationspolitik. Det är ett viktigt komplement till den nya migrationslagstiftning som vi ännu inväntar förslag från regeringen om men som inte har kommit. Jag och Centerpartiet hoppas verkligen att den ska kunna träda i kraft den 20 juli detta år.

Anf. 11 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! I sitt anförande riktade ledamoten Jonny Cato kritik mot bland andra Moderaterna. I sitt anförande sa Jonny Cato att Centerpartiet är för en medmänsklig och rättssäker asylpolitik. Det är inget annat parti som har sagt något annat. I sitt anförande lyfter ledamoten Jonny Cato även fram att det här är ett bra förslag. Det träffar bara 10 procent, men i början sa migrationsministern att 30 procent av förra årets asylansökningar skulle träffas av förslaget.

I sitt anförande började ledamoten Jonny Cato även tala om att det ska vara rättssäkert och att hela landets territorium ska vara säkert. Då har jag en enkel fråga. Låt oss ta Ukraina som ett exempel. De ligger på plats

nummer 2. Avståndet mellan Donetsk i östra Ukraina, där konflikten pågår, och huvudstaden Kiev är cirka 75 mil. Jag har stor tilltro till att våra domstolar och våra myndighetsutövare på Migrationsverket på ett enkelt sätt kan göra den bedömningen. Men om det gäller en person som bor vid gränskonflikten får man göra en annan bedömning. Ukraina är ett stort land. Jag tror inte att vi kommer att se ett fall där en person som kommer från Lviv, vid gränsen till Polen, behandlas på samma sätt. Det skulle vara en ogrundad asylansökan.

Varför vill ni inte gå längre, Jonny Cato?

Anf. 12 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag tror att jag och Arin Karapet kan ha lite olika syn på vad som är en i grunden rättssäker migrationspolitik. Jag tycker att man, precis som alltid i migrationsdebatten, vill spä på de skillnader som finns. Men jag konstaterar också att det faktiskt finns en stor majoritet i Sveriges riksdag för att införa en säkra länder-lista. Det är bra att det finns en sådan majoritet. Men det finns också några förslag där vi skiljer oss åt.

Ska man införa en säkra länder-lista, vilket jag tycker att man ska göra, behöver man vara helt säker på att den träffar rätt personer för att vi ska kunna garantera att rättssäkerheten och asylrätten alltid gäller. Asylrätten är för Centerpartiet fundamental och okränkbar. Jag tror att det blir ett säkrare system där man på riktigt kan garantera rättssäkerheten om man tar hela länder och inte delar av länder. Ukraina är ett exempel, men det skulle längre fram kunna finnas svårare exempel och svårare fall där det kanske är 90 procent av ett land som är osäkert och 10 procent som är säkert. Då är bedömningarna inte lika självklara.

Låt oss i stället konstatera att vi är överens om att vi ska ha en säkra länder-lista på plats och att det är bra. Men nej – givetvis vill alltid den gamla allianskollegan Moderaterna visa skillnaderna mellan Centerpartiet och Moderaterna.

Anf. 13 ARIN KARAPET (M) replik:

Herr talman! Centerpartiet är ett av de partier som har varit med och ställt till oreda i svensk migrationspolitik. Nu kommer man fram och säger att man är beredd att ta ansvar. Den diskussionen bör Centerpartiet ta med sig självt. Inget annat parti ska stå till svars för detta.

Ett exempel på det som ledamoten Jonny Cato framhåller skulle kunna vara Syrien 2013. Om Syrien då hade varit med på en lista över säkra länder tror jag inte att Migrationsverket eller våra svenska domstolar skulle ha skickat tillbaka någon dit.

Vi säger bland annat: Låt regeringen ta fram listan! Låt regeringen stå ansvarig! Låt Migrationsverket handlägga ärendet!

Jag kan upplysa ledamoten Jonny Cato om att vi har oberoende domstolar i Sverige som får göra en individuell bedömning om någon är missnöjd med sitt beslut från Migrationsverket.

Problemet med det här förslaget är att länder som Ukraina och Georgien, som vi har problem med, inte är med på listan, medan däremot ett land som USA är med på listan. Från medborgare i USA får vi knappt tio ogrundade asylansökningar per år. USA är med på listan – fine, jättebra! Men återigen: Det är fler medborgare från Ukraina som söker asyl i Sverige än från Somalia och Irak, där vi har väpnade konflikter. Varför ska

Ukraina vara på plats två? Mongoliet har inte någon väpnad konflikt men är på plats fem. Tack och lov är Mongoliet med på listan.

Varför vågar ni inte skapa ordning och reda på riktigt i migrationspolitiken, Jonny Cato? Skippa Expressen Debatt och se till att få fram ett lagförslag som är träffsäkert!

Anf. 14 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det blir väldigt hårda ord och mycket bombastisk retorik från Moderaterna. Tydligt är allting Centerpartiets fel. Centerpartiet fick 8 procent i riksdagsvalet.

Minnet verkar vara kort. Öppna era hjärtan, sa Arin Karapets före detta partiledare. Moderaterna och Centerpartiet var länge överens om vilken ordning som skulle gälla i svensk migrationspolitik. Men helt plötsligt är det bara Centerpartiets ansvar. I så fall har vi varit väldigt bra förhandlare.

Jag tycker att det är tråkigt att vi inte i stället kan se de likheter som finns mellan Moderaterna och Centerpartiet i migrationspolitiken. De är ofta fler än vad som kommer fram i debatten. Ni är rätt så bra på att sätta den här bilden, Arin Karapet.

Det är också intressant att Moderaterna redan verkar veta vilka länder som ska finnas med på listan. Men det är upp till myndigheterna att göra den bedömningen. Jag tycker att det är bra, för då kan vi få en smidig och snabb bedömning beroende på hur situationen i omvärlden ser ut och hur situationen utvecklas i olika länder.

Herr talman! Jag tänker nog inte spä på den här debatten mer. Jag tycker att det är beklagligt att man från Moderaternas sida inte väljer att ta eget ansvar för de problem som man i vissa fall själv har varit med och skapat utan skyller allting på Centerpartiet. Jag hoppas och tror att vi kan fortsätta att samarbeta genuint i vissa migrationsfrågor där vi är överens. Det tycker jag är viktigt för Sverige. Jag tycker också att det är viktigt för Sverige att vi mer börjar se de likheter som finns i migrationspolitiken mellan många partier i stället för att alltid välja en linje som låter bra kommunikativt.

Anf. 15 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Det vi diskuterar här i dag handlar om att hitta bästa möjliga balans mellan å ena sidan en rättssäker och individuell prövning som ger skydd undan krig och förföljelse åt den som behöver det och å andra sidan en effektiv och gedigen asylprocess som ser till att myndigheternas resurser används på bästa sätt, så att möjligheterna att utnyttja asylsystemet begränsas och eventuell brottslighet beivras. Det är en svår balans, svårare än det låter här i kammaren.

Om balansen viktas fel riskerar det att innebära att människor i behov av skydd inte får tillgång till den asylprocess och det skydd de har rätt till enligt konventioner och lagstiftning. Eftersom individuella mänskliga rättigheter och rättssäkerheten kring dessa står på spel finns det anledning att vara särskilt varsam och noggrann när man viktat behovet av sådana här ändringar mot riskerna för den enskilde och för rättssäkerheten och synen på asylprocessen i stort.

Sett till helheten i propositionen tycker inte Vänsterpartiet att regeringen har lyckats med denna balansakt. Vi anser att en rad risker och brister i förslaget väger för tungt i förhållande till det som anges som skäl för de

förändringar som har lagts på riksdagens bord. Vi yrkar därför avslag på propositionen i dess helhet, det vill säga bifall till reservation I.

Herr talman! Långa handläggningstider har varit ett problem sedan ett stort antal människor sökte asyl i Sverige 2015 och även före det. Att handläggningstiderna fortfarande var orimligt långa 2020 visar på regeringens oförmåga att prioritera frågan genom att tillskjuta tillräckliga resurser. Migrationsverkets uttalade målsättning är att asylprocessen i ordinarie form ska ta ungefär 30–90 dagar. Enligt myndighetens senaste verksamhetsprognos väntas de genomsnittliga handläggningstiderna för grundärenden uppgå till tre månader under 2022 och 2023.

Förslagen som läggs fram i propositionen kommer därmed sannolikt inte att leda till några större skillnader avseende handläggningstider och inte heller till några större ekonomiska besparingar. Det har regeringen i alla fall inte lyckats visa. I ljuset av det betydande arbete som kommer att behöva läggas ned på förteckningen över säkra ursprungsländer och av de potentiellt negativa effekter på rättssäkerheten som införandet av ett sådant system medför tycker vi inte att detta är i balans.

På samma sätt saknas enligt vår uppfattning en tydlig bedömning av hur många människor dessa snabbförfaranden kan komma att omfatta och hur det påverkar rättssäkerheten i dess helhet. Migrationsministern sa tidigare att han såg framför sig att så många som en tredjedel av asylansökningarna skulle beröras av detta ”snabbspår”. Men sett till den lista som nu presenterats av Migrationsverket handlar det om cirka en tiondel. Det är helt enkelt oklart och otydligt hur många människor som berörs.

Uppenbart ogrundade ansökningar ska naturligtvis kunna avvisas, och det måste ske på ett rättssäkert sätt. Den möjligheten finns redan med gällande regelverk. Det är helt andra saker som behöver utvecklas och göras. I stället för att lägga resurser och tid på att skapa ett särskilt spår för så kallade säkra länder, med de risker för rättssäkerhet och individuell prövning det innebär, bör regeringen lägga all kraft på att åstadkomma en asylprocess som är robust, rättssäker, transparent och rättvis och som genom sin konstruktion på bästa sätt lever upp till internationella konventioner med handläggningstider som gör det möjligt.

Där finns mycket att göra, både i en fullständig genomlysning av rättssäkerheten och i att prioritera att använda resurser till att korta handläggningstiderna, till att höja kvaliteten på landinformation och de rättsliga ställningstaganden som tas fram samt till kompetensutveckling och kunskapsinhämtning hos handläggarna när det gäller barnspecifik kunskap, hbtq-frågor och så vidare.

Skulle förslaget ändå gå igenom föreslår vi i Vänsterpartiet i vår motion en rad förbättringar för att rätta till de värsta obalanserna. Centralt i våra förslag är rätten till offentligt biträde, att särskilt sårbara personer identifieras och får rätt till det särskilda förfarandet samt att barn, oavsett om de kommer ensamma eller i familj, undantas från snabbprocessen.

Vänsterpartiet anser, precis som exempelvis UNHCR:s kontor för norra Europa, Rädda Barnen, Sveriges kristna råd, Amnesty och många andra att förslaget riskerar att leda till försämrad rättssäkerhet i asylprocessen och att skäl som framkommer sent i processen kan missas.

Prot. 2020/21:95

17 mars

*Uppenbart ogrundade
ansökningar och fast-
ställande av säkra
ursprungsländer*

Även om man med säkra länder-listor och spår för uppenbart ogrundade ansökningar på papperet ska bibehålla samma individuella prövning finns det en överhängande risk att regeringen, med stöd av högerpartierna, genom dessa förslag skapar en situation där den enskilde har väldigt svårt att bryta ett antagande, en presumtion, att ansökan är uppenbart ogrundad. Att den sökande dessutom föreslås behöva göra detta helt utan tillgång till offentligt biträde blir särskilt svårt. Vi föreslår därför att den sökande även i dessa ärenden får tillgång till offentligt biträde.

Om man skapar snabbprocesser där det finns en presumtion att ansökningar från vissa länder är ogrundade vill vi precis som Amnesty International också understryka att begreppet ”allvarliga” skäl inte kan tillåtas tolkas som att skälen måste vara av mer allvarlig art för att motbevisa presumtionen än vad som krävs för att nå upp till skyddsgrundande behandling. Trots att regeringen menar att det inte är meningen ser vi en risk att det i praktiken kommer att bli så. Därför vill vi att det tydliggörs att personer som söker asyl och kommer från länder som är upptagna på listan över säkra ursprungsländer inte behöver ha allvarligare asylskäl än andra.

Herr talman! Barn är en särskilt utsatt grupp, och särskilda skyddsaspekter måste beaktas när barn söker asyl. Vi anser inte att dessa aspekter kan tillgodoses i tillräcklig utsträckning inom ramen för påskyndade förfaranden, exempelvis vad gäller rätten för barn att komma till tals i asylprocessen samt vikten av att barnkonventionen beaktas och särskilt barnets bästa. Barn, oavsett om de kommit ensamma eller tillsammans med sin familj, ska inte omfattas av dessa förfaranden. Vi vill helt enkelt inte riskera att missa trafficking eller andra barnspecifika skyddsskäl.

Att identifiera särskilt sårbara personer är centralt för en rättssäker asylprocess. Vi menar liksom många andra remissinstanser att personer med särskilda förfarandegarantier i enlighet med artikel 24.3 i det omarbetade asylprocedurdirektivet behöver få ett särskilt skydd. Här behöver regeringen ta fram bestämmelser eftersom lagstiftningsarbetet brister i det hänseendet. Regeringen behöver återkomma med lagstiftning som definierar vilka personer som omfattas av särskilda förfarandegarantier och hur de bäst identifieras.

Herr talman! Vad gäller processen kring framtagande av listan anser vi att en hög avslagsfrekvens ensamt inte bör kunna utgöra skäl för att ett land förs upp på listan. Det är ingen garanti för att landet ska bedömas som säkert för alla. Ser vi till de länder som Migrationsverket nu föreslår till säkra länder-listan är det uppenbart att det i till exempel Chile finns stora risker för ursprungsbefolkningen och att Albanien, Kosovo och Serbien har en situation för specifikt hbtq-personer och romer där staten ibland brister i såväl vilja som förmåga att skydda dem från förföljelse.

Vänsterpartiet ifrågasätter också ordningen där regeringen ges den yttersta beslutanderätten över förteckningen. Regeringen skulle enligt propositionens förslag ha mandat att ta bort den föreslagna delegeringen till Migrationsverket och därigenom själv bli ytterst ansvarig över förteckningen. Vi tycker att det skulle medföra en politisering av asylprocessen som vore väldigt problematisk.

Vi har en rad andra tilläggsförslag. Men med detta, herr talman, väljer jag att yrka bifall endast till reservation nummer 1 och står i övrigt bakom reservationerna som vi har tillsammans med S och MP.

Anf. 16 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! År 2014 lanserade vi kristdemokrater förslaget att Sverige ska upprätta och ha en lista över så kallade säkra länder. Sju år senare ligger nu äntligen ett sådant förslag här på riksdagens bord. Det är ett förslag som skulle kunna sätta stopp för utnyttjandet av det svenska systemet. Vi borde kanske därför vara nöjda, även om det har tagit alldeles för lång tid. Men förslaget missar att ge oss den viktiga lagstiftning som Sverige så väl behöver.

Vi har en del reservationer som pekar på detta. För att spara tid yrkar jag dock endast bifall till reservation nummer 7 om att regeringen bör utreda möjligheten att utfärda återreseförbud i samband med beslut om avvisning med omedelbar verkställighet.

Herr talman! När vi föreslog att Sverige skulle införa en lista över säkra länder var ambitionen självklar: att stoppa missbruket av asylsystemet från obehöriga personer från säkra länder. Vi menade också att Sverige skulle ha en målbild, exempelvis att en person från Ukraina inom 48 timmar från det att personen satt sin fot i Sverige ska vara ute ur landet. Men regeringen gjorde ingenting åt den saken. Man fortsatte med det så kallade snabbförfarandet, som man tyckte fungerade väl.

Detta snabbförfarande innebar att det tog i genomsnitt 146 dagar att neka en person från Georgien som uppenbart saknade asylskäl. Mellan 2012 och 2019 sökte 6 989 personer från Georgien asyl här i Sverige. Det var 75 som fick asyl. De övriga 6 914 georgierna blev alltså i snitt kvar i Sverige i 146 dagar. Detta har kostat skattebetalarna en enorm summa pengar. Notera att det dessutom har försenat Migrationsverkets övriga hantering av asylansökningar, vilket har inneburit en försenad integration för många som har skyddsskäl och rätt att få stanna i vårt land.

Detta missbruk hoppades vi kristdemokrater att regeringen nu skulle ta tag i med den här propositionen. Vi ska också komma ihåg att det är en regering som agerade efter tvingande omständigheter. Men det gick inte – missbruket kommer nu att fortsätta även här med regeringen Löfven och migrationsminister Johansson.

Herr talman! Den proposition vi talar om i dag är för svag. Den saknar viktiga åtgärder som vi har lagt fram som kompletterande förslag, men de har tyvärr inte i alla stycken vunnit utskottets bifall.

Propositionen är en halvmesyra som kanske muntrar upp brottslingar från Ukraina och Georgien som vill ta sin verksamhet hit till Sverige. Detta stod klart efter att Migrationsverket presenterade sin lista över så kallade säkra länder tidigare denna månad. Ukraina är ett av de absolut vanligaste ursprungsländerna för dem som söker asyl. Det är tvåa på listan. Det finns inte med på listan över säkra länder, trots att endast drygt 1 procent av dem som söker får asyl. Ukraina kommer således att fortsätta att vara med i toppen på listan över ursprungsländer, dock inte på listan över säkra länder.

Hade vi kristdemokrater fått bestämma hade lagstiftningen på ett bättre sätt tagit itu med det fusk och det missbruk som ändå sker vad gäller asylsökande från säkra ursprungsländer. Den hade begränsat det snabbt och kraftigt och på sikt stoppat det helt.

Prot. 2020/21:95

17 mars

*Uppenbart ogrundade
ansökningar och fast-
ställande av säkra
ursprungsländer*

För att säkerställa att Ukraina skulle kunna finnas med på en lista över säkra länder har Kristdemokraterna föreslagit att det ska räcka att enbart delar av ett land klassificeras som säkert för att landet ska kunna tas upp på en sådan lista. Det framförde vi till regeringen långt innan Migrationsverket exkluderade just Ukraina från listan.

Vi vill även möjliggöra att listan över säkra länder kan innehålla särskilda personer eller grupper som kan vara osäkra respektive säkra. I vissa länder kan det exempelvis vara en fara enbart för en kvinna att återvända. I andra länder kan det vara en fara för en minoritet att återvända. Jag tänker också på situationen för alla konvertiter, människor som har lämnat islam för kristen tro. Här kan de också ha skyddsskäl. Men vi har en individuell bedömning i varje enskilt fall, vilket jag tycker delvis har försvunnit i debatten. Det bör dock vara rimligt, tycker vi, att man vid upprättande av en sådan här lista har möjlighet att göra sådana avvägningar.

Herr talman! Det finns ett flertal problem med att, som regeringen föreslår, Migrationsverket ska bära huvudansvaret för listan. Det mest uppenbara är att den inte blir som man tänkt sig. Migrationsminister Morgan Johansson sa i denna kammare så sent som i december i fjol, i en debatt om ukrainska asylsökande som missbrukar spårbytet, att detta kommer att lösa sig när listan över säkra länder väl kommer på plats. Vi har precis fått reda på att det inte stämde.

Det andra problemet med att Migrationsverket ska ha detta uppdrag är myndighetens dubbla roller. Myndigheten ges alltså i uppdrag att både besluta om listan över säkra länder och samtidigt uppträda som den enskildes motpart i en domstolsprocess. Sveriges advokatsamfund har pekat på detta och menar att det är mycket tveksamt ur rättssäkerhetssynpunkt.

Det räcker dock inte att enbart införa en lista för att motverka ogrundade asylansökningar och missbruk. Det krävs även att vi tittar på en rad andra frågor på en rad andra områden. Ett sådant exempel är spårbytet, som måste avskaffas men som under nuvarande regering både ska utvecklas och förenklas.

Sist men inte minst, herr talman, anser vi kristdemokrater att regeringen bör utreda möjligheten att utfärda ett återreseförbud i likhet med länder som Tyskland, Norge och Finland. Ett återreseförbud skulle kunna ge formella möjligheter att spärra människor i Schengens informationssystem, SIS, efter ett avslag och därmed också möjliggöra att de avvisas redan vid yttre gräns om de på nytt försöker ge sig in i Schengenområdet.

Anf. 17 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Vi diskuterar i dag frågan om säkra länder och uppenbart ogrundade asylansökningar. Till att börja med vill jag säga att en rätts-säker, förutsägbar och transparent process i asylmål är av allra största vikt. Den som kommer till Sverige som asylsökande ska få veta vad som gäller. Man ska få information om processen och i ett senare skede en bedömning. Den som har asylskäl ska beviljas asyl. Om man inte har det har man inte rätt att stanna i Sverige.

I det här sammanhanget vill jag också påpeka att regelverket säger att det är den som kommer som asylsökande som har bevisbördan gentemot myndigheten och domstolen. Man måste själv lägga fram bevisen för att man har grund för asyl.

Fram till 2018 fanns ett förfarande med en snabbare hantering för dem som har uppenbart ogrundade ansökningar. Det avskaffades efter en dom i EU-domstolen. Med den förändring som vi med all sannolikhet kommer att klubba igenom i riksdagen i dag kommer detta åter att bli möjligt för dem som kommer från länder som finns på en lista som Migrationsverket tar fram.

Herr talman! Vad är då anledningen till att det här förslaget tas fram? Jo, det handlar om handläggningstiderna. Hur långa eller korta de är i asylmål är en viktig fråga i sig. Att korta tiden för dem som uppenbart inte kommer att få asyl leder till minskad handläggning och kortare tid när förutsättningarna ändå inte finns.

Det här innebär inte att den individuella asylrätten snävas in. Den som har asylskäl ska få sin ansökan beviljad, även om man är från ett land på listan. Även i ett läge där 95 procent, 97 procent eller en ännu större andel får avslag finns det fortfarande 5 procent, 3 procent eller ännu färre som faktiskt har asylskäl, och för de personerna är det viktigt att denna rättighet är intakt och säker.

Herr talman! Det är Migrationsverket som får ansvar för att ta fram den här listan. Vi har i debatten hört att flera partier vill se en annan ordning. Den förvaltningsmodell vi har i Sverige där expertmyndigheter har långtgående befogenheter är dock en bra ordning. Det vore olyckligt att politisera detta genom att låta regeringen ta fram listan.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 4, 5 och 6. Jag vet att det egentligen inte är praxis att yrka bifall till flera reservationer. I det här fallet gör jag det för att vi har en så kallad falsk majoritet, där utskottsmajoriteten ser annorlunda ut än majoriteten i kammaren, om partierna följer det de tidigare har sagt. Därför finns det skäl att göra så här.

Anf. 18 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är ju bra om någon gör det också. Liberalerna är faktiskt det enda partiet i dagens debatt som inte har någon reservation till betänkandet. Det betyder inte att vi anser att allt är frid och fröjd, men vi tycker ändå att det i slutändan är rimligt och välavvägt.

Detta handlar, herr talman, om att Sverige har haft en modell för hur vi hanterar personer som kommer till Sverige och söker asyl när det är alldeles uppenbart att det inte finns några asylskäl. Migrationsverket har haft ett system för att hantera detta så att människor snabbt återvänder. Det är bara det att den modell Sverige har haft har underkänts i EU-domstolen. I stället måste vi då implementera det som kallas för asylprocedurdirektivet, eller för att vara ännu mer korrekt det omarbetade asylprocedurdirektivet, som är en av Europeiska unionens centrala rättsakter på asylområdet.

När vi gör det ska vi upprätta en lista över ett antal länder som är säkra att återvända till, vilket ska innebära att vi kommer back on track, så att säga – tillbaka till en modell där människor som söker asyl alldeles uppenbart ogrundat snabbt kan återvända. Från den här domen för några år sedan – jag tror att den kom någon gång sommaren 2018 – och fram till nu har Sverige alltså inte haft ett sätt att hantera detta.

Är det då ett problem, herr talman, att människor uppenbart ogrundat söker asyl? Vi kan titta på de siffror som Kristdemokraterna redovisade här i talarstolen. Över 6 000 personer från Georgien hade sökt asyl i Sverige de senaste åren, och bara 75 hade fått bifall. Tittar vi på förra årets siffror över exempelvis Ukraina kan vi konstatera att det var 575 asylansökningar varav 5 fick bifall. När det gäller uzbekier var det 1 377 asylansökningar och 29 bifall.

Vi har alltså en situation i Sverige där stora grupper av människor kommer från vissa specifika länder och söker asyl. Det här skapar en belastning på vår ansvariga myndighet, Migrationsverket, och givetvis också på vår samhällsekonomi. Men framför allt drabbar det alla de personer som verkligen har skyddsbehov: flyktingar som kommer till Sverige, som behöver stöd och hjälp och som vi vill kunna ge en bra framtid i Sverige, vilket vi behöver mobilisera kraft och energi för att kunna göra. Det blir väldigt svårt att prioritera dem om vårt system belastas av tusentals asylansökningar som är alldeles uppenbart ogrundade.

Herr talman! Jag har noterat i några inlägg tidigare och även i replikskiften här i debatten att frågan om till exempel Ukraina kommer upp. Det är lite komplicerat, så ni som lyssnar får spetsa öronen. I det omarbetade asylprocedursdirektivet finns det ett avsteg från det första asylprocedursdirektivet som kan tolkas så att ett land där det pågår en väpnad konflikt i någon del av landet inte som helhet kan bedömas som ett säkert land över huvud taget. Exempel är konflikten i Donetsk och Luhansk i östra delen av Ukraina och tidigare även Tjetjenien i Ryska federationen. Nu är inte Ryssland kanske att betrakta som ett säkert land, men detta kan exemplifiera en konflikt i en del av ett land.

Reservanterna, i detta fall Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet, vidmakthåller regeringens uppfattning i propositionen att Sverige inte kan betrakta till exempel Ukraina och Georgien som säkra länder. Det där tycker jag att man bör titta lite noggrannare på, herr talman, för den bedömningen gör flera andra EU-länder *inte*. Bland annat Belgien, Luxemburg och Nederländerna gör här en annan bedömning och anser att det går att återvända till exempelvis Kiev. Man gör inte bedömningen att det pågår krig i Kiev i dag. Det är för övrigt en mycket trevlig och fin stad.

Om vi vill att det här systemet ska fungera, alltså att vi skapar ett snabbt återvändande för personer som uppenbart inte har asylskäl och uppenbart helt ogrundat kommer till Sverige och söker asyl, måste även de länder som flest personer kommer från och uppenbart ogrundat söker asyl här finnas med på listan. Annars blir det här rätt tandlöst. Om det bara blir Kanada, Australien, USA och några länder till på listan kommer den inte att vara särskilt effektiv och inte ha den inverkan som vi vill att den ska ha.

Herr talman! Det är något förvånande att det här har tagit så oerhört lång tid för regeringen. Vi ska betänka att vi har en ansvarig myndighet i Sverige, Migrationsverket, som har haft en oerhörd belastning under de senaste åren till följd av flyktingkris och mycket annat. Det är en myndighet som är rätt utsatt såtillvida att man har en hög belastning, jobbar väldigt människonära, har oerhört mycket individärenden och är ständigt i skottgluggen på olika sätt.

Om en regering ska kunna styra en sådan myndighet tycker jag att det är viktigt att myndigheten också har rimliga regelverk och bestämmelser och kan sköta sitt uppdrag på ett rimligt sätt. Här måste man ifrågasätta om regeringen har gett Migrationsverket de möjligheterna. Till att börja med var det väl inte Migrationsverket utan just regeringen som ansvarade för hur Sverige skötte hela processen – som Sverige förlorade – i EU-domstolen, och därefter har regeringen inte sett till att faktiskt få fram den här lagstiftningen i tid. Jag tycker att det förtjänar ganska kraftfull kritik.

Herr talman! Därtill är det så i slutändan att den här frågan inte går att se helt isolerat. Frågan om att främja ett snabbare och mer effektivt återvändande av personer som uppenbart ogrundat söker asyl hänger ihop med hela vårt system, för det här påverkar till exempel frågor om domstolarnas funktion, dagsersättningar, spårbyte och förvar. Inte minst får det stora undanträngningseffekter om det här inte fungerar när vi tar resurser från dem som har behov av skydd och ger de resurserna till personer som inte har behov av skydd. Det är inte en rimlig ordning. Så kan vi inte ha det.

Anf. 19 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att Liberalerna på flera sätt har rört sig i fel riktning i migrationspolitiken det senaste året. Men det finns också flera delar där jag tycker att Liberalerna överlag och inte minst Fredrik Malm har sunda åsikter och driver bra frågor som de har ett starkt engagemang i. Det gäller inte minst att kämpa för och stödja demokratiörelser och andra som kämpar för mänskliga rättigheter i en rad länder där det inte på något sätt är ofarligt att göra det.

Vi har i den här diskussionen berört en del av de länder som anses säkra eller inte säkra så här långt i processen som Migrationsverket har kommit, och det har varit en diskussion om väpnade konflikter, delar av länder och liknande. Jag och Fredrik Malm kan utan problem, i alla fall när corona inte begränsar oss, ta ett flyg till Moskva, Kiev eller en del andra platser, herr talman, men det betyder inte att det är säkert för alla som lever där. Även i ett land där det inte pågår en väpnad konflikt kan delar av befolkningen och inte minst demokratiaktivister och andra som kämpar för mänskliga rättigheter vara oerhört utsatta för tryck från repressiva regimer.

Herr talman! Jag vill fråga Fredrik Malm om han håller med om den här problembeskrivningen. Och ser Fredrik Malm en risk för att en väldigt snabb verkställighet skulle innebära att exempelvis demokratiaktivister inte får en rättvis prövning?

Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt frågeställningen. Det här handlar ju om uppenbart ogrundade asylansökningar och om att alla ändå får en prövning. Om vi har 4 000, 5 000 eller 6 000 personer som har kommit från ett land och kanske 50 av dem har fått bifall medan resten har fått avslag och det kommer stora grupper av personer från en helt annan del av samma land, där det inte pågår några strider, måste det göras en avvägning av hur Sverige kan få en fungerande och hållbar migrationspolitik och en hållbar ordning.

Det här handlar inte om personer som är demokratiaktivister. Om du är demokratiaktivist kommer du att få din prövning. Du har rätt att söka asyl, och det görs alltid en individuell prövning. Du har också rätt att över-

klaga i detta system. Men det här riktar in sig på att vi ska få en ordning när det gäller att stora grupper av personer kommer till Sverige och helt uppenbart ogrundat söker asyl, belastar vårt system och på olika sätt kanske försöker använda kryphål. När det gäller Ukraina kan man ha fått olika typer av rådgivning på internet via någon sorts agentur som hävdar att man kommer för att egentligen i slutändan få ett arbetstillstånd.

Jag tycker att det är fel, herr talman, att förväxla den här problematiken som vi diskuterar nu med frågan om personer som verkligen *har* ett behov av skydd. Det är ju någonting helt annat.

Anf. 21 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Det är den asylsökande som själv har ansvaret för att bevisa att man har asylskäl. Det är en rimlig ordning, och jag tror inte att det kan vara på något annat sätt. Men det i sig innebär också att man mycket väl kan vara hotad utan att man kan bevisa det. Det går att försvara den ordningen och samtidigt se en problematik i det och vilja se till att rättssystemet är så rättssäkert som det går.

Fredrik Malm säger att det var 50 bifall för asylansökningar från ett land och att det var flera tusen som sökte. De här 50 är en liten del i statistiken, men det är fortfarande 50 individer. Ändrar man det här systemet tycker jag ändå att vi måste ha en kontroll så att det inte hastas igenom och vi får en situation där man snabbhanterar ärenden och där de sökande får ett avslag som de, om de haft längre tid på sig att visa på sina asylskäl, egentligen inte skulle få.

Jag hoppas, herr talman, att Fredrik Malm tar det här på ett lite större allvar än vad jag tycker att han ger uttryck för och ändå vill följa det här framöver för att se till att det inte blir på det sättet som jag beskriver.

Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Vi ska inte hasta igenom det här – nej, det är ingenting man kan beskylla regeringen för att göra i alla fall. Maken till sölighet får man leta efter! Man har verkligen försökt att göra allting för att inte lägga fram det här förslaget, vilket är jättemärkligt.

De 50 eller 75 personer som det refereras till – det är lite olika siffror för olika länder – är ju personer som har fått stanna och som jag förväntar mig skulle kunna få stanna i Sverige även framöver. Jag menar bara att om vi har en situation i ett land som ligger i Europa där det finns en isolerad konflikt i en viss del av landet är det klart att en person som kommer från krigsområdet måste bedömas annorlunda än en person som kommer från den andra ändan av landet och saknar asyl- och skyddsbehov och därför mycket väl kan återvända. Då är det lite märkligt att en minoritet i socialförsäkringsutskottet, förvisso, men en majoritet här i kammaren tycker att det är jätteviktigt att en sådan person ska vara i Sverige i alla fall.

Miljöpartiet tycker som de tycker, men jag hade nog förväntat mig att Socialdemokraterna skulle vara beredda att ta lite mer ansvar för Sverige som nation och för att vi faktiskt får en fungerande och hållbar migrationsprocess även på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU16

Pensioner

föredrogs.

Anf. 23 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU16 som behandlar inkomna motioner och förslag gällande pensioner.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Herr talman! Sverigedemokraterna har en rad förslag för att stärka och höja våra pensioner. Grundläggande för oss i vår socialkonservativa politiska inriktning är ju att Sverige ska vara ett land med en stark och trygg välfärd, där vi behandlar dem som arbetat och slitit och byggt upp det här landet med vördnad och respekt och ger dem en ekonomisk trygghet. Det är ovärdigt och oacceptabelt att det i dag finns äldre som lever på existensminimum.

Vi har därför tidigare i vår budget föreslagit en höjning av garantipensionen med ytterligare 800 kronor i månaden. I ett betänkande om socialavgifter har vi lyft fram vikten av att regeringen tar tag i och utreder möjligheten att stärka pensionsavsättningarna in i pensionssystemet för att de som arbetat och slitit i ett helt liv sedan ska få ut en större andel av sin lön i pension.

Herr talman! Tyvärr tycker jag att en öppen, offentlig debatt om våra pensioner i dag oftast lyser med sin frånvaro. Det är därför välkommet att i alla fall ha den här debatten i utskottet, där vi behandlar våra motioner, en gång om året, liksom budgetdebatten om pensioner.

År 1991 startades en pensionsgrupp för att värna pensionsöverenskomsten. Att hitta långsiktiga lösningar för våra pensioner så att pensionerna kan stärkas har såklart ett gott syfte. Jag som tillhör ett av de två partier som inte är med i Pensionsgruppen vill dock framföra att gruppen inte får ta bort möjligheten till en öppen och transparent debatt om vilka reformer som behöver genomföras. Jag måste tyvärr också säga att jag inte är helt nöjd med vad gruppen har åstadkommit sedan 1991, för vi har i dag en situation där det fullkomligt kokar bland landets äldre och pensionärer.

Herr talman! En av reformerna som Pensionsgruppen enats om var att pensionsåldern skulle höjas. Det har man nu också gjort genom att införa en ny, generell riktålder för pension som successivt kommer att trappas upp. Självklart finns det en logik i att vi kan arbeta längre upp i åldrarna i takt med att vi lever längre. Vi anser dock att denna generella höjning inte tar hänsyn till att det inte finns en enda gemensam pensionsålder som lämpar sig för alla individer och alla yrkesgrupper. De som är utslitna som ett resultat av ett långt och krävande yrkesliv ska inte tvingas att stanna på arbetsmarknaden mot sin vilja och sin hälsa.

Dessutom har det kommit rapporter som visar att det inte ger så stor effekt på pensionen som man kanske hade väntat sig. Mantrat ”jobba längre, mer pension” visar sig inte stämma för alla, speciellt inte för breda yrkesgrupper som busschaufförer, barnskötare, undersköterskor och städare. Två extra arbetsår efter 65 handlar ofta bara om några futtiga hundra-

lappar per månad i pension, visar beräkningar som SPF Seniorerna har gjort.

Herr talman! Vi menar att arbete längre upp i åldrarna bör åstadkommas genom en betydligt högre grad av flexibilitet och riktade incitament snarare än med tvång, exempelvis genom rätten att gå ned till deltid eller genom införandet av ett särskilt jobbskatteavdrag för äldre som frivilligt stannar kvar på arbetsmarknaden. Vi vill därför uppdraga till regeringen att riva upp reformen om att införa en ny och högre riktålder för pensionen och i stället införa positiva incitament för att jobba längre upp i åldern.

Herr talman! En annan reform som regeringen tillsammans med Pensionsgruppen vill genomföra är att kraftigt begränsa valfriheten inom premiepensionen. Den 1 november 2018 kom hårdare krav från regeringen på de fonder som finns i dagens system. I ett andra steg lämnades i november 2019 ett utredningsförslag om regelverk för ett nytt kontrollerat upphandlat fondtorget samt om en reglering av en ansvarig myndighet. Arbetet ska slutföras den 31 augusti 2021, något senare än vad det ursprungligen var tänkt.

De skärpta krav som ställdes på fonder 2018 i det som ibland kallas steg ett var bra och nödvändiga krav för att komma till rätta med bedrägligt beteende, oetisk marknadsföring och svårigheter för konsumenter att få korrekt information i sitt premiepensionssparande. Sverigedemokraterna är däremot av flera skäl kritiska till reformen i steg två.

Den här reformen riskerar att leda till att framtidens pensionärer får en försämrad pension och drastiskt begränsad valfrihet för pensionssparande. Det framtida fondtorget kommer dessutom att kraftigt decimera utbudet av fonder. Genom sin omstrukturering och styrning kommer det att påverka valbarheten drastiskt. Detta leder bland annat till att större, globala indexfonder premieras framför mindre småbolagsfonder.

I dagsläget är cirka 290 miljarder kronor, närmare 20 procent, av premiepensionskapitalet placerat i svenska aktier. Det här bör sättas i kontrast till förslaget från regeringen och pensionsgruppen, där endast 1 procent placeras i svenska aktier. I synnerhet under och efter coronakrisen skulle reformen kunna bli förödande inte bara för enskilda pensionärs premiepension utan också för svensk företagsamhet, där många redan går på knäna.

Vi anser därför att regeringen inte ska gå vidare med den här premiepensionsreformen utan i stället följa upp och utvärdera resultaten av de krav som ställdes på fonder 2018 för att komma åt det som var problemet från början, nämligen oetisk marknadsföring och bedrägerier. Att begränsa valfriheten och slå mot svenska företag på det här sättet är inte rätt väg att gå.

Herr talman! Jag vill också beröra ett ämne som fått mycket uppmärksamhet den senaste tiden, nämligen vikten av jämställda pensioner. Rapporten *Varför får kvinnor och män olika mycket i inkomstpension?* från Pensionsmyndigheten visar att kvinnor över tid tagit ett större ansvar för obetalt arbete under småbarnstiden och att både föräldraledighet och framför allt deltidsarbete påverkar den framtida pensionsinkomsten negativt.

Ytterligare en viktig skillnad mellan kvinnors och mäns tid på arbetet är att kvinnor i större utsträckning än män är frånvarande på grund av sjukdom. Kvinnor arbetar ofta på arbetsplatser där den psykosociala arbetsmiljön är mycket krävande. De har ofta människovårdande yrken eller ser-

viceyrken som kräver både engagemang och kompetens samtidigt som inflytandet över den egna arbetssituationen ibland är mycket begränsat, vilket kan leda till utbrändhet och sjukskrivning. Det ser vi också i det mycket oroande ökade antalet kvinnor som sjukskrivs på grund av psykisk ohälsa.

Herr talman! Det finns två sätt att bemöta denna problematik. Det ena sättet, som regeringen har anammat, är att förutsätta att kvinnor inte själva är kapabla att fatta beslut om hur mycket tid de vill spendera med sina barn och sin familj under småbarnsåren. Man menar att det är påtvingat och något som ska tvingas bort genom lagstiftande kvotering av föräldraföräkringen.

Vi förnekar inte att sådana situationer kan finnas, och vi förnekar inte heller att ett gemensamt och uppdelat föräldraansvar är positivt. Vi anser dock att utgångspunkten måste vara att familjerna själva får valfrihet att fördela föräldraföräkringen och arbetstiderna.

Däremot är det helt orimligt att ett ökat ansvar för familj och barn, oavsett om det är en kvinna eller en man som tar det ansvaret, ska drabba pensionerna negativt i den utsträckning som det gör i dag. Sverigedemokraterna ser det i stället som självklart att föräldraledighet och deltidarbete för att ge barnen en drägligare tillvaro under småbarnsåren är något som ska värderas högre och ge minsta möjliga negativa effekt på pensionen. Här har vi lagt fram förslag om att regeringen behöver utreda hur vi på riktigt kan stärka förutsättningarna för detta, bland annat genom att stärka pensionsrätter för barnår och på andra sätt uppmuntra tid med familjen i stället för att kvotera bort tiden. Vi vill också att regeringen ska verka för mer jämställda förutsättningar i arbetslivet för att förebygga sjukskrivningar.

Herr ålderspresident! Jag vill säga något kort om efterlevandestöd och krav för garantipension.

Barnpension är ett ekonomiskt stöd som betalas ut automatiskt till barnet i de fall både barn och den förälder det gäller varit bosatta i Sverige vid tidpunkten för dödsfallet. I det fall föräldern inte anses vara bosatt i Sverige krävs det en ansökan, och det är det som kallas efterlevandestöd. Här har vi tidigare haft en rad förslag om att kräva intyg på att föräldern som bor i ett annat land har avlidit. Vi har också krävt att det ska finnas ett svenskt medborgarskap.

I det här betänkandet behandlas förslag om att efterlevandestöd som i dag betalas ut till barn som får stöd från det allmänna och bor i HVB-hem inte ska få efterlevandestöd eftersom det finns liknande regler för underhållsstöd som inte heller utbetalas när det ges stöd från det allmänna. Här finns förslag från Socialdepartementet som ska läggas fram i en proposition i maj. Vi förutsätter att så kommer att ske. Detta gäller likaså när det gäller att avskaffa en undantagsregel som gör det möjligt för flyktingar och vissa andra försäkrade att tillgodoräkna sig bosättningstid i sitt tidigare hemland. Det är också något vi vill ta bort. Här finns också en utredning från regeringen där det föreslås att man ska gå vidare med förslaget, och vi ser fram emot att förslaget läggs på riksdagens bord.

Anf. 24 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr ålderspresident! Sverige har ett pensionssystem som jag anser att vi ska värna. Det är uppbyggt på principen att det ska vara självfinansierat och att varje generation ska bära sina kostnader. Tanken med den allmänna

pensionen och fondsparandet är att pensionspengarna ska kunna växa. Detta har lyckats sedan början av 90-talet genom att fondsystemet har bidragit till ytterligare medel som har lett till fungerande tillväxt. Till detta läggs sedan tjänstepension och ett eget privat sparande.

Visst har det funnits fondbolag som har misskött sitt uppdrag, men Pensionsmyndigheten har stramat upp hanteringen för att minska risken. Inför de nya upphandlingarna kommer det att ställas ytterligare kvalitetskrav. Men det är viktigt att det blir en valfrihet när det gäller antalet fonder att välja på, och det är viktigt både för spararen och för kapitalet i bland annat de svenska företagen. Genom pensionssystemet investeras pengar även i svenska företag som får en chans att växa och utvecklas. Det genererar i sin tur innovationer och fler arbetstillfällen, och de innebär i förlängningen ökade insättningar till pensionssystemet.

Herr ålderspresident! För att pensionssystemet ska fortsätta att vara hållbart behöver mer pengar fyllas på in i systemet. Regeringen ska lägga fram de slutliga underlagen för att successivt höja riktåldern för uttag av pension. Det är relevant att vi när vi lever längre och längre också arbetar längre. Vi kan även sätta det i relation till att vi träder in på arbetsmarknaden allt senare i livet, och då behöver vi fler år på arbetsmarknaden för att generera medel till vår egen pension. Men det handlar också om att inom ramen för Pensionsgruppens arbete utreda fler sätt att få in mer medel i systemet. Det finns flera olika förslag på detta, men exakt vad som ger förväntad effekt och vad som är hållbart i längden behöver utredas. Jag förväntar mig att regeringen med Ardalan Shekarabi i spetsen ser till att det blir ett gemensamt arbete i Pensionsgruppen på detta ämne.

Herr ålderspresident! Att enbart prata om pensionerna för att få ett hållbart system räcker inte. Vi måste också arbeta för en god arbetsmiljö så att man trivs på sitt arbete och får möjlighet till utveckling. Det gäller även möjligheten till att omskola sig under sitt yrkesverksamma liv. Jag är glad att det inom ramen för det avtal som har förhandlats fram mellan arbetsmarknadens parter också har tagits fram förslag på just dessa områden för kompetens- och omställningsstöd. Du ska kunna utbilda dig även senare under yrkeslivet med stöd av statlig finansiering. Regeringen tar just nu fram konkreta exempel tack vare att Centerpartiet har arbetat hårt för dessa reformer.

Att planera sitt yrkesliv är lika viktigt som att planera sitt boende. Ska det bli hållbart i längden behöver jag, och kan jag, även sent i livet byta yrke. Det är viktigt att vi tror på alla människors lika värde och vikt på arbetsmarknaden. Enbart för att man passerat en viss ålder är man inte passé på arbetsmarknaden.

Jag arbetar för att vi ska kunna studera högre upp i åldrarna och stärka den anställdes framtid på arbetsmarknaden. Det finns många som vill och kan bidra även efter det att de fyllt 70 år. Min mamma är ett exempel. Hon gick inte helt i pension förrän vid 77 års ålder.

Herr ålderspresident! Ett annat viktigt område när det gäller hållbar pension är att kunskapen behöver öka om hur mina livsval påverkar min pension. Hur påverkar det när jag är föräldraledig, arbetar deltid, driver företag med mera? Det finns i dag en stor kunskapslucka om dessa delar, och kunskapen om att dela premiepensionen mellan gifta föräldrar är också låg. Här vill Centerpartiet se att kunskapen ökar hos föräldrar, egenföretagare och studenter om hur olika livsval påverkar pensionen.

Eftersom livsvalen i många familjer fortfarande leder till att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten än män är det alltså småbarnsåren som leder till lägre pensioner för just kvinnor. Det går att motverka genom att grundregeln ska vara att man delar lika på premiepensionen just under småbarnsåren. I praktiken innebär det att oavsett vem som arbetar delas inbetalningarna lika mellan makarna. Det påverkar dock inte löneutvecklingen för den som är frånvarande från arbetsmarknaden, så detta är inte hela lösningen. Det måste vi komma ihåg.

För att få jämställda pensioner måste vi jobba på flera olika områden. Vi måste bland annat arbeta med attityderna i samhället och för att mannens närvaro i familjen är lika viktig för barnet. Här krävs ett aktivt arbete av dagens unga män och kvinnor med att bryta normerna i samhället, och vi kan även från riksdagen bidra när vi pratar om vad som händer i samband med ett barns födelse i en familj. En lagförändring som innebär att båda föräldrarna automatiskt blir vårdnadshavare behövs för att visa att båda föräldrarna är lika mycket värda från början. Det kan tyckas vara en detalj som ligger utanför det här betänkandets ämnesområde, men den är ändå viktig för att peka på det jämställda föräldraskapet – som i sin förlängning bidrar till mer jämställda pensioner.

Det är viktigt att värna grundprincipen i pensionssystemet, nämligen att varje generation finansierar sin pension, att pensionerna är fristående från stadsbudgeten och att det bygger på en valfrihet via fondval för att få ytterligare tillväxt på sin pension. Tjänstepension och eget pensionssparande är viktigt för att få en högre pension när jag lämnar yrkeslivet.

Jag yrkar bifall till reservation 2, som bland annat berör information om hur livsvalen påverkar pensionen.

Anf. 25 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! Pensionärerna har fått stå tillbaka i år. Coronapandemin har lett till att 70-plussares liv kraftigt begränsats. Skillnaden mellan människor fortsätter att växa.

Vi blir allt äldre, sägs det. Men det gäller inte alla. Vi kommer inte att dö samtidigt, du och jag. De ökade klasskillnaderna har lett till att korttidsutbildade kvinnors förväntade livslängd till och med sjunker. Du kan ta tunnelbanan här i Stockholm och åka från hög livslängd till lägre livslängd.

För dem som vi applåderade tidigare, våra så kallade coronahjältar som jobbar inom vården och omsorgen, innebär den höjning av pensionsåldern som regeringen och de borgerliga partierna tidigare beslutat om och som började gälla förra året bara att de får jobba allt längre tid av sina allt kortare liv. Friheten efter arbetslivet är relativ.

Låt oss säga som det är. Hur kan en höjning av pensionsåldern genomföras när kroppen för många av oss inte ens håller för att jobba till 65 års ålder? Tendensen i dag är tvärtom att arbetslivet blir allt tuffare och att allt fler väljer att gå i pension tidigare trots att det ekonomiskt är mycket ogynnsamt. Det borde man ta tag i.

Pensionssystemet funkar inte – inte för att pensionsåldern har varit för låg utan för att pensionerna är för låga. Var fjärde person får ångest av att få hem sitt orangefärgade kuvert, och 13-åringar känner att de behöver börja spara till sin pension redan nu. Det är en befogad oro. De som går i pension i dag kommer att få endast halva lönen.

Herr ålderspresident! Sanningen är att det svenska pensionssystemets ojämlikhet liknar det chilenska pensionssystemets. I Chile kan de med lägst pension inte längre leva på den, och 80-åringar jobbar för att överleva. Här i Stockholm ser vi då och då pensionärer som samlar burkar och många som behöver hjälp för att få mat på bordet.

En av rörelserna som är en del av Chiles sociala uppror är rörelsen för ett rättvisare pensionssystem. I dag tror ingen längre på pensionssystemet i Chile. Det gynnar bara företag, inte pensionärerna. Det har gått så långt att chilenare har tagit ut sin pension i förtid. Man tömmer pensionskassan. Jag hoppas såklart att vi inte hamnar i Chiles situation utan att vi lyckas förändra vårt pensionssystem så att folk återfår förtroendet för det.

Varför är det alltid de äldre som ska få det sämre? De har slitit och byggt upp landet men får betala när de som redan har ska ha ännu mer. Det är skamligt.

Vi svenskar arbetar i dag längst i hela EU. Samtidigt ligger vi i botten när det gäller nivån på pensionerna. Vi har störst andel fattigpensionärer i Norden. Nära hälften av alla kvinnor som är ålderspensionärer i dag har garantipension, alltså det lägsta statliga bottenkyddet.

Orsaken till pensionssystemets problem är att det är underfinansierat. Det är huvudorsaken till att det ger så låga pensioner. Detta har en betydligt större påverkan än pensionsåldern. Det är därför du kan arbeta ett helt liv och ändå få en pension som inte är mer än hälften av din lön.

Vänsterpartiet vill att inbetalningarna till pensionssystemet höjs. Skatten ska också vara lika oavsett vad inkomsten kallas. Straffskatten som pensionärer i dag betalar ska bort, och skatteflyktan mellan pensionärer och andra löntagare ska slutas. Det måste gå att leva på sin pension efter ett helt arbetsliv.

Herr ålderspresident! Sverige är i dag det land i Norden som har högst andel fattiga pensionärer. Andelen fattiga pensionärer i Sverige är också högre än genomsnittet i EU, enligt siffror från Eurostat. År 2018 hade omkring var femte kvinna och var tionde man över 65 år en disponibel inkomst under 60 procent av medianinkomsten, alltså gränsen för relativ fattigdom. Över 300 000 svenska pensionärer riskerar att hamna under EU:s fattigdomsgräns. Kvinnor får i genomsnitt 69 procent av mäns pension, och skillnaden ökar med åldern.

Varannan kvinnlig pensionär har garantipension eftersom inkomstpensionen är så låg. Garantipensionen är i dag konstruerad så att de som lever på garantipension halkar efter den övriga befolkningen. Sedan garantipensionen infördes 2003 har pensionärer med garantipension i genomsnitt haft en realinkomstökning på 15 procent i jämförelse med 45 procent för förvärvsarbetare. Det innebär att den här gruppen blir fattigare för varje år.

Regeringen skapar ökad ojämlikhet. Det syns inte minst i de budgetpropositioner som man tidigare lagt på riksdagens bord.

Samtidigt som man gör på tok för lite för pensionärerna sänker man skatten för de redan rika. Att ta bort värnskatten kostar drygt 6 miljarder per år. För bara drygt halva den summan hade man kunnat bifalla vårt förslag och ge rejält höjda pensioner för dem som byggt upp vårt land. Men nej, i stället har regeringen valt att ge mer till dem som har de allra högsta inkomsterna. Pensionärerna får vänta – igen.

Herr ålderspresident! Varje pensionär ska ha råd att leva gott. Man ska kunna ge födelsedagspresenter till barnbarnen och den extra guldkanten till sig själv. Man ska kunna ha aktiviteter, köpa månadskort till kollektivtrafiken, träffa vänner och äta lite godare mat. Man ska kunna leva, inte bara överleva. Endast det bästa är gott nog åt pensionärerna.

Vänsterpartiet vill höja pensionerna. Vi vill ha ett annat pensionsystem, ett rättvist pensionssystem som ger verklig ekonomisk trygghet när arbetslivet är över. Det måste göras om. Höj inbetalningen till systemet, och se till att det blir en rimlig fördelning mellan pensionärer! Det är vad vi föreslår.

Vänsterpartiet gör inte skillnad på pensionärer och pensionärer. Därför föreslår vi givetvis också att ersättningen höjs och att straffskatten tas bort för landets så kallade sjukpensionärer. Dessutom ska även de omfattas av det höjda taket i bostadstillägget.

Vi vill också höja garantipensionen med 800 kronor per månad i ett första steg. Det skulle gynna framför allt arbetarkvinnor. Vi får höra att det är dåligt därför att ”respektavståndet” inte upprätthålls. Men det avståndet kan väl inte upprätthållas genom att de som har lite får ännu mindre? Det är inte klok politik. Det är inte att ta ansvar.

Kvinnor som jobbat deltid för att ta hand om barn och familj ska inte behöva betala ett högt pris för det. Vänsterpartiet är här oenigt med bland annat Kristdemokraterna, vars partiledare säger om kvinnor som får låg pension: ”Gör andra val, få annat resultat.” Man ignorerar helt betydelsen av dessa kvinnors yrkesval.

Herr ålderspresident! ”Så låt de sista ljuva åren bli de bästa i vårt liv” gäller i dag inte alla. Vänsterpartiet vill ändra på det.

Jag står bakom båda Vänsterpartiets reservationer men yrkar bifall endast till reservation 3 under punkt 1.

Anf. 26 HANS EKLIND (KD):

Herr ålderspresident! En bra pension för dagens och framtidens pensionärer är Kristdemokraternas målsättning. Vi vill ha ett seniorvänligt pensionssystem som ger ekonomisk trygghet, och där är vi inte helt och hållet i dag. Vi kristdemokrater arbetar därför på både kort och lång sikt för att åstadkomma förändringar inom pensionssystemet som ska möjliggöra för alla att känna ekonomisk trygghet på ålderns höst.

Hur vi gör detta finns utförligt redovisat i vår motion om pensionerna. För att spara tid yrkar jag dock bara bifall till den gemensamma reservation som vi har tillsammans med Centerpartiet om en automatiskt delad premiepension för föräldrar, vilket är ett av våra förslag för att skapa mer jämställda pensioner. Det är alltså reservation nummer 5.

Vi kristdemokrater har länge varit drivande för att skapa bättre ekonomi för våra pensionärer. Under alliansregeringarna 2006–2014 förhandlade vi fram fem skattesänkningar för pensionärer och dessutom tre höjningar av bostadstillägget. Vi har i Pensionsgruppen varit med och sett till så att garantipensionen nyligen höjts, liksom taket i bostadstillägget.

Tillsammans med Moderaterna avskaffade vi i statsbudgeten 2019 den särskilda löneskatten för äldre, som införts av vår nuvarande regering – en extraskatt för seniorer som kan och vill jobba lite längre efter pensionsåldern och fortsätta som sjuksköterska, lärare, barnskötare, hantverkare och så vidare.

Vi kristdemokrater har sedan flera år tillbaka i våra budgetar gång efter gång lagt fram fullt finansierade förslag till hur man kan ta bort skillnaden i skatt på arbete och pension. Vi har även återkommande lagt fram förslag om ett förstärkt jobbskatteavdrag för personer som är 69 år och äldre, för att skicka tydliga signaler till svensk arbetsmarknad om att de seniorer som orkar och vill ska kunna jobba. Men det ska också vara en signal riktad till dessa seniorers plånböcker. Man får en ekonomisk uppmuntran om man gör en insats. Har man 20 000 kronor i månadslön skulle det innebära en tusenlapp mer i plånboken för den som kan och vill.

Herr ålderspresident! Jag börjar med att nämna dessa exempel så att var och en som vill sedan med enkelhet kan kontrollera detta och se att Kristdemokraterna prioriterar de äldres situation, inte bara när det är dags för valrörelse.

Herr ålderspresident! Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller detta utgiftsområde innebär också att vi tar bort undantagsregeln för flyktingar och andra skyddsbehövande när det gäller kvalificeringen till garantipension. Garantipensionssystemet är en förmånsbestämd grundtrygghet för dem som haft låg eller ingen förvärvsinkomst under livet. En person måste dock ha varit bosatt i Sverige i minst tre år för att ha rätt till garantipension. För att få full garantipension ska personen ha bott 40 år i Sverige och ha jobbat i minst 40 år från det att vederbörande fyllde 16 år till och med året för 64-årsdagen.

I dag finns det dock särregler som gör det möjligt för personer som beviljas uppehållstillstånd att räkna in tiden i sitt ursprungsland. Kristdemokraterna anser att denna undantagsregel ska tas bort, något som även Garantipensionsutredningen föreslog häromåret. Det innebär att dessa personer, liksom andra som inte har kvalificerat sig för garantipension, i stället kommer att få äldreförsörjningsstöd. Sammantaget skulle detta innebära en besparing på ungefär en halv miljard kronor.

Vi har också med en förstärkning av ekonomin för pensionärer med små marginaler genom en ytterligare höjning av taket för bostadstillägget, till 7 500 kronor för ensamstående och 3 750 kronor för personer som är sammanboende.

Herr ålderspresident! Jag vill även detta år avsluta med att ta upp att vi måste prioritera arbetet med jämställda pensioner. Kvinnliga ålderspensionärer har i regel lägre pensioner än männen. Detta beror i huvudsak på att kvinnor har färre år på arbetsmarknaden och en i genomsnitt lägre anställningsgrad, på ojämlikheter i lönestrukturen och på att män och kvinnor återfinns i olika yrken.

Ett av flera förslag som vi har är att premiepensionen med automatik ska delas lika mellan föräldrar, alltså precis tvärtom jämfört med hur det fungerar i dag. Vill man inte dela lika får man, menar vi, aktivt ansöka om detta. Giftpar eller registrerade partner ska kunna överföra premiepensionen till varandra. Det kan man redan i dag, men det är få som känner till det. Det är synd, för att om detta utnyttjades i högre grad skulle gapet mellan kvinnors och mäns pensioner minska. Kristdemokraterna anser därför att vi av jämställdhetsskäl bör gå vidare och se till så att premiepensionen automatiskt delas lika. Vi säger att den regeln ska gälla så länge de gemensamma barnen inte har fyllt tolv år.

Herr ålderspresident! Vi har nu i debatten hört att vi måste höja pensionsavgiften för att få upp pensionerna, och vi har hört att pensionssystemet är underfinansierat. Jag vill påminna ledamöterna om att solvensöverskottet i inkomstpensionen just nu är över 800 miljarder kronor; det är all time high. Det är inte ett underfinansierat inkomstpensionssystem som är problemet. Jag vill säga det som en korrigerings eftersom detta framförs i debatten, men det stämmer inte. Vi har ett solvensöverskott på 800 miljarder kronor just nu.

Anf. 27 TERESA CARVALHO (S):

Herr ålderspresident! Att gå i pension ska vara något att glädjas åt – en nyvunnen frihet med mer tid för barnbarnen och möjlighet och att avnjuta morgonkaffet utan att behöva hasta iväg. Du ska kunna glädjas åt livet och känna ekonomisk trygghet i den pension som du har tjänat in under ett långt arbetsliv. En del pensionärer har det gott ställt och kan njuta av tillvaron.

Men det finns många andra pensionärer som vrider och vänder på varje krona. Orättvisorna, ojämlikheten och ojämställdheten som finns i samhället och inte minst på arbetsmarknaden avspeglar sig också i pensionskuvertet. Låg lön, dåliga villkor och mycket deltidarbete ger en för låg pension.

För oss socialdemokrater står det klart att pensionerna måste höjas, för både dagens och morgondagens pensionärer. Därför behöver vi göra förbättringar av pensionssystemet men också förändra strukturerna. De har nämligen minst lika stor inverkan på pensionerna.

Hittills den här mandatperioden har vi genomfört flera förbättringar på pensionsområdet. Steg för steg har vi arbetat bort den orättvisa ordning som den gamla moderatledda regeringen införde, som innebar att pensionärer fick betala högre skatt än den som arbetar. Det var naturligtvis en helt orimlig ordning eftersom pension är uppskjuten lön och ska beskattas lika.

Med bred enighet i Pensionsgruppen gjorde vi också förra året en historiskt stor satsning på att höja garantipensionen och taket för bostadstillägget, vilket gav ett mycket välkommet tillskott till de pensionärer som har det allra sämst ställt. För många innebar det en bra bit över 1 000 kronor i månaden.

Och inte minst infrias Socialdemokraternas kanske viktigaste vallöfte inför denna mandatperiod: Pensionstillägget kommer att börja betalas ut i september till ungefär hälften av landets pensionärer. Det går till dem som har arbetat och slitit ett helt arbetsliv men ändå får ut en låg pension. Det handlar om undersköterskor, städare, busschaufförer, barnskötare och många fler, som har gnetat på, dag ut och dag in, trots låg lön och många gånger dåliga villkor. För dem höjs pensionen med upp till 600 kronor i månaden. Maxbeloppet, drygt 7 000 kronor om året, riktas just till dem som har arbetat ett helt arbetsliv men ändå får en allmän pension som är så låg som mellan 11 000 och 14 000 kronor i månaden.

Låt mig också tydliggöra, så att det inte råder några som helst missförstånd, att den lilla pensionshöjning som kom i början på året inte hade någonting med pensionstillägget att göra. Det var den vanliga indexuppräkning som sker varje år. Pensionstillägget kommer att börja betalas ut i september.

Allt det som jag nu har nämnt har varit viktiga steg i rätt riktning, men det räcker inte. Pensionerna måste fortsätta att höjas, och vi socialdemokrater har satt målet att alla på sikt ska få ut minst 70 procent av sin slutlön.

Herr ålderspresident! Vi har i grunden ett robust och långsiktigt hållbart pensionssystem. Men trots att det är stabilt levererar det alldeles för låga pensioner åt för många av landets pensionärer. Det beror huvudsakligen på två faktorer.

Den ena är att pensionssystemet är underfinansierat i den meningen att vi faktiskt inte betalar in de 18,5 procent av lönen som ursprungligen beslutades. Det var detta man från början bedömde skulle behövas för att man skulle kunna upprätthålla rimliga nivåer på pensionerna. Därför vill vi socialdemokrater öka inbetalningarna till pensionssystemet. Vi har drivit på i denna fråga i flera år, men hittills har det saknats politiska förutsättningar att få igenom förslaget här i riksdagen. Detta kan jag bara återigen beklaga, men samtidigt kan jag glädjas åt att vi nu har kommit överens mellan partierna i den blocköverskridande Pensionsgruppen om att vi nu i närtid – inte en dag för tidigt! – ska göra en översyn av just avgiftsnivån. För oss socialdemokrater är det en mycket angelägen och prioriterad fråga.

Den andra anledningen till de för låga pensionsnivåerna är något som i grunden är mycket glädjande, nämligen att allt fler lever allt längre. Bara under den här debatten ökar medellivslängden i vårt land med ungefär tio minuter. Så snabbt går det. Det är naturligtvis en stor framgång för vårt samhälle och vårt land, men att vi lever längre innebär också att den pension vi tjänar in genom arbetslivet måste räcka i allt fler år som pensionär. Därför måste vi se till att fler orkar ett lite längre arbetsliv.

Då måste arbetsförhållandena bli bättre och möjligheterna att byta yrkesbana bli fler. Och den som är sjuk eller blir utsliten i förtid måste få känna trygghet från kringliggande socialförsäkringar. Tyvärr är det inte riktigt så i dag, utan många tvingas ta ut sin ålderspension i förtid trots att straffet blir en låg pension resten av livet, rent av en ekonomisk chock.

Ja, det är rimligt att den ökade medellivslängden medför ett något längre arbetsliv, men det behövs samtidigt en ventil, så att personer som blir utslitna i förtid kan avsluta arbetslivet värdigt och få ut en anständig pension. Sverige är ett av få jämförbara länder som inte har någon sådan ventil. Dessutom har vi ett regelverk som är så restriktivt att det är nära nog omöjligt att bli beviljad sjukersättning. Detta tycker vi socialdemokrater är orimligt. Vi vill inte att det ska fortsätta att vara på det sättet. Därför har regeringen tillsatt en utredning som tar sikte just på den här problematiken. Men det kommer att krävas att fler partier är beredda att göra förändringar. Jag hoppas på det. Till detta får vi ju anledning att återkomma i andra sammanhang.

Herr ålderspresident! Vi socialdemokrater har genom tiderna kämpat hårt för pensionerna. På 50- och 60-talen var ATP lösningen på den fattigdom som annars hade varit verkligheten för många svenskar. Några decennier senare stod vi i stället inför risken att vältra över stora skulder på framtida pensionärer och spräcka generationskontraktet. Därför sjösattes det nya och mer hållbara pensionssystemet i bred enighet runt millennieskiftet.

Men när drygt 20 år nu har passerat ser vi återigen en ny verklighet med nya problem. I dag levererar den allmänna pensionen för dåligt, och det innebär att man i högre utsträckning får förlita sig på tjänstepensionen.

Den kollektivavtalade tjänstepensionen är en mycket viktig del av vårt pensionssystem. Den ska värnas. Men det är inte alla som har tjänstepension, och den tenderar dessutom att gynna höginkomsttagare mer än arbetare, som i regel redan har en lägre allmän pension.

Min poäng är därför att en bra tjänstepension inte får innebära en acceptans för en låg allmän pension. Tvärtom måste den höjas, och det kommer vi socialdemokrater att fortsätta att kämpa hårt för.

Den som har arbetat och bidragit till vårt samhälle och byggt Sverige till det fantastiska land det är ska kunna gå i pension och känna trygghet med en rimlig inkomst. Man ska kunna gå på teater eller på fotbollsmatch – när pandemin tillåter, är det bäst att tillägga. Man ska kunna åka och hälsa på barnbarnen i en annan del av Sverige. Pensioneringen ska betyda frihet.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Carvalho, för anförandet! Socialdemokraterna och Pensionsgruppen har ju gått fram med reformen att höja riktåldern för pension. Samtidigt säger Socialdemokraterna sig värna arbetarklassen. Det är lite av ert mantra. Därför blir jag förvånad över reformen, för den slår ju väldigt hårt just mot hårt arbetande industriarbetare, undersköterskor, städare och andra som inte kan arbeta lika högt upp i åldrarna. Även om vi kan leva längre har inte alla samma möjlighet att arbeta längre upp i åldrarna. I dessa yrken blir man mer sliten och kan behöva gå i pension i en lite lägre ålder.

Det har också kommit fram uppgifter om att samma grupp inte alls tjänar speciellt mycket på att arbeta längre. Det kanske bara ger några futtiga hundralappar extra i pension. Vad är Socialdemokraternas respons på detta?

Varför är det så viktigt att höja riktåldern? Varför inte i stället skapa positiva incitament för dem som vill och har möjlighet att arbeta längre upp i åldrarna? Det borde kunna ges större möjlighet att arbeta deltid, större möjlighet till jobbskatteavdrag och sådana reformer i stället.

Höjningen av riktåldern slår väldigt hårt. Varför vill Socialdemokraterna stå fast vid att gradvis höja den nuvarande riktåldern? Det kommer ju att slå mot dem som arbetar hårt i slitsamma yrken.

Att man ska kunna få sjukersättning tycker jag också är bra, men det är ju under Socialdemokraternas tid vid makten som bedömningarna har varit så hårda att det är nästan omöjligt att få sjukersättning. I dag hamnar man alltså i en väldigt svår sits när man varken kan gå i pension eller få sjukersättning.

Anf. 29 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr ålderspresident! Det var många delar i repliken från Julia Kronlid, men jag ska göra mitt bästa för att hinna bemöta alla delar.

Vad gäller åldersgränserna i pensionssystemet vill jag säga att vi har ett robust och hållbart pensionssystem. Det innebär bland annat en flexibel pensionsålder. Det finns dock en lägsta ålder för när man har möjlighet att ta ut sin allmänna pension, och det tycker jag är rimligt. Jag tycker också att det är rimligt att den lägsta åldern förskjuts i takt med att medellivslängden ökar.

Däremot är det oerhört viktigt att den som blir sjuk eller utsliten i förtid och inte har möjlighet att hänga kvar i arbetslivet ska fångas upp av andra trygghetssystem. Det är inte rimligt att man ska behöva nalla på sina pensionspengar om man blir tvungen att lämna arbetslivet i förtid. Det får till effekt att man får en mycket låg pension resten av livet.

Det här är inte rimligt. Det måste finnas andra trygghetssystem som fångar upp detta. Det är också vår socialdemokratiska politik.

Jag blir beklämd när jag hör Julia Kronlid säga att det är vi socialdemokrater som har gjort hårdare bedömningar när det gäller sjukersättningen. Det är helt enkelt inte sant. Lagen har inte ändrats. Däremot har tillämpningen stramats åt på ett sätt som vi tycker har gått alldeles för långt. Det är därför vi lägger fram förslag och utredningar om att göra det mer generöst. Vi ser nämligen att fler personer behöver ringas in i den delen av sjukförsäkringen. Vi tycker inte att det är rimligt att den som blir utsliten i förtid ska behöva nalla av sina ålderspensionspengar i förtid, för då blir pensionen väldigt låg.

Anf. 30 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr ålderspresident! Vad gäller frågan om huruvida regeringen har varit med och påverkat så att det har blivit mycket mer åtstramningar och hårdare bedömningar när det gäller både sjukpenningen och sjukersättningen skulle jag verkligen vilja rekommendera ledamoten Teresa Carvalho och alla som lyssnar på denna debatt att titta på *Uppdrag granskning*s dokumentär om detta. Där framgår med all önskvärd tydlighet hur regeringens styrning har påverkat så att det har blivit hårdare bedömningar.

Däremot ska jag säga att jag är väldigt positiv till den utredning om sjukersättning som jag själv sitter i och som handlar om att det ska bli en mjukare bedömning, speciellt för de äldre men även för andra. Jag hoppas verkligen att den kommer att leda till konkreta resultat.

Men vi står fast vid – det är också något som vi hör väldigt mycket från pensionärerna, som i alla fall vi försöker lyssna in – att den höjda riktåldern kommer att slå hårt mot vissa arbetsgrupper. Den kommer heller inte att ge den effekt på pensionen som man kanske har gett sken av att den skulle göra.

Det finns mycket vi kan debattera i fråga om pensionerna. Jag skulle nu vilja beröra ett ämne, nämligen detta med jämställda pensioner.

Vi är överens om att det borde bli mer jämställda pensioner. Däremot är vi kanske inte helt överens om hur det ska uppnås. Socialdemokraterna vill kvotera, så att man delar lika. Vi tycker att föräldrarna borde få välja detta själva. I stället för att man ska fördela det så att det blir lite dåligt för båda borde man göra så att det inte blir dåligt för någon. Målet borde väl vara att det ska ge så lite konsekvenser för pensionerna som möjligt om någon väljer att gå ned i deltid eller ta ut föräldraledighet. Vad har regeringen för förslag och konkreta åtgärder för att uppnå detta mål?

Anf. 31 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr ålderspresident! Låt mig börja med att konstatera att vi vill se till att pensionerna höjs. Det är Socialdemokraternas primära mål på detta område.

Det finns ett stort problem i att medellivslängden ökar så pass mycket att det per automatik innebär lägre pensioner om vi inte gör någonting. Detta problem måste vi adressera. Krasst sett finns det två sätt att höja pensionerna.

Det ena är att vi kan se till att fler kan arbeta lite längre. Det tycker vi socialdemokrater är rimligt, men vi ser att det då behövs en ventil för dem som blir utslitna i förtid. Det kommer vi socialdemokrater att fortsätta att kämpa hårt för, och vi hoppas att fler partier ska få den insikten. Sverige är ett av få länder som inte har en sådan ventil inom sjukersättningen. Vi tycker att det är rimligt att en sådan finns för dem som blir utslitna i förtid.

Det andra är att vi behöver betala in mer till pensionssystemet. Också där har vi drivit på under flera år, men jag kan konstatera att det inte har funnits politiska förutsättningar för att få igenom det här i kammaren. Det beklagar jag. Men Socialdemokraterna fortsätter att kämpa hårt för att vi ska öka inbetalningarna till pensionssystemet, så att pensionerna på sikt kan höjas. Också där hoppas jag att fler partier kommer ut på banan.

Sedan ställde Julia Kronlid en fråga. Eller jag vet inte riktigt om det var en fråga, men det var ett resonemang om jämställdheten. Jag delar helt problembilden: Pensionerna är inte jämställda. Där behöver vi göra väldigt mycket. Däremot delar jag nog inte de lösningar som Julia Kronlid lite grann var inne på. Vi ser nämligen att det stora problemet är att det finns mycket ojämsställda strukturer, inte minst på arbetsmarknaden. Ska vi få jämställda pensioner behöver vi också se till att samhället i övrigt blir jämställt.

Anf. 32 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr ålderspresident! En vacker vårdag i maj 1913 beslutade riksdagen att införa den första socialförsäkringen i världen som i stort sett omfattade hela befolkningen – den allmänna pensionsförsäkringen. Det var ett viktigt beslut för vårt välfärdssamhälle.

Pensionsåldern sattes till 67 år. Och, herr ålderspresident, medellivslängden var då 56 år. För dem som inte kunde bo med sin familj återstod på denna tid endast den kommunala fattigvården. Män fick högre ersättning än kvinnor eftersom kvinnor levde längre. Det fanns kritiker som sa att pensionen var för låg och att den var diskriminerande gentemot kvinnor.

Det nuvarande pensionssystemet infördes i slutet av 1990-talet av en bred majoritet bestående av moderater, centerpartister, liberaler, kristdemokrater och socialdemokrater. Pensionsåldern sattes till 65 år.

Medellivslängden är i dag 85 år för kvinnor. Medellivslängden ökar med tre och en halv timme varje dygn. Det är ganska fantastiskt, men det utgör såklart en anspänning för pensionssystemet, som måste förändras i takt med tiden.

Vi är, med ökande livslängd, som tur är friskare långt upp i åldrarna. Att känna att man är behövd och till nytta är oerhört kraftgivande för varje individ, oavsett vilket skede i livet man är i. En höjd pensionsålder är därför viktig för dem som vill, kan och orkar arbeta längre. Samhället behöver den kompetens och erfarenhet som människor som haft ett långt arbetsliv har. Vi moderater ser gärna ett förstärkt jobbskatteavdrag redan från 64 års ålder just därför.

Dagens pensionssystem är uppbyggt så att de som arbetar i dag betalar in till dagens pensioner. Därför vilar ett tungt ansvar på staten, regeringen. De har ett tungt ansvar att göra sitt för att människor ska ha ett arbete. Ska pensionsåldern höjas måste arbetslivet bli mer hållbart, så att människor orkar arbeta längre. Arbetslinjen måste också stärkas. Det måste bli mer lönsamt att arbeta, och det måste bli mer attraktivt att anställa. Utbildningar måste bli mer flexibla så att människor kan starta om mitt i livet och byta karriär.

Kunskap om vad pension faktiskt innebär måste brett ut i samhället. När Kommunal till exempel förhandlade bort pensionsavsättningarna till förmån för mer pengar i plånboken borde de kommunalanställda ha fått mer kunskap om konsekvenserna för deras pensioner.

Herr ålderspresident! Trots att skillnaderna i utbetalning på grund av kön upphörde redan 1946 har män och kvinnor fortfarande ojämlika pensioner eftersom de har gjort olika livsval på grund av tidens tradition och på grund av samhällets förväntningar. Män och kvinnor har i praktiken inte haft samma möjligheter att ha en karriär utanför hemmet, och många är de kvinnor som har och kommer att få en låg pension.

Unga människor måste i högre grad få veta att deras livsval påverkar. Varje individs pension är helt beroende av hur mycket man arbetar, hur länge man arbetar och vilken livslön man har. Dessutom är tjänstepensionen oerhört viktig, och här kan parterna på arbetsmarknaden göra en insats genom bättre avtal. Det är i grunden, och i teorin, ett rättvist system vi har.

Moderaterna vill se en utredning om hur dagens pensioner kan bli mer jämställda. Man kan via statsbudgeten förbättra pensionerna genom pensionstillägg, men om man verkligen vill ge pensionärerna mer i plånboken sänker man skatten, vilket vi moderater gör. Med Moderaternas budgetförslag sänks skatten för en genomsnittspension med 300 kronor i månaden, upp till maximalt 550 kronor för högre pensioner. Det är fyra gånger mer än regeringens skattesänkning. Med andra ord höjer Moderaterna pensionerna fyra gånger mer än regeringen.

Våra skattesänkningar sluter även skatteklyftan mellan pensionärer och dem som arbetar, det som någon här benämnde som straffskatt. Den sluter vi helt därför att det är rätt och därför att det är rättvist.

Det så kallade respektavståndet handlar också om rättvisa. I dag är det alldeles för liten skillnad i pension mellan den som har jobbat ett helt liv med låg lön och den som inte har jobbat alls. Det är resultatet av att man förbättrar grundskyddet, vilket inte är helt oproblemiskt. Moderaterna vill ta bort det undantag som finns i garantipensionen och som gör att de som invandrar inte behöver kvalificera sig in i systemet.

Till sist, herr ålderspresident, anser Moderaterna att debatten om pensionerna måste vara livfull och *vibrant*. Pensionssystemet är alltför viktigt för att låta snabba förändringar utifrån vallöften och partipolitik komma in i Pensionsgruppen. Vi måste ta vårt ansvar för att pensionssystemet ska vara hållbart över tid. Pensionssystemet måste vara långsiktigt. Var och en ska kunna lita på att pensionen tryggt betalas ut efter ett helt arbetsliv.

Anf. 33 BENGT ELIASSON (L):

Herr ålderspresident! Den liberala utgångspunkten är att ingen ska behöva vara orolig för sin ekonomi när man blir äldre. Vårt pensionssystem är stabilt och bygger på långsiktiga överenskommelser. Det är med en stolt

liberal historia vi kan säga så. En av de stora fäderna vid det nuvarande systemets tillblivelse 1999 var den liberale riksdagsledamoten Bo Könberg, som skapade stabiliteten och grunden i dagens system.

Utgångspunkten, herr ålderspresident, är att det ska löna sig att arbeta och betala in till pensionssystemet. Denna utgångspunkt är djupt rotad i samhället och bidrar till trovärdighet och stabilitet. Och det är fakta att Sverige har ett av världens kanske mest stabila pensionssystem. Enkelt uttryckt finansieras dagens pensioner av dem som jobbar i dag, bortsett från premiepensionen som var och en sparar till själv. Ju mer man betalar in och ju senare man går i pension, desto mer får man ut. Medborgarna skyddas mot politiska infall och tjänar på att arbeta och betala in mer skatt. Allt detta finns det ett brett medborgerligt stöd för, vilket kanske är det allra viktigaste för att verkligen känna trygghet.

Herr ålderspresident! Många har nämnt Pensionsgruppen, som är en ganska unik uppfinning eller tilldragelse. Pensionsgruppens uppgift är att värna pensionsöverenskommelsen och att vårda pensionsreformen och de grundläggande principer jag nyss nämnde. Värdet av arbetet i Pensionsgruppen kan inte överskattas. Där arbetar vi med gemensam kunskapsbildning och konsensusbeslut, vilket borgar för politisk långsiktighet och stabilitet. Detta måste givetvis vårdas och värnas av alla ingående partier i Pensionsgruppen.

Men, herr ålderspresident, många medborgare upplever tyvärr att dagens pensionssystem är svåröverblickbart och lite krångligt. Det kan jag förstå. Det är ett pedagogiskt problem som måste tas på största allvar av oss politiker. Vi behöver tala mer om pensionerna och debattera dem mer här i kammaren så att det blir tydligt hur systemet fungerar och hur vi i partierna ser på det med våra skillnader och olika ingångsvärden.

Ett återkommande felaktigt antagande, som många nämnt här i talarstolen i dag, är att systemet är en egen försäkring där det man har betalat in på ett eget konto sedan kan plockas när man blir gammal, men riktigt så fungerar det inte. Till viss del – för premiepensionen – fungerar det så, men inte för den allmänna pensionen. Systemet finansieras, som jag nämnde tidigare, till stor del efter hand genom nya generationers arbete. Det är viktigt att poängtera.

Herr ålderspresident! Andelen äldre i befolkningen ökar i förhållande till andelen förvärvsaktiva, och pensionssystemet belastas då allt fler behöver dela på samma kaka. Det är i och för sig inte negativt, utan det är väldigt positivt då det framför allt är friska år som vi lägger till livet på gruppnivå.

Äldre människors kunskap, kompetens och erfarenhet behövs verkligen, och vi måste därför bland annat se till att de tas till vara bättre i studielivet men framför allt i arbetslivet. Därför vill vi i Liberalerna att åldersgränsen för hur länge man har rätt och möjlighet att studera eller vara kvar på jobbet ska höjas. På sikt bör pensionsåldern och rätten att stanna kvar i studier eller i arbetslivet knytas till medellivslängdens utveckling så att vi slipper fatta nya beslut allteftersom utvecklingen sker. Den som arbetar efter 65 bör därför betala lägre skatt. Man behöver också ha andra morötter för att kunna utvecklas och fortsätta att utveckla sin arbetsplats, sin omgivning eller sin egen kompetens efter det att man har fyllt pensionär.

För att intjäna samma pension som tidigare grupper av pensionärer kan alltså den aktiva arbetsperioden för de äldre förlängas. Det innebär betydande vinster för den enskilde, för näringslivet, för samhället och för oss alla. Dagens unga måste också förbereda sig för ett längre och mer omväxlande arbetsliv än i dag. Ett längre arbetsliv utgör en fördel på de arbetsplatser som kämpar med att behålla kompetens under stora generationsavgångar.

Höjd pensionsålder anpassar hela pensionssystemet till dagens medellivslängd. Det innebär att vi måste anpassa arbetsplatser och förbättra arbetsvillkoren för de äldre. Att medellivslängden är högre innebär inte per automatik att kroppen är utrustad för längre tids arbete, och därför måste arbetslivet, arbetsplatserna och samhället få till en kraftfull utveckling så att man kan, vill och orkar. Det innebär också att det måste bli enklare att byta arbete och att utveckla och använda kompetensen bättre.

Avslutningsvis, herr ålderspresident, är Liberalernas förslag om att överföra pensionsrätter från kvinnor till män och tvärtom vid skilsmässa viktiga. Det behövs som en god valfrihetsreform. Det behövs också tydlig information och mer valfrihet när det gäller hur man uppmärksammar och hur det ska se ut när man lämnar över till exempel efter föräldraledighet under sitt äktenskap eller samliv. Pensionsrätterna ska inte överföras mellan könen av tvång eller per automatik utan därför att man vill och kan.

Anf. 34 MATS BERGLUND (MP):

Herr ålderspresident! Sverige har ett stabilt pensionssystem. Det är robust med säkrad finansiering. Det ska klara kriser, också långvariga kriser, politiska skiften och kortsiktiga politiska prioriteringar. Statskassan ska inte kunna riskeras genom politiska nycker. Vi har en bred politisk förankring bakom systemet, och det krävs en bred politisk enighet för att göra nödvändiga justeringar. Det är bra.

Miljöpartiet är sedan rätt många år tillbaka representerat i Pensionsgruppen. Det är också bra. Vi vill värna denna stabilitet och långsiktighet i pensionspolitiken. Miljöpartiet är ett parti som vill och kan ta ansvar.

Men det finns självklart en del problem och utmaningar att ta tag i vad gäller pensionerna. Pensionsgruppens senaste överenskommelse från 2017 om långsiktigt höjda och jämställda pensioner lyfter fram några av dessa utmaningar. Det är viktigt att vi fokuserar på att lösa dem. Men vi har också fortsatta utmaningar framför oss.

Det är många som upplever att pensionen är för låg. Den dag man tar klivet från lönearbete in i pensionen försvinner alltför ofta uppemot halva inkomsten. Vi behöver, i enlighet med denna överenskommelse, höja pensionerna, i synnerhet för dem som har allra lägst pension. Vi behöver också mer jämställda pensioner.

Men vi behöver även en bättre ekonomisk fördelning. I dag har vi en sämre ekonomisk fördelning i gruppen äldre pensionärer än i befolkningen i övrigt. Sådant skapar revor i välfärden. Vi har nu börjat se en växande grupp hemlösa pensionärer, inte minst i min egen valkrets Stockholms stad.

Pensionssystemet måste också bli mer flexibelt, så att personer med tunga yrken eller yrken med psykisk press inte drabbas ekonomiskt för att de behöver avsluta lönearbetet i förtid.

De medel, alltså det kapital, som vi sparar själva eller gemensamt till kommande pensionsutbetalningar måste arbeta för en hållbar framtid, inte bara för den enskilda pensionären utan också för planeten. Vårt pensions-sparande – det privata sparandet, tjänstepensionen och premiepensionen – måste bli mer hållbart. Det handlar inte minst om att vi ska klara klimatutmaningen och det åtagande som vi har tagit på oss i och med Parisavtalet. Det måste bli lättare att spara hållbart, och vi behöver tydliga regler också för det gemensamma sparandet.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet gick till val på att höja pensionerna för dem med allra lägst inkomst. Det har vi gjort. Vi har höjt garantipensionen och taket i bostadstillägget. Det blev ett välkommet tillskott för många relativt sett fattiga pensionärer. Men vi kan inte säga att det var tillräckligt. Den resan kommer att behöva fortsätta. Grundskyddet behöver fortsätta att stärkas. Och vi kan då inte skylla på att de som har lönearbetat i låglöneyrken också har låg pension.

Respektavståndet ska inte vara ett hinder för att stärka den ekonomiska tryggheten och livskvaliteten för en alldeles för stor grupp pensionärer med mycket låga inkomster. Också de som har arbetat och slitit ett helt liv i hemmet obetalt har rätt till en pension som faktiskt går att leva på.

Alla dessa människor – det kan vara akademiker, men det är snarare konstnärer, kulturarbetare, egenföretagare och andra – som har jobbat fulla arbetsdagar men för deltidslöner eller stipendier eller rent av ideellt ska kunna få ihop ekonomin också efter pensionsdagen.

Men självklart behöver vi fortsätta att stärka ekonomin också för dem som ligger på inkomster strax ovanför, de många som har jobbat i låglöneyrken i många år.

I september kommer den första utbetalningen av pensionstillägget för den gruppen. Alla som har en inkomst på 11 000–14 000 och har jobbat minst 40 år får 600 kronor mer varje månad. Det är en fördelningspolitiskt mycket bra reform. Det är en lösning på kort sikt. På längre sikt har vi sagt att vi ska hitta ett sätt att få in den fördelningspolitiska effekten i det ordinarie pensionssystemet. Den överenskommelsen ska vi självklart hålla.

Vi betar av punkterna i den senaste pensionsöverenskommelsen. Vi har höjt pensionsåldern. Längre arbetsliv är en väg till höjd pension. Vi har tagit emot betänkandet från Delegationen för senior arbetskraft, som har producerat många läsvärda rapporter om äldres arbetsliv men också om åldrande och inte minst ålderism. Det är viktig läsning.

Nyligen kunde vi också meddela att vi får ett nytt premiepensionssystem. Det blir tryggare och mer överskådligt. Det innebär större valfrihet i praktiken, med något färre fonder. Vi vet att för många alternativ försvårar möjligheten att göra rationella val. Samtidigt måste vi naturligtvis också hantera marknadens behov och vilja att komma in på fondtorget.

Nästa steg för att höja pensionerna blir att se över inbetalningarna. Om pensionstillägget ger en i princip omedelbar effekt när det gäller att höja pensionerna och höjda pensionsåldrar ger en något långsammare effekt, och naturligtvis enbart för dem som fortfarande arbetar, är ökade inbetalningar förmodligen något som tar ganska lång tid på sig för att ge effekt om vi inte samtidigt justerar på andra håll i pensionssystemet.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet har ett motionsyrkande från allmänna motionstiden med i betänkandet. Det handlar om just det som jag sa om att prioritera dem med lägst pensioner i det fortsatta arbetet med höjda

pensioner. Det handlar om jämställdhet. Det handlar om att kvinnor tar ett större ansvar för det oavlönade arbetet i hemmet. Kvinnor får mindre lön än män genom arbetslivet, och de blir i mycket större utsträckning fattiga som pensionärer. Av dem som fick garantipension förra året var 77 procent kvinnor, och av dem som fick bostadstillägg var det 73 procent. Tre av fyra av dem med allra lägst pension är alltså kvinnor. Grundorsaken ligger i ett ojämnt arbetsliv och en ojämnt arbetsmarknad. Men lösningarna kan inte stanna där. Vi måste hitta lösningar också i pensionssystemet, och detta arbete kommer fortsatt att vara väldigt prioriterat för Miljöpartiet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 35 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Mats Berglund för hans anförande. Jag kunde inte låta bli att höja lite på ögonbrynen när ledamoten Berglund sa att denna reform vad gäller premiepensionen skulle öka valfriheten. Det är inte sant. Det är precis tvärtom. Denna reform kommer att göra att valfriheten minskar och att det kommer att finnas extremt mycket färre fonder än nu att välja mellan. Dessutom kommer det att vara stora internationella indexfonder som premieras, och detta kommer att slå hårt mot svenska småbolagsfonder.

Varför är det så viktigt för Pensionsgruppen att gå vidare med denna reform på detta sätt? Det kommer att gå via en myndighet, och det kommer att vara mycket svårare att få en överblick över alla de olika valmöjligheter som man har i dag. Det kommer också att slå hårt mot svenska småföretagare när vi står mitt i en pandemi. Jag skulle gärna vilja veta hur regeringen och Pensionsgruppen resonerar kring dessa konsekvenser när det blir en mycket sämre valfrihet och ett mindre utbud än i dag. Det är många som har kritiserat detta. Det har kommit kritik från olika håll om att detta faktiskt i stället kan leda till en sämre premiepension.

Så varför? Vad är egentligen skälet? När det gäller de problem som har funnits med bedrägligt beteende, oetisk marknadsföring och olika klåpare ska vi självklart slå hårt mot dem. Men den här reformen slår hårt även mot dem som inte är klåpare, och det tycker jag är problematiskt.

Anf. 36 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Julia Kronlid, för frågan och för diskussionen!

Jag tror att det är viktigt att vi tar tag i premiepensionssystemet; det är vi överens om. Det är, precis som Julia Kronlid sa, också triggat av skandalerna – det måste man väl ändå kalla dem – med oseriösa fondbolag. Det var där vi började, och det var steg ett i att göra om fondsystemet eller premiepensionssystemet.

Nu har vi också landat i steg två – en hållbar och långsiktig lösning med något färre, eller ganska mycket färre, fonder. Det blir runt 200. Det är inte bestämt exakt hur många det ska vara, men det kommer att vara tillräckligt många för att värna valfriheten, åtminstone om man pratar om valfriheten för dem som pensionssparar.

Julia Kronlid kanske har råkat ut för en hel del lobbyism från branschen, som naturligtvis vill ha fler fonder. Det har jag också råkat ut för, och jag tror att alla i Pensionsgruppen har märkt detta.

Det finns forskning som visar att alltför många valalternativ i praktiken minskar valmöjligheten. Men vi har också ganska tydligt sagt att det ska vara tillräckligt många fonder för att värna valfriheten. Det ska finnas en bredd av fonder som man kan välja mellan. Det ska inte finnas för många fonder som är alltför lika. Ett alltför stort torg blir också väldigt dyrbart att hantera. Det blir en hög överbyggnad i kostnaderna.

Jag tycker att vi har landat på en bra och rimlig nivå, naturligtvis efter långa diskussioner.

Anf. 37 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret, ledamoten Berglund! Vi är helt överens om steg ett som man tog med nödvändiga krav för att vi ska undvika bedrägligt beteende, oetisk marknadsföring och alla de här sakerna. Vi är också helt överens om att kunna förenkla på olika sätt så att det blir lättöverskådligt hur man ska välja.

Men det här är inte någon liten reform. Det här är ju en stor reform! Som jag nämnde i mitt anförande var 20 procent av premiepensionskapitalet tidigare placerat i svenska aktier. Nu kommer det att bli ungefär 1 procent. Det är en jättestor förändring.

Jag önskar att Pensionsgruppen och regeringen åtminstone kunde ta med sig det här i den fortsatta hanteringen, för vi måste också se till hur det slår mot svenska företagare. Men givetvis är det viktigaste vad det ger för effekt på pensionerna.

Jag är orolig över den mycket begränsade valfrihet som detta ändå kommer att innebära. Det är regeringen som i den här utredningen ska sitta och välja åt våra pensionärer vilka fonder de ska kunna välja bland och inte. När det sker i så här stor utsträckning är jag orolig för att det kommer att leda till en alltför försämrad valfrihet och därmed också till sämre pensioner.

Jag skulle vilja ha svar på hur det har kommit sig att man ska premiera de stora internationella fonderna i stället för svenska småbolagsfonder. Varför har utvecklingen blivit på det sättet?

Anf. 38 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident och Julia Kronlid! Det är absolut en stor reform med en ny myndighetslösning och ett helt nytt torg som har andra förutsättningar än det vi har haft tidigare. Det är också en myndighet som kanske behöver vara lite mer aktiv.

Jag vill verkligen säga att det inte är så som Julia Kronlid kanske rådde säga – att det är regeringen som ska avgöra vilka fonder som ska finnas på fondtorget. Så är det inte, utan det är myndigheten som ska göra upphandlingar. Det är tydligt i direktiven att valfriheten ska värnas och att det ska finnas en bredd och en mängd fonder av olika typer.

Viktigt i reformen och viktigt för valfriheten är att valfriheten blir just reell och att man kan välja bort till exempel fonder som har innehav i branscher som man inte vill ha eller fonder som inte är uppbyggliga för en hållbar planet. Det kan också vara andra saker man vill välja eller välja bort. Man kanske vill välja bort spel eller vissa andra branscher som man inte tycker om. Man kanske också vill investera nationellt.

Den här typen av valfrihet kommer vi att behöva ha en lösning för. Det kommer att bli ett uppdrag för myndigheten att lösa det på bästa sätt, men

det är viktigt att vi följer den valarkitektur som kommer i detta. Och det handlar inte bara om arkitekturen, utan det handlar väldigt mycket om gränssnittet och frågor om bemötandet på sajten – hur man gör för att välja. Det kommer att bli viktigt, och jag tror att det är oerhört viktigt att också säkra möjligheten att välja till exempel hållbarhetsfonder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Ekonomisk familjepolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU17
Ekonomisk familjepolitik
föredrogs.

Anf. 39 ANN-SOFIE ALM (M):

Herr ålderspresident! Svenska företrädare berättar gärna om vilket jämställt land Sverige är och lyfter föräldraförsäkringen som ett lysande exempel på det.

Sverige har en mycket generös föräldraförsäkring. Vi har dubbelt så höga kostnader för föräldraförsäkringar som snittet inom OECD. Men frågan är om föräldraförsäkringen är utformad för att nå äkta jämställdhet i dag.

Svenska kvinnor har under småbarnsåren bland de högsta sysselsättningstalen i Europa. Det påstås ibland att det är ett bra mått på jämställdhet. Är sjukskrivningstalen ett bättre mått på jämställdhet, eller är pensionsnivåerna ett bättre mått? Eller visar dessa båda mått på en baksida av föräldraförsäkringen som ingen vågat titta närmare på?

Försäkringskassan visar i en rapport att förstagångsföräldrar som lever i situationer som kan betecknas som jämställda eller otraditionella har högre sjukfrånvaro än de som har en traditionell arbetsfördelning med mannen som huvudförsörjare.

Lägst sjukskrivningsrisk har kvinnor med en partner som tar minst halva ansvaret hemma och det största ansvaret i arbetslivet. Män med huvudansvar för hemarbetet har en högre risk att bli sjukskrivna om partnern tjänar lika mycket eller mer jämfört med den genomsnittliga risken för män.

I föräldrapar som är jämställda i arbetslivet ökar risken för sjukskrivning bland män. En traditionell arbetsfördelning där mannen har det största ansvaret i arbetslivet och kvinnan har huvudansvar för hemarbetet innebär en minskad risk för sjukskrivning – bland männen. Lägst sjukskrivningsrisk har män vars partner tar huvudansvaret både i hemmet och i arbetslivet.

Herr ålderspresident! Inkomstutveckling efter barnafödandet lyfts också fram för att visa att det finns flera bakgrundsfaktorer som påverkar hur man väljer att dela på föräldrapenningen. Hög utbildningsnivå, att vara född i Sverige, särskilt om mannen är född i Sverige, och att bo i en storstadsregion är alla faktorer som ökar sannolikheten för ett mer jämställt uttag av föräldrapenning. Män som saknar inkomst eller som har en låg

inkomst avstår i större utsträckning från att använda föräldrapenning när de får barn.

Kan man då öka jämställdheten genom politiska beslut om att föräldrarna ska dela lika på föräldraförsäkringen, eller kommer det endast att ge redan utsatta barn färre dagar hemma med sina föräldrar?

Herr ålderspresident! Coronapandemin är inne på tredje vågen i vårt land, och många familjer sörjer sina nära och kära som inte längre finns bland oss. Coronapandemin har även slagit hårt mot ekonomin. Många har mist sitt arbete, och många företagare säljer just nu sina hus och hem för att kunna betala löner och skatter.

Att i detta läge, som regering i Sverige, lyfta fram familjeveckan för att prioritera ett genomförande av den är en riktigt dålig prioritering, då pengarna behövs bättre för att återstarta Sverige.

Moderaterna står upp för arbetslinjen, för det kommer att behövas fler arbetade timmar för att återstarta Sverige. Vi behöver reformer som ger människor större drivkrafter för att arbeta, som gör det lönsamt för människor att arbeta och som gör det lättare att anställa.

Därför anser Moderaterna att det nuvarande regelverket för föräldraförsäkringen, som försenar inträdet på arbetsmarknaden för utrikes födda kvinnor, behöver ändras. För föräldrar som inte har kommit in på arbetsmarknaden är det avgörande att drivkrafterna för arbete är tydliga och att det är lätt att få in barnen på förskola.

För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig har fått sitt första jobb – inte minst utrikes födda kvinnor – bör det krävas kvalificering genom arbete för att man ska få full föräldrapenning. För försäkrade som saknar SGI, sjukpenninggrundande inkomst, bör föräldrapenningen begränsas till tolv månader. Det behövs relevanta lagändringar för att föräldrapenningen för försäkrade som inte har arbetsinkomst ska begränsas till 365 dagar.

Det är företagen som skapar arbeten, och därför är det viktigt att även företagare får ett hållbart familjeliv. Att driva företag kan, särskilt för den som är ensam i företaget, innebära att ett visst arbete måste utföras även om företagaren är ledig för att vårda sitt barn. Detta går inte enligt dagens regelverk.

Herr ålderspresident! Det behövs andra modeller, som stärker flexibiliteten och tryggheten, för att anpassa föräldraförsäkringen efter företagarernas förutsättningar. Detta bidrar positivt till kvinnors företagande och ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Med detta, herr ålderspresident, vill jag ställa mig bakom Moderaternas ställningstaganden och yrka bifall till reservation 8 under punkt 4, som vi har tillsammans med Centerpartiet, angående föräldraförsäkringen och företagare.

Anf. 40 LINDA LINDBERG (SD):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2, som handlar om föräldraförsäkringen. Vi står dock såklart bakom samtliga våra reservationer.

Sverige har i jämförelse med många länder en väldigt generös föräldraförsäkring, och vi ska låta den vara så. I den här kammaren finns det dock lite olika viljor när det gäller hur den ska ta sin form. I det stora hela är vi nog överens. En del vill dock snäva åt och strama åt, och vi vill åt andra hållet. Vissa driver på för en 50–50-fördelning mellan föräldrar,

medan vi ser det ur ett barn- och familjeperspektiv. Den ekonomiska delen är dock såklart extra viktig.

För att stärka ekonomin för landets barnfamiljer vill vi höja ersättningsnivån, alltså procentsatsen av lönen som man får ut. Vi vill även höja maxtaket, det vill säga vad föräldern har möjlighet att få ersättning för. Jag pratar nu om föräldraförsäkringen. Detta skulle nog i sin tur automatiskt bidra till att den som har en lite bättre inkomst tenderar att vara hemma lite mer, då förlusten inte blir riktigt lika stor.

Jag tror att man här primärt ska se till familjens samlade ekonomi och inte till var och en. Jag tror nog också att de flesta familjer tänker så och att de vill försöka att få den bästa samlade månadsinkomsten under den tid de har småbarn hemma.

Sverigedemokraternas familjepolitik bygger i stort på frivillighet, valmöjlighet och flexibilitet. Vi har inte för avsikt att krängla och peta.

Vi vet att familjekonstellationer ser olika ut och att alla har olika förutsättningar och olika spelplaner. Det bör man alltid ta hänsyn till.

Herr ålderspresident! I debatten får vi ofta höra från regeringspartierna – främst från Socialdemokraterna – att vi skulle driva en kvinnofientlig familjepolitik. Det är faktiskt en ganska tröttsam debatt. Tycker man inte som Socialdemokraterna är man i någon mening fientlig. Detta ser vi på en rad olika politikområden. Det verkar gå en pandemi inom Socialdemokraterna när det gäller det här, för vi ser nu att fler partier verkar få sig en släng av den slevan.

Vad är det då Socialdemokraterna hakar upp sig på när det gäller vår familjepolitik? Är det att vi vill höja bostadsbidraget för familjer, eller är det att vi vill avskaffa kravet på bostadsytta för få rätt till umgängesbidrag? Är det kanske att vi vill öka tidsramen för att skydda mammornas SGI?

Nej, herr ålderspresident, det är att vi tycker att landets barnfamiljer klarar sig bra utan reserverade månader inom föräldraförsäkringen. Vi tycker att familjerna själva kan styra detta.

Jag antar att detta måste vara riktigt hemskt, herr ålderspresident. Tänk så många år Socialdemokraterna har bedrivit kvinnofientlig familjepolitik i denna kammare – faktiskt under alla år ända fram till att det beslutades i Sveriges riksdag om den första reserverade månaden. Det är faktiskt fler år än vi har drivit att de reserverade månaderna ska tas bort.

Herr ålderspresident! Jag får säga det själv: Jag tycker att vi i Sverigedemokraterna har en riktigt bra familjepolitik. Vi har en rad bra förslag som gynnar familjer och barn. Det som jag nu nämner är saker som inte syns i detta betänkande, då dessa förslag har budgeterats och ses som prioriterade.

Vi föreslår bland annat ett ökat antal dagar vid barns födsel; lite slarvigt kallar vi dessa dagar pappadagar. Detta skulle stärka familjen och möjliggöra för den att knyta band under den första tiden efter förlossningen. Här föreslår vi primärt fem dagar extra. Vi vill dock på sikt utöka det till tio dagar, så att båda föräldrarna kan vara hemma med bebisen den första månaden för att få igång rutiner och knyta an.

Rapporter visar också att föräldrar tenderar att dela mer lika på föräldradagarna ju tidigare de nyttjar dem. Här har vi ett förslag som bygger på möjlighet och frivillighet snarare än tvång och begränsningar.

Utöver detta vill vi dubbla antalet dubbeldagar, från 30 till 60 dagar, för att ytterligare öka flexibiliteten för våra familjer. Vi har valt att inte

föreslå att samtliga dagar ska vara dubbeldagar, då det i praktiken skulle innebära att barnet får färre dagar hemma med sin familj.

Som jag nämnde lite snabbt tidigare vill vi också stärka bostadsbidraget för barnfamiljer med låga inkomster. Där vill vi se en höjning av ersättningen men även en höjning av inkomsttaket. Detta är för oss inte minst ett led i att minska barnfattigdomen. Mer om det går att läsa i vår motion.

Herr ålderspresident! I vår kommittémotion har vi över 30 yrkanden om vad vi vill med den svenska familjepolitiken. Vi önskar också åtgärder inom föräldraförsäkringen, där vi bland annat vill ta bort regelkrångel, som jag nämnde tidigare. Det gäller inte minst de kvoterade månaderna, men det gäller även fyraårsregeln. Statistik visar att de kvoterade dagarna har haft förhållandevis liten påverkan på ett jämsätt uttag. I stort är det mamman som tar ut föräldradagar det första året, och först när barnet är tre fyra år har man ett någorlunda jämnt uttag.

Den fyraårsregel som finns i dag innebär att dagar utöver 96 dagar förfaller när barnet fyllt fyra år. Det tycker vi är dåligt, och vi vill ha bort den regeln. Med denna regel har 70 procent av barnen dagar som brinner inne, och majoriteten av de dagar som förfaller med fyraårsgränsen är dagar som är reserverade för pappan. Detta gör det hela ännu mer konstigt.

Vi har en föräldraförsäkring som först ger föräldrarna rätt till 480 dagar som kan användas till dess att barnet fyllt 12 år. Sedan väljer man att ta bort dagar som överstiger 96 stycken efter det att barnet har fyllt 4 år. Där efter tar man fram förslag till en ny reform där föräldrar ska kunna vara hemma med barn vid lovdagar fram till dess att de är 16 år. Det är snurrit och kanske lite onödigt krångligt det här, herr ålderspresident.

Jag vill också passa på att nämna en väldigt viktig översyn som berör många separerade föräldrar i Sverige i dag. Vi behöver skyndsamt få en översyn av underhållsstödet och underhållsbidraget. Som systemet är uppbyggt i dag är det konflikt drivande. Vi behöver få fram ett modernt och hållbart system. I dag lönar det sig nästan att inte komma överens, och så kan vi inte ha det.

Inom underhållsstödet har det också införts en sexmånadersregel som faktiskt utgör en ekonomisk osäkerhet och ryckighet för den som är mottagare av stödet. Det drabbar ofta kvinnor när samarbets svårigheterna är tydligare. I dessa relationer förekommer det också ofta våld och hot. I dessa fall ska inte sexmånadersregeln tillämpas, utan prövningen ska göras mer sällan. Detta är en regel som regeringen har drivit fram som missgynnar främst kvinnor och som vi inte kan stötta, utan det här behöver vi verkligen se över skyndsamt.

Anf. 41 CATARINA DEREMAR (C):

Herr ålderspresident! Centerpartiet och jag står självklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Herr ålderspresident! Om jag skulle få göra som jag önskar skulle jag utrusta barnen med en stoppljussignal där de kan trycka rött, grönt eller gult – rött när de inte får vara med och bestämma och inte blir lyssnade på eller grönt när de får tillgång till båda sina föräldrar men också gult när de inte vill vara med och bestämma. Det finns tillfällen när vuxna ställer höga krav på barnen att de ska vara med och bestämma, när barnen bara väntar

sig att de vuxna faktiskt ska ta sitt ansvar och att föräldrarna gör det som är det bästa för dem som barn.

Den ekonomiska familjepolitiken berör ofta barn. Barns levnadsvillkor förändras och påverkas starkt av vilka val deras föräldrar gör. Och de beslut som vi fattar i den här kammaren påverkar föräldrarnas val, så det är viktigt att vi har fokus på barnens perspektiv. För deras och för vår skull behöver vi ett mer jämställt samhälle.

Under den första delen i en människas liv är det familjen som är hela samhället. Därför, herr ålderspresident, är det av stor vikt att den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att ge barnen rätten till båda föräldrarna. Föräldraförsäkringen bör anpassas till ett modernt samhälle och arbetsliv och till olika familjekonstellationer samt tydligare premiera ett mer jämställt uttag av föräldrapenningdagar.

För att nå jämställdhet bör man se över ett återinförande av jämställdhetsbonusen, som infördes av alliansregeringen för att med ekonomiska incitament få fler att dela föräldraledigheten mer lika.

Herr ålderspresident! När det gäller bostadsbidragen ska barn som lever med skilda föräldrar ha en bra bostad, oavsett hos vem av föräldrarna de bor. Den här regeln behöver vi också se över. Bostadsbidrag vid växelvis boende kan man få om barnet bor hos en minst tolv dagar per månad. Den tanken är god eftersom ett barn, som jag påpekat, behöver träffa båda sina föräldrar. Men nu är ju inte livet så svart eller vitt; det finns många nyanser däremellan. Det kan ju bli så att barn av olika anledningar någon månad eller två bor färre än tolv dagar hos den ena föräldern, som då förlorar bostadsbidraget. Det leder såklart till en ekonomisk osäkerhet för föräldern, men även barnen kan dras in i detta. I värsta fall kan det bidra till en ökad konfliktyta i familjer som har valt att inte leva tillsammans.

Herr ålderspresident! Jag vill också nämna föräldraförsäkringen och företagande, som också tidigare talare har nämnt.

Det är ingen hemlighet att vi i Centerpartiet vill se fler företag och gärna fler kvinnor som driver företag. När det gäller föräldraförsäkringen och företagande måste vi underlätta och se över den ordningen.

Dagens struktur bidrar till att färre kvinnor än män driver företag, samtidigt som vi ser att män som driver eget företag är den grupp som tar ut minst föräldraledighet. Föräldraförsäkringen, som gäller för anställda, ska så långt som möjligt också gälla företagare, oavsett företagsform. Men vi måste också förstå att småföretagare kan behöva hantera vissa administrativa uppgifter för att styra sitt företag under föräldraledighet. Det anser vi i Centerpartiet att man ska kunna göra utan att förlora sin föräldrapenning.

Herr ålderspresident! Även om vi inte tycker om det får vi väl inse att alla beslut som vi fattar i den här kammaren inte alltid får önskad effekt och att det ibland tar lite längre tid än vad vi egentligen har tålamod med. Men då måste vi anstränga oss lite mer.

Den ekonomiska familjepolitiken behöver få en tydlig inriktning för ett mer jämställt samhälle med barnens bästa för ögonen, så att de kan trycka grönt.

Anf. 42 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! För löste politiken de sociala problemen. I dag skapar politiken tyvärr problemen i stället. Barn blir fattiga därför att deras föräldrar gjorts fattiga av den politik som förs nu.

Förra året valde januaripartierna att sänka skatten med 30 miljarder i stället för att ta bort den extra skatt som alla sjukskrivna betalar. Barn till sjukskrivna görs då fattiga för att någon som tjänar cirka 60 000 ska få ytterligare lättnader. Det är inte en ansvarsfull politik. Att inget annat parti än Vänsterpartiet i den här kammaren ville ta bort straffskatten för de sjuka är för mig svårt att begripa.

Bris har nyligen kommit med en rapport som visar att barn har haft det extra svårt under det senaste året. I Sverige växer den ekonomiska eliten och barnfattigdomen sida vid sida. Skillnaderna ökar snabbast här i välfärdslandet Sverige. I stället för ekonomiskt pressade barnfamiljer är det storföretag som delar ut bonusar som får skattebetalarnas coronastöd.

Herr ålderspresident! Vissa barn tycker att det är tråkigt att resan till fjällen har blivit inställd men ser fram emot nästa års äventyr. När pandemin är över ska allting bli som vanligt. I samma stad lever barn som åker på lyxiga fjällsemestrar och barn som inte kommer längre än till hyreshusets lekplats. Därför är det anskrämligt att alla andra partier motsatte sig Vänsterpartiets förslag om extra bostadsbidrag till barnfamiljer som har det tufft ekonomiskt. Oro över familjens ekonomi smittar av sig på barnen. De som har det sämst ställt kan kanske inte ens bo kvar. Tänk hur det skulle kännas att behöva flytta runt och att inte kunna ge ditt barn trygghet. Tänk hur det skulle kännas att inte ens kunna försörja barnen. Ta in den smärta som dessa föräldrar känner!

Jag växte upp i Skärholmen, där jag fortfarande bor, under en tid då Stockholm inte var så uppdelat. Skolan var navet för alla oss ungar som bodde där. Den hade relativt små klasser, bra med resurser och elever med olika bakgrund. Det satsades också på fritidsaktiviteter. Jag och syrran, döttrar till en städerska och en metallare, kunde alltså delta i allt från Vår teater till handboll.

I dag ser vi i stället att barnen i Skärholmen inte finner tryggheten i att lära känna varandra. De går antingen i den skola som ligger närmast, eller så reser de genom halva stan till en annan skola. Föräldrar vill ju barnens bästa och försöker trygga framtiden långt från förorten eftersom man inte litar på att kvaliteten i den närmaste skolan är densamma som på skolorna i innerstaden.

Vi ser också att få barn har fritidsaktiviteter. Det gäller särskilt tjejer. Det är inte billigt att ha en fritidsaktivitet, och om man kämpar för att försöka få ihop pengarna till mat går fritidsaktiviteten bort. Det finns barn som hittar på semesterminnen eftersom de inte har lämnat stadsdelen under sommaren. Till och med barnens hälsa och tillgång till vård präglas av var de bor och vilken ekonomi familjen har.

Herr ålderspresident! Det som egentligen borde orsaka en kraftig storm tiger vi ihjäl. Det här är inte värdigt. Fattigdom kan drabba oss alla. Om inte coronapandemin har fått oss att inse det vet jag inte vad som skulle kunna göra det. Den som blir sjuk eller förlorar jobbet kan i dag inte lita på att ett skyddsnät finns. Efter Alliansens omläggning av socialförsäkringssystemen 2009 får rekordmånga barn växa upp i en familj utan pengar. Det är vanligt folk som du och jag. Det är tidigare lärare, snickare och bruksjobbare, människor som har skadat sig i jobbet eller som har haft oturen att få en kronisk sjukdom, som nu står utblottade. Det drabbar dem enormt hårt. Det drabbar deras familjer obeskrivligt hårt.

Det handlar om att inte kunna ge sitt barn en fin födelsedag med presenter och tårta, att inte ha råd med en vårjacka, en påsklovsaktivitet eller ordentliga skor. Det handlar om att inte ha råd att åka bort under sommaren eller att ens kunna ge ditt barn möjlighet att åka på kollo. Försök att sätta er in i den känslan! Ursäkta språket, men det känns för jävligt.

Den av regeringen och januaripartierna borttagna värnskatten i budgeten kostar drygt 6 miljarder varje år. Tänk bara vad de pengarna hade kunnat göra för att ge barn och familjer bättre villkor. I stället får Volvos vd 2 ½ miljon extra årligen.

Herr ålderspresident! Verkligheten ser ut som den gör. Det blir större skillnader. Fler lever med pressad ekonomi. Andelen barnfamiljer som har det riktigt dåligt ställt ekonomiskt har fördubblats sedan 00-talet. Bortser man från de familjepolitiska insatserna skulle det handla om en fjärdedel av de svenska barnfamiljerna – en fjärdedel!

Sverige har under samma tid sett till att toppa ligan i antal miljonärer. Och mer kommer den vägen. En familj får hela huset vårstädat, och kalaset betalas av oss skattebetalare. Så ser Sverige ut i dag. Så här används den politiska makten. Men vad är det för dumheter? Jo, det ska jag tala om för er. Det är regeringens och resterande januaripartiernas ekonomiska politik. Det är det som vi måste förändra.

Sedan slutet av 90-talet har den omfördelade effekten av samtliga socialförsäkringar till barnfamiljer nästan halverats. Ensamstående kvinnor med barn har det allra tuffast. Ensamstående mödrar är ett socialt problem igen 2020, på grund av att politiken har gjort dem fattiga. Det beror inte på något annat än just precis det. Vi måste ha klart för oss vilket ansvar vi, de politiska partierna, har för det.

Vänsterpartiet satsar i stället på familjerna. Arbetsvillkoren måste bli bättre och lönerna högre. Alla ska ha rätt till heltid, och föräldraförsäringen ska ge trygghet och ersättning när du har skaffat barn. Vi måste höja ersättningsnivåerna i våra socialförsäkringssystem. Du ska inte behöva bli fattig för att du förlorar jobbet eller blir sjuk. Alla sjuka ska få den ersättning de har rätt till. Fler jobb och bra barnomsorg gör att föräldrar kan gå ut och jobba medan barnen har det bra på förskolan.

Vi har de senaste åren föreslagit satsningar på bland annat sjukersättningen och höjda pensioner. Våra förslag skulle också innebära att fler än i dag får rätt till bostadsbidraget. Det skulle göra skillnad för dem med allra lägst inkomst.

Herr ålderspresident! För mig är det obegripligt att familjers väl och ve inte kommer före de stora bidrag som nu kommer att gå till landets höginkomsttagare. Det är ynkligt.

I detta betänkande lyfter vi särskilt upp frågan om att underlätta för ensamföretagare att vara föräldralediga. Det är viktigt att det finns en trygg grund och ett fungerande socialt skyddsnät även för företagare, herr ålderspresident. För ensamföretagare är det svårare än det är i andra företag att anställa en vikarie. Vikarien måste sättas in i arbetet, och det kräver att arbetet görs överlappande. Det går ofta inte för ensamföretagare, till exempel av ekonomiska skäl eller på grund av knepiga arbetstider. Dessutom måste det ske en ganska stor kunskapsöverföring. Samhället behöver därför underlätta för ensamföretagare att vara föräldralediga, till exempel genom att staten finansierar delar av vikariens utbildningstid.

Jag vill med det yrka bifall till reservation 9.

Anf. 43 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det var ett långt och omfattande anförande vi hörde från Vänsterpartiets representant på området i dag. Jag blir lite nyfiken på seriositeten i anförandet. I betänkandet har Vänsterpartiet ett förslag inom familjepolitiken. Men nu står man här och breder ut sig om att man tycker en väldig massa saker.

Vad gjorde ni under hela höstens allmänna motionstid då man faktiskt på riktigt kan lägga in skarpa yrkanden till riksdagen om vad man vill med den svenska familjepolitiken?

Min fråga till ledamoten är därför: Vad vill Vänsterpartiet egentligen med den svenska familjepolitiken?

Anf. 44 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Herr ålderspresident! Under allmänna motionstiden lägger vi fram olika förslag. Vi har lagt fram förslag tidigare, och de gäller fortfarande och är en del av vår politik. Det jag presenterar här är alltså Vänsterpartiets politik. Den återspeglas också i de budgetmotioner vi har lagt fram.

Anf. 45 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag håller med om delar av det ledamoten tog upp. Vi ser en ökad barnfattigdom och en ökad ekonomisk kris ute bland landets familjer.

I höstas motionerade vi därför om ett familjestöd riktat till familjer, kopplat till coronapandemin. I vår budget stärker vi också bostadsbidraget. Vi höjer inkomsten med 25 000 och hyrestaket för rätt till bostadsbidrag med 500 kronor. Vi har också lagt fram förslag om ett särskilt bidrag till ensamstående föräldrar, som vi ser är särskilt utsatta. Den största gruppen här är kvinnor som lever under ekonomiskt svåra förhållanden. Det här är riktiga förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram i sitt politiska arbete och inte bara står och pratar om i kammaren.

Jag hade gärna sett lite fler förslag från Vänsterpartiet i betänkandet, förutom det från ledamoten Varas själv om att underlätta föräldraledighet för företagare. Som före detta egenföretagare kan jag skriva under på detta, för jag vet precis hur det var under småbarnsåren.

Men jag hade som sagt gärna sett lite mer matnyttigt i betänkandet om vad Vänsterpartiet på riktigt vill med familjepolitiken.

Anf. 46 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Herr ålderspresident! Det SD försöker göra är att förminska vår politik. Vi har lagt fram budgetmotioner om att få in intäkter från de rikaste i landet för att kunna driva en omfördelningspolitik, vilket Sverigedemokraterna inte har i sina budgetar.

Man kan lämna in jättefina motioner och försöka täcka alla områden. Men om man inte är villig att göra en omfördelning kommer inget att ske, för det måste finansieras av statskassan.

Vi har lagt fram vår politik. Arbetet i riksdagen funkar så att man inte alltid motionerar om allt på alla områden. Men våra tidigare motioner gäller fortfarande, och de går att se i våra budgetmotioner.

Anf. 47 HANS EKLIND (KD):

Herr ålderspresident! Enligt FN:s konvention om barnens rättigheter är familjen samhällets naturliga och grundläggande enhet.

Familjens betydelse har alltid betonats av oss kristdemokrater ända sedan partiet bildades 1964, och vikten av fungerande familjer är knappast mindre i dag. I vår partimotion på över 50 sidor med 36 yrkanden beskriver vi tydligt vilka förändringar vi ser som nödvändiga på det familjepolitiska området.

Jag står givetvis bakom alla våra reservationer men för att spara tid yrkar jag endast bifall till reservation nummer 6 om föräldrapenningen, som vi har tillsammans med Sverigedemokraterna.

Herr ålderspresident! ”Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta” är ett citat från ett tal som Esaias Tegnér höll 1820. Jag tänkte på det när jag läste i statsministerns regeringsförklaring om hur han tänker kring det våld och den kriminalitet som skapar otrygghet i vårt Sverige. Han räknar upp ett antal åtgärder och satsningar som regeringen vill göra för att, som han sa, ta täten i detta viktiga arbete.

Statsministern nämner att skolan, socialtjänsten, det lokala näringslivet och våra folkrörelser har viktiga roller att spela, men jag kan inte släppa att han inte nämner familjen. Han säger inte ett enda ord om familjen.

Vad är poängen med att prata om tiotusen fler polisanställda om man inte har med familjeperspektivet och föräldraansvaret? Om vi inte får med oss föräldrarna kommer inte tiotusen fler polisanställda att räcka. Frågan som måste ställas är: Finns det något viktigare i ett brottsförebyggande arbete än just familjen?

Herr ålderspresident! Sverige behöver verkligen en familjepolitik som underlättar familjebildning, som ökar föräldrars möjlighet att tillbringa tid med sina barn, som stärker familjernas ekonomi och som skapar förutsättningar att kombinera familjeliv med arbete och karriär.

Vi kan aldrig runda familjepolitiken om vi vill komma åt en del av de samhällsproblem som vi brottas med i dag. Det är min bestämda övertygelse att trygga och välfungerande familjer är avgörande, inte bara för i det förebyggande arbetet utan för att samhället som helhet ska fungera och växa sig starkt.

Herr ålderspresident! Varje familj är unik. Det ser vi i dagens familjebildningar. Kärnfamiljen finns kvar men kompletteras av sambor, ensamstående, ombildade familjer, samkönade par och så vidare. Trots olikheter ska alla familjer få samhällets stöd för att kunna fungera så bra som möjligt och få vardagen att gå ihop.

Det är just denna mångfald som gör det så uppenbart att familjepolitiken inte passar in i system- och regelperspektiv. Varje familj har sitt unika livspussel att lägga, och vi kristdemokrater är på det klara med att det är föräldrarna, inte vi politiker på Helgeandsholmen, som vet bäst hur just deras familj behöver lägga upp sitt familjeliv.

Därför står vi bakom en helt fri föräldraförsäkring och avvisar all form av kvotering. I Kristdemokraternas partimotion finns i klartext en rad åtgärder som syftar till att stötta familjerna att hitta sina lösningar och att välja den barnomsorgsform som passar dem och deras barn bäst.

Herr ålderspresident! Det är värt att notera att det saknas ett folkligt stöd för att begränsa vilka former av barnomsorg som familjer ska kunna välja och för att politiker i större utsträckning ska bestämma vem som ska

vara föräldraledig och hur länge. Det är enligt undersökningar precis tvärtom.

En Sifundersökning 2018 gav massivt stöd för åsikten att föräldrar ska få bestämma själva. På frågan om det är föräldrarna eller riksdagen som ska bestämma hur föräldraförsäkringen ska tas ut svarade 76 procent, fler än tre av fyra, föräldrarna. Bland LO:s medlemmar var andelen ännu högre, 80 procent, eller fyra av fem.

Vi kristdemokrater vill se en generös men samtidigt flexibel föräldraförsäkring och föreslår därför ett fritt uttag under tre år i föräldraförsäkringen. Dagens regler medger en relativt flexibel användning av föräldraförsäkringen endast under barnets första levnadsår.

Föräldraförsäkringen är individualiserad. Föräldrarna har rätt till hälften av dagarna vardera. Det är en bra betoning av att båda föräldrarna har betydelse för barnet, och det ger båda föräldrarna möjlighet till en nära kontakt med sitt barn. Detta är vi kristdemokrater mycket positiva till.

Men vi vet också att föräldraskapet är ett gemensamt åtagande. Det är också därför vi menar att föräldrarna själva ska få avgöra om dagar ska överlåtas och användas på ett annat sätt och i så fall hur många. Enkelt uttryckt: Vi vill se ett system som är mindre fyrkantigt. Ju mer fyrkantigt ett system blir, desto mindre bra passar det de olika unika familjer som finns där ute i vårt land. Det är också därför vi ska avvisa och motsätta oss kvotering i föräldraförsäkringen och ta bort den kvotering som i dag finns.

Anf. 48 BENGT ELIASSON (L):

Herr ålderspresident! Givetvis står jag bakom samtliga förslag och reservationer från Liberalerna, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 19 under punkt 9.

Herr talman! Sverige ska vara ett jämställt, barnvänligt och föräldravänligt land. En central del av detta är att det finns en väl utbyggd och offentligt finansierad förskola som gör att föräldrar kan kombinera jobb och föräldraskap under barnens uppväxt. En annan hörnsten är rätten till betald föräldraledighet, det vill säga föräldraförsäkringen tillsammans med lagstiftning om föräldraledighet.

Familjerätten måste i dag vidgas, eftersom familjer kan se så otroligt olika ut. Ekonomiskt utsatta familjer måste värnas lite extra. Familjer kan som sagt se ut på många olika sätt, och alla föräldrar ska ha möjlighet att kombinera jobb och föräldraskap vilken situation man än har. Vi vill ha en modern, valfrihetsinriktad familjepolitik som ökar jämställdheten och uppmuntrar till arbete. Ett jämställt föräldraskap är bra för barnen, familjen och samhället. Därför har Liberalerna förslag om en i grunden helt ny föräldraförsäkring, som beskrivs väl i våra parti- och kommittémotioner.

Herr talman! En modern och bra familjepolitik gör det möjligt för föräldrar att kombinera arbetet med föräldraskap, så att barn får tillgång till sina föräldrar. För att vi ska få ett jämställt föräldraskap är ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen viktigt och avgörande. Efter att barnen kommer börjar kvinnor tappa i löneutveckling medan sjuktalen går upp, vilket statistiken tydligt visar. Detta beskrevs mycket väl av en tidigare talare i debatten, Ann-Sofie Alm från Moderaterna.

Det här får enorma konsekvenser för kvinnors livslön. Det gör i slutändan att de tjänar i genomsnitt 3,6 miljoner mindre än männen. Eftersom huvudansvaret för barnen hamnar på kvinnan arbetar kvinnor deltid i

mycket större utsträckning. Det gör att hälften av alla kvinnor födda på 50-talet kommer att bli fattigpensionärer med en beräknad pension under 8 000 kronor i månaden. Detta är inte bra. Det är egentligen en katastrof.

Herr talman! Den 1 januari 2019 ersattes vårdbidraget med omvårdnadsbidraget. Omvårdnadsbidraget syftar till att ge stöd åt föräldrar som vårdar ett barn med någon form av funktionsnedsättning. Liberalerna flaggade tidigt för att förslaget saknade den flexibilitet som var nödvändig för att ersättning skulle kunna ges i efterhand, när behovet uppstått, och inte enligt förväntat behov.

Tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna föreslog vi därutöver att särskilda bestämmelser om den gamla handikappersättningen för blinda och gravt hörselskadade skulle finnas kvar, eftersom den föreslagna reformen riskerade att bidra till försämringar för dessa personer och deras anhöriga. Trots kritiken framhöll regeringen att omvårdnadsbidragets syfte inte var att orsaka åtstramningar eller förändringar av tidigare ersättningar utan att öka transparensen och skapa bättre förutsättningar för den enskildes behov. De orden är vi ju alla eniga om.

Liberalerna har tidigare framhållit, herr talman, att omvårdnadsbidraget och det nya systemet försvårat möjligheten att få stöd. Det nya systemet har dessutom medfört längre handläggningstider och krångligare administration. Många har hamnat utanför. Inspektionen för socialförsäkringen påvisade i sin granskning så sent som förra året att omvårdnadsbidraget lett till högre trösklar. Det är svårare att få det, och det har som jag sa lämnat människor utanför. Det är svårare att nå upp till de ersättningsnivåer som man tidigare haft.

För barn med funktionsnedsättningar, vilka Liberalerna tidigare befarat inte skulle erbjudas tillräckligt stöd, är nu livet ännu mer ansträngt. I granskningen framförs att Försäkringskassans arbete med ersättningar till föräldrar med barn som har grav hörselnedsättning inte följer praxis. I valet mellan skäligena villkor för dem som är i störst behov av samhällets stöd och en bekväm byråkrati måste vi i kammaren alltid välja det förstnämnda. Men verkligheten där ute har blivit det sistnämnda.

Herr talman! Liberalerna menar att omvårdnadsbidraget måste ge utrymme för stöd i de situationer som lagstiftaren inte kunnat förutse för att försäkra att människor inte står utan ersättning som de har rätt till. Regeringens syfte var ju inte, enligt vad de själva säger, att omvårdnadsbidraget skulle ge upphov till förändringar eller åtstramningar för dem som tidigare fått ersättning. Men det har det gjort. Allt visar att omvårdnadsbidraget orsakat att familjer står utan stöd som de tidigare haft och som de fortsatt har rätt till.

Regeringen har tidigare vidtagit åtgärder för att ge Försäkringskassan möjlighet att förlänga vårdbidraget fram till den 1 juli 2022. Dessutom har regeringen i samråd med Liberalerna beslutat att öka anslaget till myndigheten i syfte att korta handläggningstiderna. Men det har inte hjälpt. Familjer som tidigare fått ekonomisk ersättning får inte det stöd som de har rätt till, och andra familjer får ett mycket lägre stöd än det som de tidigare haft och som de har rätt till, enligt det nya regelverket.

Jag yrkar bifall till reservation 19.

Anf. 49 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Signe, Majbritt, Lisbeth, Hannah och Saga – kvinnor i rakt nedstigande led. Signe föddes innan det fanns rösträtt för kvinnor i Sverige. Signe har haft min dotter Saga i sitt knä.

Varför berättar jag om detta i en debatt om familjepolitik? Jo, för att jag vill illustrera hur förutsättningarna för familjer i Sverige har förändrats på relativt kort tid. När Signe fick sitt första barn, det vill säga min mormor, var det inte någon större fråga vem som var ansvarig för familjen. Det fanns ingen barnomsorg, inget barnbidrag och ingen föräldraförsäkring. De som arbetade var beroende av sin familj för att klara av att ta hand om barnen.

När min mamma Lisbeth föddes, 1955, deltog kvinnor i högre utsträckning på arbetsmarknaden som en konsekvens av andra världskriget. Föräldraförsäkringen existerade inte. Men det fanns en moderskapsförsäkring på sammanlagt 1 080 kronor. Barnskötsel under arbete var fortfarande i huvudsak en huvudvärk för familjen, även om det första statsbidraget för barnomsorg utdelades redan 1944 under socialminister Gustav Möller, en socialdemokrat som jag noterat att Moderaterna nu gärna hyllar på sitt Instagramkonto. Det är lite roligt.

År 1974, tre år innan jag föddes, infördes föräldraförsäkringen. För första gången fick båda föräldrarna möjlighet att få ekonomisk ersättning för att vara hemma med sina barn. Män tog i snitt ut 0,5 procent av föräldraförsäkringen det där första året. Min mamma jobbade som affärsbiträde under större delen av min uppväxt, från början deltid och sedan heltid. När hon arbetade var jag hos dagmamma. Det var den vanligaste formen av barnomsorg där jag bodde och växte upp.

År 1998 var mäns uttag av föräldrapenningen 10 procent och kvinnors uttag 90 procent. Två år senare fick jag min första dotter. Vi var de enda på föräldrautbildningen som planerade att dela lika på föräldraförsäkringen. De flesta tyckte inte att det var så konstigt att min partner ville vara föräldraledig med sitt barn. Desto mer skeptiska var de till mig – att jag som mamma inte ville ha hela föräldraförsäkringen för mig själv. Vilken typ av mamma är man då? Jag förklarade att det ju inte i första hand handlade om mig utan om vårt barns möjligheter att ha en viktig relation till båda sina föräldrar. Det verkade vara lite svårt att begripa.

För den som är hemma mest under barnets första år innebär det allt som oftast även att den har huvudansvaret för familjen resten av livet. Det finns väl dokumenterat. Det får såklart resultat i form av både löneutveckling, karriärmöjligheter och pension. Det gör det för alla kvinnor, även för dem som inte skaffar barn, eftersom normen – förväntningen från samhället – gör att man fortfarande räknar med att det ser ut så här.

År 2017 föddes min yngsta dotter. Ett år senare, i slutet av 2018, tog män ut 29 procent av föräldrapenningen och kvinnor tog ut 71 procent. Skillnaderna är fortfarande stora, men det går framåt på flera fronter. På den föräldrautbildning vi gick då berättade man nämligen hur det slår på ekonomin för den som tar ur merparten av föräldraförsäkringen. Jag kan säga att det var ganska många som satt med hakan i knät på den utbildningen. Det var många som inte alls kunde föreställa sig att det skulle bli så stor skillnad på vad du får ut i pension.

Prot. 2020/21:95

17 mars

*Ekonomisk
familjepolitik*

Men det här vet ju vi som sitter i den här kammaren och fattar beslut. Ändå är väldigt svårt att få stöd för att reformera föräldraförsäkringen på sikt så att man kan ändra dessa normer. Det finns en del som käckt slänger ur sig: "Gör bara andra val!" Om det vore så enkelt skulle mycket i världen se annorlunda ut. Men vi styrs av både lagar och normer. Som tur är går båda att påverka – om man vill.

Herr talman! Något som det inte talas lika högt om är vad det ojämställda ansvaret betyder för dem som i mindre utsträckning är föräldraleliga, vabbar och tar ansvar för familjens sociala band. Det är att män blir mer ensamma.

Kamratposten gjorde 2018 en omskriven undersökning om vem som barn helst pratar med om de är ledsna. Av 1 700 barn som svarade angav de flesta att de helst pratade med sin mamma eller en kompis. Först efter "ingen alls" kom pappa.

En undersökning från sociologiska institutionen vid Stockholms universitet visar bland annat att risken för skilsmässor ökar i relationer där män inte tar ut föräldraledighet. När relationerna tar slut blir väldigt många män ensamma. Nästan var femte man i Sverige saknar en vän. Det är inte så konstigt, för den som tar ansvaret för familjen producerar också det sociala kittet. Ensamhet och brist på relationer leder dokumenterat till sämre hälsa, ökad risk för depression och i värsta fall till för tidig död.

Kommer ett mer jämlikt uttag av föräldraförsäkringen att lösa alla dessa problem? Självklart inte; det är inte magi vi pratar om. Det behövs naturligtvis mer. Men det har betydelse. Hur vi förväntas bete oss, normer, påverkar våra livsval.

Herr talman! På Signes tid fanns det inget barnbidrag. Det allmänna barnbidraget infördes först 1947. Då var det 260 kronor per barn och år, och i dag uppgår det allmänna barnbidraget till 1 250 kronor per månad.

Min äldsta dotter har gett mig mitt första barnbarn. Hon ville mer än allt dela föräldraförsäkringen med Xzerxez pappa, men så kunde det tyvärr inte bli. Är man ung då man får barn är ens ekonomiska muskler tunna. Men om man har fått lära sig att vara varsam med sina resurser och om det finns trygghetssystem går det. Förra mandatperioden höjdes underhållsstödet och så även inkomstgränsen för bostadsbidraget, grundnivån i föräldrapenningen samt barnbidraget, som innan dess inte höjts på hela tolv år. Det är reformer som bidrar till att Saga själv kan klara av föräldraledigheten och föräldraskapet tills hennes sons pappa kan vara delaktig i hans liv. Marginalerna är små, men hon klarar det själv och kan därmed också välja vilka som ska finnas i hennes familj. Det är en lyx som hennes gammelmormor Signe inte hade.

Nu har mitt barnbarn precis börjat förskola, och hans mamma börjar på ett nytt jobb i veckan samtidigt som hon studerar, eftersom hon har tänkt att i framtiden bli polis. I de flesta hushåll i dag är det två heltidsarbetande. Reformerna har ökat arbetskraftsdeltagandet så att kvinnor i Sverige ligger i topp. Men det är också svårt ibland när man är två heltidsarbetande föräldrar. Olika yrkesroller ger olika möjligheter att vara flexibel, att kunna jobba in en halv dag för att ta med sina barn för att låt oss säga pröva ut glasögon. Det är inte inom alla yrkesgrupper som man kan göra det, särskilt inte inom LO-kollektivet.

Vi socialdemokrater vill att livet som förälder ska bli lättare genom några extra dagar per förälder som du kan använda för att vara delaktig i

dina barns liv. Vi har kallat reformen föräldraveckan. Det är helt enkelt ett sätt att fortsätta att bygga på och utveckla den ekonomiska familjepolitik som tjänat Sverige väl. Det har som bekant hänt en del sedan Signe föddes, och vi tror att familjepolitiken behöver följa med sin tid.

Den ekonomiska familjepolitiken har tillsammans med andra reformer gett människor friheten att välja hur de vill leva sina liv. Det är effekten av socialdemokratisk familjepolitik under 100 år.

Anf. 50 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Den ekonomiska familjepolitiken syftar till att vi, genom gemensamma insatser, ser till att barn växer upp i trygga miljöer och får det stöd de behöver och att deras föräldrar eller vårdnadshavare har de ekonomiska förutsättningar som behövs för att det ska bli verklighet. Den syftar också till att jämna ut ekonomiska klyftor och stärka jämställdheten. Den ekonomiska familjepolitiken är central för ett välfärdsland som Sverige och har sina rötter långt tillbaka i historien.

Miljöpartiet lägger i det här betänkandet fram förslag om att bekämpa barnfattigdomen, stärka barnfamiljernas möjligheter på bostadsmarknaden, trygga barns uppväxtmiljö och stärka jämställdheten på arbetsmarknaden och i vardagen genom en bättre fördelning i föräldraförsäkringen. Växande segregation, barnfattigdom, brister i jämställdheten – det är problem i välfärdslandet som vi behöver möta och göra någonting åt. Flera av de åtgärderna ligger i den ekonomiska familjepolitiken.

När barn växer upp i osäkra familjeförhållanden eller osäkra boendeförhållanden påverkas väldigt mycket runt barnet på ett negativt sätt. I en rapport från Socialstyrelsen för några år sedan uppskattades att mellan 10 000 och 15 000 barn befann sig i någon form av hemlöshet. Ungefär dubbelt så många hade någon förälder i hemlöshet. Så här har det tyvärr sett ut länge.

I en av Miljöpartiets kommittémotioner listas ett antal reformer som behövs för att bryta de dåliga boendeförhållandena för barnfamiljer. Vi måste komma bort från vräkningar av barnfamiljer. Vi vill bland annat att bostadsbidraget och bostadstillägget ska stärkas och förbättras. Vi behöver bygga ett socialt hållbart samhälle där vi bryter de dåliga mönstren och skapar tillhörighet och integration i stället för segregation och där vi bekämpar barnfattigdomen. Här är familjepolitiken avgörande, även om det också behövs en rad andra åtgärder.

Men vi behöver skruva upp ambitionerna. Barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget är viktiga, särskilt för de hushåll som har lägst inkomst. Vi behöver kontinuerligt se över och höja ersättningsbeloppen för att minska inkomstklyftorna.

Vi är ett jämställt land. Jämställdheten ligger på en hög nivå i Sverige i en internationell jämförelse; det vet vi alla. Men det betyder inte att vi ska känna oss särskilt nöjda. Löneskillnaderna och skillnaderna både i hemmet och på arbetsmarknaden är fortfarande påtagligt stora.

En nyckel till ett mer jämställt samhälle, ett mer jämställt arbetsliv, mer jämställda inkomster, mer jämställda pensioner och mycket annat ligger i uttaget av föräldradagarna i föräldraförsäkringen. Kvinnor står för den absoluta majoriteten av de uttagna dagarna. Det här måste vi göra någonting åt. Under barnets två första år är det bara var femte dag i föräldraförsäk-

ringen som tas ut av papporna. Det här skadar jämställdheten. Det är inte bra för familjen, och det är inte bra för barnet.

Vi har försökt länge nog nu med olika metoder och incitament, och det enda som visar sig fungera för att skapa ett mer jämställt uttag är att göra föräldraförsäkringen mer individuell. Fler dagar behöver reserveras för vardera föräldern. Vi har en utredning på bordet sedan 2017 som föreslår ett tredelat uttag där vardera föräldern tar ut en tredjedel och den sista tredjedelen kan överlåtas, mellan föräldrarna eller till någon annan närstående till barnet. Miljöpartiet vill genomföra förslagen i utredningen men konstaterar, inte minst efter dagens debatt, att stöd för det tyvärr saknas bland riksdagens partier.

Herr talman! Vi fortsätter driva på för ett barnvänligare och familjevänligare samhälle och en starkare jämlikhet utifrån våra förslag, som bland annat finns i de motioner som behandlas i detta betänkande. Men vi kan ändå konstatera att flera bra reformer på familjepolitikens område är genomförda eller på väg att genomföras med Miljöpartiet i regering. Jag ska ta upp några aktuella exempel.

Från och med halvårsskiftet, den 1 juli, höjer vi underhållsstödet med mellan 100 och 150 kronor per månad och barn. Det är en träffsäker fördelningspolitisk åtgärd för ensamstående föräldrar, oftast kvinnor, som nu kommer att kunna erbjuda en bättre ekonomisk situation för sina barn. Den stärker också jämställdheten.

Vi har tillsatt en utredning om en könsneutral föräldrabalk. Flera viktiga reformer kommer att kunna genomföras om förslagen i denna utredning får stöd. Det handlar bland annat om att barn självklart har rätt till alla sina föräldrar, även om dessa är fler än två. Så ser det ju faktiskt ofta ut i dagens familjer. I förra veckan tog regeringen – äntligen, får man väl säga – ett beslut om att samkönade par ska bli föräldrar automatiskt, precis på samma sätt som gifta heterosexuella par.

Men i betänkandet finns också en del andra förslag, herr talman. Från oppositionen finns förslag om att förkorta föräldraledigheten, att försena uttaget och att ta bort de reserverade månaderna i föräldraledigheten. Det här är förslag som Miljöpartiet inte står bakom. Det är förslag som skulle försämra möjligheten att vara förälder och försämra kontakten mellan barn och föräldrar, i synnerhet mellan barnen och deras pappor.

Miljöpartiet vill i de här delarna gå åt precis andra hållet: på sikt gärna förlänga och stärka föräldraledigheten, men framför allt individualisera föräldraförsäkringen mer och gärna tidigarelägga framför allt pappornas tid med barnen så att den kontakten knyts redan när barnen är små.

Vi vill inte heller begränsa eller behovspröva det generella barnbidraget, som har tjänat våra familjer väl under många decennier nu. Sådana förslag finns tyvärr bland oppositionens motioner.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet driver vår politik via regeringen. Jag yrkar därför avslag på samtliga motioner och bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Hannah Bergstedt (S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Anf. 51 EMMA HULT (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi de motioner som inkommit under allmänna motionstiden på det familjerättsliga området. Civilutskottet föreslår riksdagen att rikta två uppmaningar, så kallade tillkännagivanden, till regeringen inom området familjerätt.

Det ena tillkännagivandet gäller familjehemsplaceringar och möjligheten till vårdnadsöverflyttning och adoption i det sammanhanget. Uppmaningen gäller att nu skyndsamt göra en sådan översyn och därefter återkomma med ett lagförslag.

I den här frågan har vi från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet en gemensam reservation. Det har vi därför att vi konstaterar att riksdagen ganska nyligen riktade ett liknande tillkännagivande till regeringen och att det efter det tillkännagivandet också har hänt saker. Vi tycker precis som övriga partier att den här frågan är mycket viktig och kan då glädjande nog konstatera att justitieminister Morgan Johansson och jämställdhetsminister Märta Stenevi har aviserat att regeringen under våren kommer att tillsätta en utredning om just detta, det vill säga föräldrabalkens reglering av vårdnadsöverflyttning och adoption av familjehemsplacerade barn.

Eftersom en utredning är på gång vill vi i stället att riksdagen avslår motionerna på det här området. Därmed yrkar jag bifall till vår reservation nummer 9.

Det andra tillkännagivandet gäller att regeringen bör prioritera arbetet med att inrätta ett frivilligt testamentsregister i offentlig regi. Syftet med ett sådant register är att risken att testamenten inte kommer fram efter ett dödsfall ska undvikas. Den här uppmaningen till regeringen ställer vi oss bakom.

Herr talman! Den familjerättsliga debatten har under en längre tid också kommit att handla om internationella adoptioner, dessvärre inte av någon positiv anledning. Uppgifterna om oegentligheter och ibland rena kidnappningar där barn under 1960- till 1990-talet har stulits från sina föräldrar i samband med internationella adoptioner är information som är svår att ta in. Det gör faktiskt ont i hela mig när jag ens tänker tanken.

Vi behöver gå till botten med detta och ta reda på vad som verkligen har hänt. Om det är som vi befarar ser vi från Miljöpartiet det som oerhört viktigt att de som adopterats genom vad som misstänks vara illegala adoptioner får stöd och upprättelse. Vi ser också behov av en större transparens för de adopterade. De ska ha rätt till alla handlingar som är kopplade till deras adoptioner. Framöver måste vi också säkerställa att adoptioner till Sverige genomförs på ett rättssäkert sätt. Jag har träffat flera av de berördas organisationer, och jag tycker att vi nu i dialog med dem ska göra en plan för hur det ska se ut framåt.

I dag i denna debatt vill jag att vi alla skänker de adopterade, deras ovetande adoptivföräldrar och deras biologiska föräldrar en tanke. Alla barns rättigheter ska värnas. Det finns inga undantag.

Anf. 52 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Äntligen är det dags för familjerättsdebatten! Detta är ett område som handlar om många olika viktiga delar, till exempel äktenskap, bodelningar och arv. Men familjerätt är också ett svårt område. Det är svårt för att det ligger oss så nära och berör våra känslor. Det handlar om det i grunden svåraste av allt: relationer, pengar och makt.

Några områden som ursprungligen låg i det här betänkandet har lyfts ut för att hanteras samtidigt som det kommer förslag från regeringen om dem under våren. De kommer därför att debatteras då. Det gäller avskaffande av utländska månggiften, vårdnadsfrågor och frågor om fastställande av föräldraskap.

Förutsättningarna för familjeliv har förändrats över tid och kommer att fortsätta förändras även om vi inte kan förutse hur. I en alltmer globaliserad värld kan vi träffa kärleken var som helst på jorden, och situationer där olika synsätt och regleringar kolliderar med varandra uppkommer.

Kärleken mellan människor är det finaste vi har, men våra så kallade system är inte alltid gjorda för att passa. Det är förstås inte så att vi historiskt alltid har levt i det som brukar kallas för kärnfamiljer. Det verkar faktiskt som att det har varit så en ganska kort tid, och det gäller långt ifrån alla. Men mycket av dagens lagstiftning bygger trots allt på den synen.

I dag är det långt ifrån ovanligt att en vuxen kan ha flera barn tillsammans med flera andra vuxna eller att fler vuxna än två väljer att skaffa barn tillsammans. De här barnen kan ha kommit till på old school-vis men också med hjälp av teknik på olika sätt. En man kanske har donerat sperma till sina lesbiska vänner som lever i en parrelation och som längtar efter barn. Jag tror att ett av mina finaste beslut i riksdagen var när vi lagstiftade om assisterad befruktning för ensamstående, vilket har gett mig ett av mina fantastiska syskonbarn.

Våra olika nya sätt att leva och välja våra liv sätter vår lagstiftning på prov då det uppkommer situationer som den ännu inte har tagit höjd för. Jag är inte främmande för att säga att lagstiftning inte är det mest snabbfotade redskap vi har. Ofta är det på gott men ibland på ont.

Många människors önskan att få barn är just ett sådant område. Ett exempel är lagstiftningen kring surrogatmoderskap, som är svår ur olika aspekter. Då menar jag främst ur barnets synvinkel eftersom jag väljer att ha ett barnperspektiv i de här frågorna. Det säger jag inte för att jag vill att surrogatmoderskap ska bli lagligt i Sverige utan snarare för att det handlar om hur vi ska förhålla oss till de olika situationer som uppkommer när svenskar köper de här tjänsterna av kvinnor i andra länder.

Det och relaterade frågor tittar man på i utredningen som heter Utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige. Utredningen ska vara klar med sitt uppdrag i juni i år.

Vi har fått vetskap om att det verkar som att mycket har gått fel kring internationella adoptioner. Precis som Emma Hult gjorde före mig vill jag lyfta fram detta. Bland annat har adoptionerna från Chile med rätta fått uppmärksamhet efter att de drabbade själva har drivit frågorna. Barn kan ha skilts från sina familjer i Chile på sätt som det är svårt att förstå. I vissa fall kan det till och med handla om stölder av barn. Just nu pågår en brottsutredning om det i Chile. Samma sak har mest troligt hänt i andra så kallade givarländer, alltså länder varifrån svenskar har adopterat barn.

Minister Lena Hallengren intervjuades nyligen i DN om detta och sa så här: ”Jag ser att vi även kommer att behöva se över hur adoptionsförmedlingen fungerade i Sverige under 1960- till 1990-talen.” Hon sa också: ”Det här har ju aktualiserats av brottsutredningen i Chile och jag har tidigare sagt att vi ska invänta den. Men nu verkar ju den dra ut på tiden så vi kanske får påbörja vår översyn innan.”

Vi är skyldiga att göra det vi kan för att människor ska kunna få svar på frågor om sitt ursprung. Kanske behöver vi också ha en riktigt ordentlig diskussion om själva fenomenet med internationella adoptioner.

Förra veckan nåddes vi av nyheten om att ett svenskt par hade åkt till Ryssland för att återlämna ett barn som adopterats där. Alla detaljer fanns inte med i nyhetsrapporteringen, men det var svårt att greppa. Visst har jag hört om sådana situationer tidigare – att föräldrar som haft turen att få barn på annan väg än den biologiska av olika skäl velat lämna tillbaka barnen – men då har det rapporterats från andra länder.

Men motsatsen finns givetvis också. Många barn i Sverige, de flesta, har det bra. Men vi har som samhälle inte lyckats med att garantera att alla barn får en trygg uppväxt. Man kan läsa rapporter från till exempel Bris för att få en ögonblicksbild av hur många barn har det. Det finns stora brister i hemmiljöer och föräldrar som av olika anledningar inte kan ta sitt föräldraansvar.

Det säger mig någonting om att synen på barn och på rätten att vara förälder verkar ha blivit lite skev här och där. Vi kan aldrig se barn som en rättighet, men när barnen är här ska de ha väldigt många rättigheter. Barnets bästa ska alltid vara det som är vägledande när vi diskuterar de här frågorna – alltid.

Från Socialdemokraterna har vi en reservation i det här betänkandet. Den handlar om att vi inte ställer oss bakom att göra ytterligare ett tillkännagivande till regeringen i frågor om vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar, som jag gissar att kommande talare kommer att nämna. Det handlar absolut inte om att vi inte håller med i sak – det här är otroligt viktiga frågor för barn – utan om att tillkännagivandet har gjorts tidigare och att det nu jobbas med frågan. Som Emma Hult sa före mig aviserade ministrarna Morgan Johansson och Märta Stenevi bara häromveckan att regeringen under våren kommer att tillsätta en utredning om föräldraskapet och de här frågorna. Det tycker vi är jättebra och viktigt för de barn som berörs.

Med det vill jag yrka bifall till reservation nummer 9.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Hult (MP).

Anf. 53 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M):

Herr talman! Vi föds, vi växer, vi får egna barn. Många gifter sig, ibland skiljer vi oss och till slut dör vi. Det är inget sagoslut precis, men så är det.

Herr talman! Jag står självklart bakom samtliga av Moderaternas reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 8 om föräldraskap vid surrogatarrangemang i utlandet.

I ett samhälle är de händelser jag nyss nämnde reglerade av lagar som finns till för att skydda oss och göra konsekvenserna av våra handlingar

lite mer förutsägbara. De regler och lagar som finns på familjerättens område är också i mycket styrda av det som samhället anser vara moraliskt riktigt och rätt. Synen på vad som anses rätt och riktigt i ett samhälle ändras över tid. Samtidigt skapas nya familjekonstellationer. Detta kräver att även lagstiftningen ändras och följer med i samhällsutvecklingen.

Att riksdagens ledamöter ser behovet av att ändra och förbättra lagstiftningen på familjerättens område visas av det stora antalet motioner som vi i dag debatterar. Jag kommer att lyfta upp en del av dessa förslag, herr talman, men i de förslag som jag i dag inte tar upp finns många kloka och angelägna synpunkter från många olika partier som jag tar med mig i Moderaternas fortsatta arbete med att ständigt reformera vår familjepolitik i takt med att samhället förändras och utvecklas.

Herr talman! Först vill jag tala om det som har berört så många och som också de två föregående talarna berörde, nämligen de utsatta barnens situation vid vårdnadsöverflyttning och adoption.

Berättelsen om Esmeralda, eller ”Lilla hjärtat” som vi har lärt känna henne som, var tragisk. Hennes öde lämnar ingen oberörd, och samtliga av riksdagens partier har varit överens om att familjehemplacerade barn behöver ett starkare skydd. Alla har använt orden ”barnets bästa” i sin argumentation. Det har vi också hört här i dag.

Otryggheten för familjehemplacerade barn kan vara stor. De vet inte hur länge de får stanna i familjehemmet. Trots att barnet har rotat sig i den nya familjen och fått en trygg vardag med nya syskon och stabila, kärleksfulla familjehemsföräldrar kan de biologiska föräldrarnas rätt till barnet väga tyngre än vad som faktiskt är barnets bästa. Detta handlar inte, herr talman, om att de biologiska föräldrarna ska fråntas sin rätt till sina barn, men det är alltid barnets bästa som i slutändan ska avgöra barnets framtid.

För att stärka barnets rätt vill vi moderater att en obligatorisk prövning av vårdnadsöverflyttning ska ske senast två år efter att barnet kommit till familjehemmet i stället för som i dag tre år. En vårdnadsöverflyttning innebär att familjehemsföräldrarna tar över det juridiska ansvaret för barnet. För barnet betyder detta att de kan känna sig trygga i att de får stanna kvar i familjehemmet. Detta ger både barn, familjehemsföräldrar och syskon en trygghet i deras vardag och framtid.

Vi vill också att barnets ålder ska väga tungt vid beslut om vårdnadsöverflyttning. Små barn som placeras i familjehem knyter an snabbare till sin nya familj, känner kanske inte sina biologiska föräldrar och riskerar att drabbas hårdare av att rivas upp från sin omgivning. Våra små och mest utsatta behöver skyddas och ges de bästa förutsättningarna för en trygg och säker uppväxt. En dålig start på livet ska inte betyda att de inte kan få en trygg framtid.

Både civilutskottet och socialutskottet har lämnat tillkännagivanden till regeringen om att skyndsamt komma tillbaka till riksdagen med lagändringar som stärker barnets rätt och där barnets bästa ska vara avgörande för besluten om barnets framtid. Moderaterna välkomnade därför utredningen som tillsattes för att säkra att barnets bästa alltid ska väga tyngst när olika intressen ställs mot varandra vid prövning om när familjehemsvård ska upphöra.

Herr talman! Vår besvikelse var därför stor när utredaren i förra veckan presenterade sitt förslag. Utredaren lämnade inte några förslag om att barnets bästa ska vara avgörande när familjehemsvård ska prövas i domstol.

Det bedöms inte uppfylla kraven på rättssäkerhet, enligt utredaren. Detta håller inte. I en utredning från 2015 finns ett förslag på att just barnets bästa bör finnas med som ett eget rekvisit. En stor majoritet av remissinstanserna höll med. De förslag som utredaren lägger fram nu håller inte. De är inte tillräckliga.

I dagens beslut finns ett förslag om ett tillkännagivande till regeringen. I tillkännagivandet fortsätter man att lyfta fram att barnets bästa måste vara det som väger tyngst i ärenden som handlar om vårdnadsöverflyttning och adoption. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverar sig mot förslaget med argumentet att en utredning ska tillsättas. När de nu ser den stora bristen i utredningen om prövning angående när familjehemsvård ska upphöra och att just barnets bästa inte finns med som ett eget rekvisit – det vi alla var överens om är så viktigt – hoppas jag att de ändrar sig och röstar för utskottets förslag. Regeringen har tydligen inte förstått vad riksdagen genom tidigare tillkännagivanden har sagt. Nu kommer vi att säga det igen: Barnets bästa är det som är avgörande.

Herr talman! Barnen är det viktigaste, det finaste och också det sköraste vi har. De väljer inte att komma in i vår värld, men när de väl är här är det vår skyldighet att ta emot dem och erbjuda dem den säkerhet och trygghet de förtjänar och har rätt till.

Barn föds in i olika konstellationer och situationer. Några barn föds av en surrogatmamma utanför Sveriges gränser. År 2019 kom faktiskt fler barn till med utländska surrogatmödrar än det var barn som kom till Sverige genom utländska adoptioner. Lagstiftningen har inte följt med utvecklingen och måste förändras för att även dessa barn ska få starta sina liv med de bästa förutsättningar. Det är i dag för krångligt och tar för lång tid att fastställa vem som är vårdnadshavare till dessa barn. Oklarheterna gör också att både föräldrar och barn saknar de rättigheter som andra familjer har till föräldrapenning och skydd vid sjukdom eller olycka.

Ändringar och förbättringar har gjorts för att underlätta och påskynda processen med att fastställa faderskap enligt svensk lag. Detta är ett steg i rätt riktning men långt ifrån tillräckligt. Rättsläget är fortfarande osäkert, något som Högsta domstolen tydligt markerade när de nyligen slog fast att det i vissa fall, trots att det inte finns lagstöd för det, kan finnas skäl att erkänna ett barns rättsliga relation till en tilltänkt förälder i Sverige. Det är bra att Högsta domstolen fattar rätt beslut på egen hand, men det vore ännu bättre om det fanns ett lagstöd för dessa barn.

Just nu pågår en utredning om utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige. Utredningen omfattar bland annat barn som tillkommit genom ett internationellt surrogatarrangemang. Avgörande i utredningen måste vara att barnets bästa är att så tidigt som möjligt få en rättslig relation till de tilltänkta föräldrarna i Sverige.

Herr talman! Det tredje området som jag vill lyfta fram i dag är behovet av att avskaffa kravet på betänketid vid äktenskapsskillnad. När två människor gifter sig behövs ingen betänketid, men vid skilsmässa är kravet ett annat. Självklart finns regler och krav till skydd i de fall då det finns barn under 16 år. Det är rimligt. Men, herr talman, när två vuxna vill skilja sig och det inte finns minderåriga med i bilden tycker vi moderater att en betänketid på sex månader är orimlig, speciellt i de fall där den ena parten har blivit kränkt eller utsatt för våld inom äktenskapet. Vi moderater vill

därför att kravet på sex månaders betänketid tas bort i de fall där det inte finns minderåriga barn med i bilden.

Herr talman! Familjerättslagstiftning är inte enkelt. Uppfattningar om vad som är rätt och fel påverkas ofta av tro och moral. I ett modernt samhälle som Sverige måste dock lagar stiftas för att skydda de svaga samtidigt som vi behåller respekten för människors förmåga, vilja och rätt att bestämma över sina liv. Jag ser fram emot fler debatter om angelägna lagändringsförslag i takt med att samhället utvecklas och förändras.

Anf. 54 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Barn har rätt till sina föräldrar, men föräldrar har inte rätt till barn. Så brukar jag uttrycka det. Men har barn verkligen rätt till sina föräldrar? Det har de inte med den lagstiftning som gäller i dag i alla fall. Eftersom regeringen har valt att ha ett vuxenperspektiv har barn fortfarande inte en naturlig rätt till båda sina föräldrar. Den rätten finns bara för barn som föds av gifta föräldrar.

Trots tillkännagivande, upprepade påminnelser och återkommande kritik mot rådande ordning väljer regeringen att hålla fast vid ett föräldrat regelverk. Det hjälper inte att Sverige har skrivit på internationella konventioner där det framgår att barn ska ha rätt till sina föräldrar, att barn ska ha rätt till familjeliv och att barn har rätt att behandlas lika. Ändå gör regeringen ingenting åt att många barn i dag aldrig får rätt till båda sina föräldrar.

Andra länder har gjort det. Andra länder har infört regelverk som skyddar barnets rätt till båda sina föräldrar. Andra länder har också löst de problem som vår regering sagt sig inte kunna lösa. Morgan Johansson har gång efter gång stått här i kammaren och sagt att det inte går att registrera faderskapet innan barnet är fött, att det inte går att ge barnet rätt till båda sina föräldrar och att det inte går att skapa likvärdiga regler för människor som är ogifta.

Men jag säger att det går. Självklart kan pappan registreras i ett register redan hos barnmorskan – om man så vill. Det funkar i både Norge och Finland. Systemen finns klara att kopiera, i äkta konservativ stil. Det går att ge barn rätt till båda sina föräldrar. Norge har gjort det. Paragraf 35 i barneloven inleds med att föräldrar som inte är gifta har föräldraansvar tillsammans för gemensamma barn. Jag ber om ursäkt om något blev ottydligt i översättningen.

Efter detta tydliga konstaterande i den norska lagen kommer givetvis de regler som måste finnas, det vill säga om undantag och om hur den gemensamma vårdsnaden kan delas upp eller bli enskild när det behövs för barnets skull. Sådant är självklart. Men utgångspunkten är tydlig, nämligen att även ogifta har samma gemensamma föräldraansvar. Här är inte den ogifta pappan en andrahandsfigur eller något mindre viktigt för barnet.

Herr talman! Nu införs visserligen snart en möjlighet att elektroniskt anmäla gemensam vårdnad om barn i samband med att faderskapet bekräftas, vilket vissa partier här i kammaren tycker räcker. Det är inte bara regeringspartierna som är nöjda utan även Kristdemokraterna och Moderaterna, vilket förvånar mig en aning. För mig är det ett tydligt vuxenperspektiv att vi som vuxna föräldrar kan fixa till detta med hjälp av ett bankid och en enkel inloggning och att det därför inte behövs någon lagändring. Men då har man missat det som är det viktiga. När Norge förändrade sin

lag var det just med fokus på hur man gör lagen jämställd, och utgångspunkten var barnet och barnets rättigheter.

Även Norge har skrivit på barnkonventionen, och Sverige skulle behöva ett liknande helhetsgrepp. Men när regeringen i höstas tog initiativ till en ny utredning var det inte barnet som stod i fokus. Nej, i stället var det som vanligt de vuxnas frågor som prioriterades och som var viktiga att få med. Sociala föräldrar ska ges rättigheter, och homosexuella kvinnor ska inte behöva adoptera inom äktenskapet. Men vart tog barnets rättigheter vägen? Det mest naturliga i världen vore givetvis att lägga in även barnets rättigheter, och framför allt barnets rätt till båda sina föräldrar, i en utredning. Ändå valde man att inte göra det. Denna utredning tillsattes efter att utredningen om barnkonventionen pekat ut bristen, det vill säga att barn inte har samma rätt till båda sina föräldrar – vilket givetvis borde vara självklart när vi nu skriver 2021, inte 1921 eller 1821.

Jag har inte alls samma tillit till denna regering som Kristdemokraterna och Moderaterna säger att de har i den text som besvarar denna reservation. Varför har det inte rättats till tidigare? Sverige skrev under 1990, och att regeringen plötsligt nu skulle rätta till detta utan påtryckningar från riksdagen tror jag helt enkelt inte på. Jag tror inte alls att regeringen har för avsikt att agera utifrån utredningen och vidta erforderliga åtgärder, som det står. Tvärtom tror jag att detta kommer att fortsätta att vara en fråga som hamnar i skymundan.

I stället prioriteras alla andra frågor som regeringen anser vara större. Detta är ingen stor fråga för regeringen. Det är inte heller en stor fråga för de flesta partier, men det är en mycket stor fråga för det barn som faktiskt berövas sin ena förälder. Det är också en stor fråga utifrån hur man ser på barn och deras föräldrar. För mitt parti är barnet en egen individ med egna rättigheter och inte ett bihang till den som råkat föda barnet.

Barnets rätt till båda sina föräldrar måste vi värna. Barnets talan måste vi föra, för barnet kan av naturliga skäl inte självt föra sin talan. Barnet ska aldrig vara beroende av andras välvilja för att få sina rättigheter uppfyllda. I vårt land är det självklart att barn har rätt till sina föräldrar, till båda sina föräldrar, och det ska gälla alla barn.

Mest naturligt vore givetvis att barnets pappa är med redan på barnmorskemottagningen och att man där registrerar fadern. Därefter är det naturligt att vårdnaden blir gemensam när barnet föds om inga omständigheter säger något annat. Så fungerar det i dag i Norge, och det skulle givetvis kunna fungera även i Sverige. Men det kräver en regering som inte bara kör plakatpolitik och gör plakatpolitiska utspel utan faktiskt bryr sig på riktigt.

Herr talman! Många förslag behandlas i dag, och tyvärr hinner jag inte gå in på alla. Men jag vill i alla fall kort nämna några till av dem som vi har lagt fram.

Testamentsregister är för oss en gammal käpphäst. Vi har drivit frågan, och det är något som verkligen efterfrågas. Ett enkelt register över vilka testamenten som finns så att testamenten inte riskerar att försvinna borde enkelt kunna lösas av Skatteverket. Det finns i dag register för äktenskapsförord, så det borde vara enkelt att använda samma system. Ändå händer ingenting på området. Jag hoppas att detta tillkännagivande kan skynda på processen.

När jag ändå är inne på arvsregler vill jag framföra att även kusiner självklart borde få arvsrätten tillbaka. Det finns till och med en utredning om nordiska arvsregler som direkt föreslår att Sverige och övriga nordiska länder som saknar arvsrätt för kusiner ska återinföra denna. Därefter kan gemensamma arvsregler införas i hela Norden.

Jag vill yrka bifall till reservation 11, som tar upp frågan om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar.

Anf. 55 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Det här är ett betänkande som innehåller många olika frågor. Som redan har sagts har vi ändå sparat ett antal frågor till vårens debatter, så jag ser verkligen fram emot våren.

Jag har jobbat mycket med dessa frågor under ett antal år, precis som mina kollegor, och jag har gått in med ögonen på barnets bästa. Det är där jag har lagt mitt engagemang, och det finns många olika delar att prata om när det gäller barnets bästa. Det handlar om när barnet föds, det vill säga att barnet har rätt till sina vårdnadshavare, sina biologiska föräldrar och sina sociala föräldrar. Det handlar om vad som händer när ursprungsfamiljen sviktar eller om barnet får en annan familj än den ursprungliga. Barnet måste ha en trygg uppväxt. Men det handlar också om när föräldrar väljer att leva isär. Även då måste barnet få en trygg fortsatt uppväxt.

Av det skälet kommer jag att försöka beröra tre områden i det här anförandet.

Ett är det som föregående talare talade mycket och varmt om. Det gäller gemensam vårdnad från första början. Jag är väldigt förvånad över att regeringen inte tar det här steget framåt och ser hur viktigt det är att värdera bägge föräldrarna lika högt för barnen. En majoritet av barnen föds i dag utan två vårdnadshavare därför att en minoritet av barnen föds i ett äktenskap. Den utredning som kommer nu har fortfarande inte sikte på helheten utan fokuserar på det traditionella äktenskapet.

Ett annat område är vårdmoderskap. Jag vill se ett altruistiskt vårdmoderskap i Sverige därför att det är ytterligare ett sätt för barn att få komma till livet. Men det ska vara på ett tryggt sätt.

När det gäller vårdmoderskap finns det föräldrar som väljer att åka till andra länder för att få hjälp av en vårdmoder att få ett barn. Men det handlar inte enbart om att svenska föräldrar använder tjänster från utländska kvinnor. Det är väldigt många svenska kvinnor som åker till ett annat land och får hjälp med insemination för att föda ett barn i Sverige åt en syster som inte själv kan bära barnet eller åt en bror.

Oavsett om ett barn föds av en icke svensk moder eller en svensk moder uppstår problemet igen utifrån barnets perspektiv att ha rätt till sina föräldrar. Det är ju den födande modern som är mor till barnet, oavsett om det var det som var tanken, och så inleds en lång process för att barnet ska få sina rätta vårdnadshavare. Men det är fortfarande viktigt att hålla på att barnet också har rätt till sitt biologiska ursprung. Vi ska inte glömma de bitarna, men det är inte samma sak som att ta bort möjligheten att få rätt vårdnadshavare från första början.

Det blir hela tiden ett lapptäcke på det här området, som är juridiskt komplicerat. Så länge inte regeringen tar in hela perspektivet och tar sig an alla frågor om vad som gäller, oavsett om barnet föds i ett annat land

eller i Sverige, och ser till barnets rätt till sina vårdnadshavare har vi fortsatt ett problem.

När det gäller ursprungsfamiljen aviseras det en utredning om att ta tag i vårdnadsöverflyttning och adoption. Men anledningen till att jag står bakom det tillkännagivandet, som bygger på ett av Centerpartiets förslag i det här betänkandet, är att regeringen inte har visat att man vill ta de här stegen framåt och sätta barnet främst hela vägen. Därför tycker jag att det är viktigt att återigen säga: Ta tag i de här bitarna! Sätt barnet främst, och agera så att det händer något! Det här bygger trots allt på barns rätt till trygghet.

Vi ska i detta sammanhang inte glömma att prata om den kunskap som behövs hos dem som arbetar med barn och frågor kring barn. Omhändertagande av barn kräver att de som gör utredningarna gör det på ett bra sätt och ett tryggt sätt så att rätt barn omhändertas. Vårdnadsöverflyttning handlar om de små barnens trygghet men också om de äldre ungdomarnas möjlighet att äntligen få landa någonstans efter att ha fått byta familj, i vissa fall många gånger.

Herr talman! Det tredje området handlar om bodelning. Som lagstiftningen ser ut i dag kan i praktiken en part som trilskas i en bodelning hålla på väldigt länge. Det finns bodelningsprocesser som pågår i sex år, åtta år, tio år och aldrig blir lösta. Det må så vara att det är två vuxna individer som fajtas om hur stort kapitalet var den dagen de bestämde att de skulle separera eller hur stort värde huset eller bilen eller lånen har. Men i många av fallen finns det också barn, som drabbas dubbelt av att föräldrarna bråkar och aldrig blir färdiga med sin bodelning.

Här finns det förslag. I en ganska gammal utredning finns det förslag på hur man skulle kunna göra för att snabba på de här processerna. Jag tycker att det är tråkigt att man inte kan lyfta upp de förslagen, titta på dem igen och ställa dem i relation till de förändringar som gjordes för ett antal år sedan. Hur har de förändringarna fallit ut, och vad ska vi ta upp av de här förslagen så att vi kan bli av med att tvister kan ta så otroligt lång tid? Det drabbar barnen, och det drabbar även de vuxna som aldrig blir klara. Någon kanske får flytta runt och sova på soffor för att den inte har någonstans att bo.

Jag har lite tid kvar, herr talman. Då tänker jag att jag måste få nämna något om internationella adoptioner, som tidigare talare har pratat om.

Jag är glad att Socialdemokraterna nu kommer att ta tag i den här frågan, för även jag har fört debatt i den här kammaren om att vi måste ta tag i de internationella adoptionerna. Jag säger det igen: Barnen har rätt till sitt ursprung. Vi kan inte göra något åt det som skedde i sak, men vi kan jobba med frågan så att det inte händer igen. Vi kan säkerställa att det inte händer igen. Då handlar det inte bara om att utreda vad som varit utan också om att våga se. Ska vi ha hela den här organisationen på samma sätt i dag som vi har haft den, eller måste vi förändra hur själva adoptionsprocessen går till i Sverige? Det hoppas jag verkligen att regeringen tar tag i nu.

Herr talman! Det här är ett betänkande som har otroligt många frågor. Jag har ägnat mig åt det som rör familjerätten. Det finns fler frågor – bland annat den om ett testamentsregister, som jag vill nämna eftersom det är ett tillkännagivande som också bygger på ett centerpartistiskt förslag.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation nummer 5. Jag kan nu yrka bifall även till reservation nummer 8 eftersom min moderata kollega Cecilie har gjort det tidigare.

Anf. 56 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte spinna vidare lite på frågan om surrogatmoderskap.

För mig är det ganska självklart att barn inte är en handelsvara och att kvinnors kroppar inte är fabriker för att producera barn.

Så sent som i november, på den internationella dagen mot våld mot kvinnor, uppmanade 200 kvinnoorganisationer från 50 olika länder medlemsstaterna i Haagkonferensen för internationell privaträtt att stoppa organisationens förslag till registrering av internationella surrogatarrangemang. Haagkonferensen anklagades för att gå surrogatindustrin till mötes genom att arbeta för att legalisera handel med kvinnors reproduktiva rättigheter. Sveriges Kvinnolobby krävde att Sverige skulle agera för att stoppa denna handel med barn.

Även Sveriges Kvinnliga Läkares Förening har efterfrågat ett totalt förbud mot alla sorters surrogatmoderskap, även utomlands. Listan på organisationer som vill förhindra handel med barn kan göras nästan hur lång som helst.

Problemen kring surrogatindustrin har varit många. Kvinnor har skadats och till och med dött. Barn har farit illa. Beställare har ångrat sig och vägrat ta emot barnet. Förmedlare har krävt ersättning från kvinnor som blivit gravida eller till och med fött egna barn när de varit föremål för uthyrning. Många länder har förbjudit surrogatmoderskap och aldrig tillåtit sådana.

Vad är det som får Moderaterna, Centern och Liberalerna att tycka att surrogatmoderskap är något som vi måste skynda på att införa och förenkla i Sverige?

Anf. 57 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Eskilander, för frågan!

För mig handlar det om att reglera något som vi behöver ha bra reglering runt. Ja, det finns kvinnor som inte är värdmodrar av egen, fri vilja. Men det är just därför jag säger att jag vill införa ett altruistiskt – det vill säga ett frivilligt, icke ekonomiskt – värdmoderskap i Sverige. Tillåter vi det i Sverige behöver inte svenska par som vill använda sig av den här möjligheten åka till ett annat land.

Det handlar också om de familjer som väljer att åka till ett annat land. Där behöver vi från svensk sida säga: Okej, vilka länder har vi? Vad finns det för avtal? Vad har vi för säkerhet och garantier att det här går till på ett bra sätt? Så länge vi låter det vara oreglerat kommer det att fortsätta vara stora problem. Men om vi i stället hjälper föräldrar att komma på rätt väg kommer det att ske på ett bättre sätt. När vi nu har reglering för att till exempel en insemination ska fungera på ett bättre sätt har det blivit bättre och inneburit ökad trygghet för alla inblandade parter.

Återigen – det är barnen det handlar om. Barnen ska ha sina vårdnadshavare, oavsett på vilket sätt de kommit till. Det är inte barnen som väljer, men de ska ha sina vårdnadshavare.

Anf. 58 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Hela reservationen handlar om att göra det enklare att utnyttja kvinnor i andra länder och att göra det enklare att få hit barnen efter att man har utnyttjat kvinnor i andra länder.

Först var det till länder som Indien och Thailand som västerlänningar vände sig för att hyra en livmoder. Men efter hand som dessa länder har förbjudit handel med surrogatmoderskap har den flyttat, främst till andra länder med dålig ekonomi, där kvinnans ställning är låg.

Dessutom kan vi ofta läsa om hur skamfullt det är för kvinnorna att sälja sin kropp. En kvinna från Georgien som själv tidigare fött ett surrogatbarn och nu väntar sitt andra säger att detta inte är något hon är stolt över och att hon aldrig kommer att berätta för sina egna barn om hur hon försörjt sig eftersom det skulle vara alltför skamfullt.

Denna handel vill alltså Centerpartiet och andra partier mer eller mindre legitimera. Man vill dessutom påskynda detta – man tycker inte att arbetet med att få denna handel att fungera bättre och att legitimera den går tillräckligt snabbt.

Det finns på nätet ett flertal internationella företag som gärna hjälper till med denna handel med kvinnor – mot betalning, givetvis. De ställer gärna upp för att hitta fler kvinnor som kan användas i handeln med barn. I dag har vi dock ett regelverk som till viss del hindrar detta eftersom regelverket inte är anpassat för denna organiserade företagsform.

Varför vill man gynna denna industri? Jag förstår det faktiskt inte alls.

Anf. 59 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Mikael Eskilanderesson missförstår mig medvetet. Jag är inte ute efter att gynna en industri. Det är just därför jag vill bygga upp ett regelverk som gör att detta inte blir ett gynnande av en industri.

Jag vill att barn ska kunna födas och få trygghet och vårdnadshavare i Sverige. Jag vill att detta ska ske på frivillig basis. Och jag tror på riktigt att om vi ger möjligheten i Sverige kommer det att bli en del i att få det tryggare. Men självklart måste vi också ha godkända avtal med länder och med dem som hjälper till att genomföra värdmoderskap.

Jag är helt övertygad om att det finns många kvinnor som gör detta av fri vilja. Det finns de som inte gör det av fri vilja – det är jag också medveten om – och som använder sig av detta av ett skäl som vi tycker är oetiskt. Just därför behöver vi reglera det.

Jag tycker nog att Mikael Eskilanderesson medvetet missförstår mina ambitioner i detta.

Anf. 60 JON THORBJÖRNSSON (V):

Herr talman! Jag blev lite överrumplad nu i debatten. Jag trodde inte att de internationella adoptionerna skulle tas upp och debatteras. Detta är en fråga jag har drivit ett tag. Sedan 2018 har Vänsterpartiet drivit frågan i Sveriges riksdag. SVT kom då med ett avslöjande om adoptionerna från Chile och att de inte gått rätt till.

Vi var inte först med att prata om och diskutera dessa frågor. Först ut var folk som blivit adopterade, som på enskild nivå hade drivit frågorna och till slut organiserade sig för att kunna sätta ännu mer tryck.

Det gläder mig att även andra partier nu ser allvaret i hur dessa internationella adoptioner har behandlats. Vi har tidigare motionerat om att utreda de internationella adoptionerna till Sverige – då fick vi inget gehör. Jag är glad att det nu verkar som att vi får gehör för detta.

Jag har dock ingen förståelse för varför vi skulle stanna vid 90-talet när det gäller att utreda de internationella adoptionerna. Hände det något speciellt 1999, som gör att vi ska stanna då? Jag säger att vi ska utreda alla adoptioner. Alla som har blivit adopterade måste känna sig trygga med att det har gått rätt till. Det är många som har drabbats. Så utred ordentligt!

Herr talman! Med detta sagt – i slutet av förra året tillsattes en utredning om en föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla, något vi har motionerat om. En del av uppdraget tar sikte på att göra föräldraskapet könsneutral, och utredaren ska överväga att införa ett mer generellt och könsneutralt föräldraskapsbegrepp. Dagens familjerättsliga lagstiftning utgår i mångt och mycket från heteronormativa föreställningar om hur en familj ser ut och innehåller många bestämmelser och antaganden kopplade till kön och sexualitet.

Herr talman! Sedan samkönade par fått rätt att ingå äktenskap, adoptera och inseminera har dock vissa tillägg gjorts i de befintliga bestämmelserna. Mot bakgrund av den rättsliga och samhälleliga utvecklingen framstår det som omotiverat att upprätthålla och behålla den nuvarande heteronormativa och könsstereotypa lagstiftningen, som dessutom blir allt svårare att tillämpa på ett rättssäkert och bra sätt.

Vänsterpartiet anser att det saknas skäl att dela upp föräldraskapet och göra åtskillnad mellan moderskap och faderskap. Oavsett vilken sexuell läggning och vilket juridiskt eller biologiskt kön den person som föder barnet har är ju den personen barnets förälder. Samma sak gäller för den eller de personer som i övrigt är att anse som barnets föräldrar.

Utredningen som nu är igång tillsattes efter att vi motionerat om detta. Jag kommer att följa arbetet med frågan och hoppas att kommande lagstiftning kommer att följa med i vår tid.

Herr talman! Det är också under våren propositioner på gång på det familjerättsliga området. Förslag kommer om att underlätta för föräldrar när deras barn har fötts. Lagar och regler ska anpassas efter dagens samhälle.

Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att de otidsenliga rutinerna för fastställande av faderskap när föräldrarna är ogifta måste förenklas och moderniseras. Vi har pekat på att en föräldraskapspresumtion – en bekräftelse av föräldraskapet – alltid ska gälla i de fall där paret, oberoende av sexuell läggning eller kön, är gifta eller registrerade partner.

Barnets ställning ska också stärkas enligt regeringens förslag. Vänsterpartiet anser bland annat att varje barn bör ha en klar och uttalad rätt att föra fram sin åsikt i samband med tvister om vårdnad, boende och umgänge. En ovillkorlig rätt för barn att komma till tals i dessa frågor ligger helt i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter. Vi menar att även små barn har åsikter om sin levnadssituation som är värda att tas på allvar. Rätt till ett eget juridiskt biträde gynnar alla barn vars föräldrar tvistar om vårdnad, boende eller umgänge, i synnerhet de barn som far illa.

Herr talman! Runt om i världen är förhållandena olika för hbtq-personer. I en del länder riskerar man dödsstraff.

I Ryssland har rättigheterna varit på tillbakagång under en längre tid. Det har införts lagstiftning som förbjuder propaganda för icke-traditionellt sexuellt umgänge. Hatbrotten ökar i landet.

I Polen inför man hbtq-fria zoner.

Katolska präster ska inte välsigna samkönade relationer längre. Det uttalade Vatikanen på måndagen med motiveringen att Gud inte kan välsigna synd.

Då är det extra viktigt att vi fortsätter att gå i rätt riktning. Arbetet med hbtq-frågor i Norden har varit framgångsrikt under de senaste åren. Samkönade äktenskap är tillåtna i samtliga nordiska länder. I förhållandet mellan dessa länder gäller den nordiska äktenskapskonventionen. Den innehåller inte några bestämmelser som utesluter samkönade äktenskap eller samkönade makar från tillämpningsområdet. Däremot gäller den nordiska äktenskapskonventionen inte för registrerade partnerskap. Det kan vi enkelt fixa till.

Jag yrkar bifall till vår reservation 2.

Anf. 61 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som blev sagt i föregående talarers inlägg. Jag har dock en fråga på ett område som inte berördes där.

År 2015 kom Håkans Ceders utredning *Barns och ungas rätt vid tvångsvård*, där han lyfter fram barnets bästa som ett eget rekvisit i dessa ärenden. ”Rekvisit” betyder att vissa förutsättningar ska finnas vid ett avgörande.

I dag föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen som handlar om vårdnadsöverflytt och adoption av familjehemsplacerade barn, där vi säger att barnets bästa ska finnas med. Vi använder inte ordet ”rekvisit”, men vi menar att det ska finnas med här. Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har valt att reservera sig mot tillkännagivandet med argumentet att riksdagen redan har framfört ett tillkännagivande till regeringen.

För någon vecka sedan kom en annan utredning som handlade om när tvångsvård av barn och unga ska upphöra. Den utredare som lade fram förslaget säger att barnets bästa inte kan finnas med som eget rekvisit där och att man därför inte ska ta hänsyn till det.

Nu vet jag att Jon Thorbjörnson och Vänsterpartiet egentligen tycker att barnets bästa ska finnas med. Därför undrar jag: Litar Jon Thorbjörnson på att regeringen faktiskt tar med barnets bästa när den nya utredningen ska tillsättas?

Anf. 62 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Herr talman! Ja.

Anf. 63 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Tack, Jon Thorbjörnson, för svaret! Jag vill ju inte säga att Vänsterpartiet är naivt eller att Jon Thorbjörnson är naiv.

Men jag tänker på att socialutskottet lade fram ungefär samma tillkännagivande som civilutskottet hade förra året. Där lyfte vi tydligt fram att

barnets bästa ska finnas med. I den utredning som kom förra veckan säger man dock att barnets bästa inte kan finnas med, för det är rättsosäkert.

Vi i Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna säger tydligt till regeringen: Missuppfatta oss inte! Sätt barnets bästa främst!

Med tanke på det utredningsförslag som kom i förra veckan ser vi att regeringen inte är tillräckligt lyhörd. Regeringen behöver få höra detta återigen, tydligt från riksdagen. Det får regeringen i och med det här tillkännagivandet. Men ännu bättre hade det varit om det hade varit ett enat utskott som stod bakom detta tillkännagivande, där vi tydligt säger det återigen – det kan inte upprepas tillräckligt ofta – att barnets bästa ska finnas med. När en ny utredare ska tillsättas ska man vara tydlig med att det ska finnas med som eget rekvisit.

År 2015 fanns det med, och en majoritet av remissinstanserna sa ja. Varför är ni inte med oss den här gången?

Anf. 64 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Herr talman! Det är klart att vi jobbar för barnets bästa. Bland annat tog jag i mitt anförande upp att barn borde få ha eget ombud vid juridiska tvister när det gäller umgänge och vårdnad just för att barnets röst ska bli hörd. Det ska inte handla om två föräldrar som slåss om ett barn utan om att barnet ska ha rätt till en bra framtid.

Vi har sett hur barns rätt inte alltid kommer i första hand. Se på de internationella adoptionerna, till exempel! Där har barn kommit i kläm.

För några år sedan hörde jag en radiodokumentär i Sveriges Radio, *Att ta ett barn*, som visar den andra sidan av hur det kan gå när man försöker få en annan familj att ta hand om ett barn. För inte så länge sedan försvann en flicka som var omhändertagen här i Sverige. Hon hade flera gånger uttryckt sin motvilja mot att vara på det ställe där hon hade blivit placerad.

Det är alltså viktigt att se båda sidor av saken. Jag håller med om att vi ska lyfta barnets bästa och se till barnet.

Anf. 65 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! I detta betänkande föreslår utskottet att riksdagen riktar två tillkännagivanden till regeringen. Det ena gäller testamentsregister, och det andra gäller familjehemsplaceringar och möjligheten till vårdnadsöverflyttning och adoption i det sammanhanget. Vi kristdemokrater står bakom bägge dessa tillkännagivanden och är glada över att vi kan enas i dessa två viktiga delar. Politik handlar ofta om att visa skillnader, men jag tror också att det är viktigt att ibland visa enighet och få till stånd förändringar gemensamt.

Visst är det jobbigt att planera i förväg, men allt som oftast är det till stor hjälp för oss som medborgare. Man får saker som man önskar, och det blir oftast mindre problemfyllt när man tagit sig den extra tiden att planera. Tänk dig själv att du även har tänkt och planerat vad som ska hända med dina tillgångar efter att du gått bort och att du har upprättat ett testamente. Men om det finns flera testamenten kan det vara svårt att veta vilket som gäller. Eller man kanske inte hittar ditt testamente – det kanske till och med är spårlöst borta.

För mig och för många är det viktigt att så långt som möjligt säkerställa att den sista viljan hos en person kommer fram om personen har planerat vad som ska hända med tillgångarna.

Kan någon förklara för mig varför det är skillnad mellan bouppteckningar, äktenskapsförord och testamenten när det handlar om att säkerställa vad som sker med tillgångar? Bouppteckningar och äktenskapsförord ska enligt lag registreras hos Skatteverket, men av någon outgrundlig anledning gäller det inte testamenten. När det gäller testamenten gäller i princip ingen ordning alls för att de ska ha rättslig grund vid dödsfall, vilket i mitt tycke snarare skapar problem än löser dem. Den som skriver ett testamente har inga garantier för att det inte försvinner om det förvaras i hemmet eller i ett bankfack som kan öppnas utan vittnen.

Den som tar del av testamentet har i sin tur väldigt få garantier för att det har tillkommit på rätt sätt eller att det verkligen är personens sista vilja. I vår rättsgrund kan ett testamente vara antingen skriftligt eller muntligt utifrån vissa former.

Den som saknar familj i livet är i praktiken beroende av att få sitt testamente registrerat. Den som vill testamentera en del av sin kvarlåtenskap till någon annan än de närmaste familjemedlemmarna tvingas leva med risken att testamentet helt enkelt förstörs av någon som har intresse av det. Det skapar rättsosäkerhet.

Riksdagen riktade våren 2019, på civilutskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av det arbetet.

I en interpellationsdebatt som jag hade med ministern 2019 sas det att arbete pågår. Dock har vi inte sett något resultat av detta arbete. Jag får väl förutsätta att de på Justitiedepartementet är inlåsta och har workshoppar kring detta ämne då det verkar extra svårt att komma med ett resultat. Det finns redan en utredning som talar om hur detta kan vara. Detta har dock tagit mer än två år för regeringen, så jag börjar undra var någonstans det här arbetet utförs.

Man kan fundera på ifall Sverige skulle bli unikt om man skulle skapa ett testamentsregister. Nej, det skulle vi inte bli. Det finns i ganska många länder. Grannländerna Danmark och Norge har ett liknande system, så det skulle inte alls vara unikt om vi skulle ha ett sådant i Sverige.

Jag menar att ett testamente är en persons sista vilja och att det minsta vi kan göra som politiker är att skapa ett så smidigt och rättssäkert system som möjligt. För mig är det ett testamentsregister. Jag är väldigt glad över att ett enigt utskott kan ställa sig bakom tillkännagivandet om ett testamentsregister och sätta extra press på regeringen när det gäller detta.

Anf. 66 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! Barns rätt till sina föräldrar får inte bli föräldrarnas rätt till sina barn. Barns bästa måste alltid gå först. Barn är inte föräldrarnas ägodelar. Barnets rätt till trygghet, omvårdnad och kärlek måste alltid sättas främst. Om inte föräldrarna förmår ge detta är det politikernas och myndigheters ansvar att göra det.

När ett barn är placerat i familjehem och de biologiska föräldrarna önskar återfå sitt barn ska barnets bästa vara avgörande. Så är det inte i dag.

Därför måste lagen ändras, och därför riktar utskottet på nytt ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen ska återkomma med lagförslag för att säkerställa att barnets bästa verkligen går före alla andra intressen när det gäller vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplacementer.

Sedan det förra tillkännagivandet har det kommit ett antal förslag på lagändringar inom området, bland annat att tvångsvård inte ska upphöra om inte omständigheterna i hemmet förbättrats på ett genomgripande och varaktigt sätt. Det kan låta bra, men det är inte tillräckligt. Fortfarande saknas ett tydligt barnperspektiv. Vi anser att man vid prövningen av tvångsvård behöver fästa särskild vikt vid barnets inställning och om barnet sedan låg ålder eller under lång tid har vårdats i ett familjehem.

Vi kommer att fortsätta kämpa för att barnets bästa ska vara utgångspunkten och att barns röst ska höras såväl när det gäller denna fråga som när det gäller många andra frågor.

Herr talman! Vi har även ett par reservationer i ärendet som jag vill lyfta upp. Den första handlar om åldersgräns i sambolagen. I dag saknas det en åldersgräns i sambolagen, vilket innebär att även vuxnas förhållanden med omyndiga räknas som samboförhållanden i lagens mening. Det finns enligt vår mening skäl att problematisera det faktum att sambolagens reglering blir fullt ut tillämplig trots att barn under 18 år har begränsad rättslig handlingsförmåga i ekonomiska frågor. Vi anser att det behövs en fördjupad analys så att inte sambolagen i något sammanhang kan användas för att ge legitimitet och erkännande åt samma förtryckande traditioner som ligger bakom till exempel barnäktenskap.

Den andra reservationen handlar om digital meddelandehantering. Förra året deklarerade 6 ½ miljon svenskar digitalt. De flesta är vana och förutsätter att det mesta kan hanteras digitalt. Det är bra att det numera är möjligt att skicka in samtliga handlingar digitalt till domstolar i familjerättsliga mål och att Utredningen om faderskap och föräldraskap föreslår att det i framtiden ska vara möjligt med elektronisk bekräftelse av faderskap och föräldraskap. Samtidigt kan vi konstatera att det fortfarande inte är möjligt med digital hantering vid till exempel registrering i äktenskapsregistret av äktenskapsförord, gåvor mellan makar, bodelningshandlingar och ansökan om hindersprövning. Vi tycker att familjerättsliga handlingar som huvudregel bör kunna upprättas respektive lämnas in elektroniskt.

En annan fråga, herr talman, där dagens lagstiftning behöver moderniseras handlar om gemensam vårdnad för ogifta föräldrar. Det föds numera fler barn utanför ett äktenskap än inom ett äktenskap. Nuvarande lagstiftning, som per automatik utesluter fäder som vårdnadshavare i de fall de inte är gifta med barnets mamma, är otidsenlig, brister i jämställdhet och är negativ ur ett barnperspektiv. Barnkonventionsutredningen har också kommit fram till att det inte överensstämmer med barnkonventionen att föräldrar som är ogifta vid barnets födelse inte direkt ges gemensam vårdnad om barnet. Huvudregeln bör därför vara att alla barn från födseln står under vårdnad av båda föräldrarna.

Slutligen, herr talman, vill jag säga ett par ord om överförmyndare. Det behövs en bred reform av systemet med överförmyndare, gode män och förvaltare. En ny utredning bör tillsättas för att belysa och lösa de problem som finns med rekrytering och tillsyn. Bland annat behöver en nationell tillsynsmyndighet inrättas och ett nationellt ställföreträdarregister införas

så att ställföreträdare som visat sig olämpliga för uppdraget i den egna kommunen inte kan erbjuda sina tjänster i en annan kommun.

Vi står självklart bakom alla våra reservationer i ärendet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 11 om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Prot. 2020/21:95

17 mars

Familjerätt

§ 12 Bostadspolitik

Bostadspolitik

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU9

Bostadspolitik

föredrogs.

Anf. 67 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att för tids vinnande yrka bifall bara till reservation 1, även om vi naturligtvis står bakom båda våra reservationer i betänkandet.

Detta motionsbetänkande är lite speciellt eftersom det har titeln *Bostadspolitik* och det egentligen spänner över en väldig massa fler betänkanden från civilutskottet, bland annat betänkandet med titeln *Hyresrätt*, som vi behandlade här för bara ett par tre veckor sedan. Alla dessa betänkanden hänger ihop när vi pratar om bostadspolitikens funktionssätt i Sverige.

Det känns som att det var väldigt nyss som denna mandatperiod började. Jag tror tyvärr att det beror på att det har hänt så lite från regeringens sida på detta politikområde. Sverige fick alldeles nyligen en ny bostadsminister i form av Märta Stenevi, herr talman. Hon inledde sin presskonferens med att konstatera att det är viktigt att påpeka att uppdraget som bostadsminister handlar om mycket mer än bara bostadsbyggande. Det är i och för sig i sak korrekt. Men problemet är, herr talman, att denna regering och kanske i synnerhet Miljöpartiet, som har haft bostadsministerportföljen under hela regeringen Löfvens tid, har låtit bostadspolitiken handla om i princip allt utom att se till att skapa bättre förutsättningar för att bygga i det här landet och se till att det blir enklare, smidigare och billigare.

Herr talman! Regeringens största bostadspolitiska reform är att man lägger 11 miljarder kronor på att subventionera bostäder som i väldigt hög utsträckning ändå hade blivit byggda. Man talar sig gärna varm för att det är problematiskt med vinster i välfärden. Men dessa pengar som rimligen hade kunnat göra nytta någon annanstans i maskineriet eller – varför inte – hade kunnat gå tillbaka till medborgarnas egna fickor, där de från början hört hemma, har lagts på att subventionera bostäder som ändå hade blivit byggda.

Analysföretaget Evidens har gjort en studie av vilka som fått dessa lägenheter. Ett av målen har varit fördelningspolitiskt – att det ska byggas billiga hyresrätter – men vi kan konstatera att många som har fått lägenhetskontrakt har lika höga eller högre inkomster än genomsnittet på de orter där bostäderna har byggts. I stor utsträckning har de tilldelats människor som redan är etablerade på bostadsmarknaden. Jag tänker inte mora-

lisera över detta, herr talman, men det säger något om reformens stora trubbighet.

En annan dysfunktionell sak på den svenska bostadsmarknaden och i dess funktionssätt är hyressättningssystemet. En av januariavtalets viktigaste delar var, som Annie Lööf uttryckte det, de fem punkter som handlade om reformeringen av hyressättningssystemet. Vi kan nu konstatera att två av de fem punkterna, nämligen de två punkter som Socialdemokraterna förde till förhandlingsbordet, är genomförda. Det verkar dock som att de tre punkter som togs in som krav av Liberalerna och Centerpartiet håller på att skjutas i sank, med klassiskt socialdemokratiskt maktspel.

Herr talman! Det bidde knappt en tummetott av januariavtalet i den här delen. Detta är problematiskt då vi tyvärr ser ut att behöva summera ytterligare en förlorad mandatperiod för bostadspolitikerna i Sverige.

Herr talman! Vi skulle verkligen behöva ta tag i det som gör det dyrt och utdraget att bygga i Sverige, vare sig det gäller flerfamiljshus eller enskilda hem. Branschorganisationen Trä- och Möbelföretagen har räknat ut att priset för att bygga ett småhus de senaste 20 åren har ökat med nästan en halv miljon kronor bara genom nya utformningskrav som har påförts från politiken. Vi moderater menar att detta är orimligt. Vi menar att vi behöver göra en rejäl revision av de utformningskrav som i dag gäller för att se om de på totalen är ändamålsenliga och om de svarar mot den extra kostnad de pådyvlar enskilda människor som vill bygga och som drömmer om att skapa sig ett nytt eget hem.

Det finns också ett problem i konkurrenshänseende, herr talman, då vissa av utformningskraven blir så specifika att de styr mot enskilda material och till och med enskilda produkter. Detta skapar det som Konkurrensverket har fått i uppdrag att utreda, nämligen brist på konkurrens och produktivitetsutveckling på byggmaterialsidan i Sverige.

Herr talman! Det finns en lång rad saker som skulle behöva komma på plats. Framför allt behöver Sverige nu en regering där de ingående partierna är överens om vad som behöver göras. Jag tror att det finns en stor samsyn mellan ett antal borgerliga partier i denna kammare om vad som behöver göras. Ett av de stora problemen är att några av dessa partier har försökt göra upp med partier som har diametralt motsatta uppfattningar om vad som behöver göras. Problemet när man försöker kompromissa med någon som tycker exakt tvärtemot det man själv tycker är att man riskerar att stå kvar på exakt samma punkt när dammet har lagt sig. Detta, herr talman, är ett av svensk bostadspolitikens största problem just nu.

Anf. 68 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! I Sverige ser vi i dag ett stort antal otrygga och utsatta områden, och risken är stor att det kommer att utvecklas fler av dessa områden i Sverige. Det är därför viktigt att vi verkar inom bostadspolitikerna för att se till att ha framhållning när det gäller bostadsbyggande och att vi inte återigen skapar fler utsatta områden i Sverige, där otryggheten i dag växer sig stark och där trångboddheten är påtaglig. Det behövs en framförhållning, och det behövs en bostadspolitik där man förstår att det finns en stark koppling mellan en hög migration till Sverige och ett lågt bostadsbyggande.

Regeringen har gett i uppdrag åt Boverket att ta fram en utredning för att se om det finns lagstiftning som hindrar fastighetsägare från att påverka

områden när det gäller trygghet och säkerhet och för att få till en form av BID-samverkan, som det heter, alltså en samverkan mellan olika samhällsaktörer. Denna samverkan kanske kan leda till att vi får tryggare områden i Sverige och att vi kan motverka narkotikaförsäljning, bostadsinbrott, våld och allt annat som vi i dag ser växa fram i bostadsområdena. Det är väldigt bra.

Sverigedemokraterna har länge pratat om att vi behöver se till att vi har en samverkan i bostadsområdena. Vi behöver ha en områdesplanering för att blåljuspersonal ska kunna agera mer tryggt när de kliver in i områdena. Det kan inte fortsätta som det är i dag, när blåljuspersonal som agerar i otrygga områden blir utsatta för stenkastning och fysiskt attackerade, när områden spärras av så att reträttvägarna för polisen hindras både in och ut och när verksamheten i områdena försvåras.

Det är därför bra att nu regeringen äntligen har gett Boverket i uppdrag att se över hur en samverkan kan skapas med fastighetsägare och andra aktörer för att få tryggare bostadsområden. Men det är såklart inte nog, utan det behövs en rad andra åtgärder på området, framför allt när det gäller kriminalpolitik. Men i dag diskuterar vi bostadspolitik i första hand, och därför kommer jag att uppehålla mig främst kring den.

När det gäller nya bostadsområden som byggs är det viktigt att vi tar lärdom av det som vi har sett i framför allt miljonprogramsområdena, av de svårigheter som polisen har att agera där och av hur mycket områdenas uppbyggnad faktiskt påverkar tryggheten där. Därför är det viktigt att vi, när vi nu bygger fler bostadsområden i samhället, tar med aktörerna. De behöver vara med för att se till att vi inte återigen skapar fler situationer och områden i Sverige där vi ser otryggheten växa. Vi behöver involvera polisen och samhällets olika aktörer för att tillsammans se till att vi tar fram bostadsområden och motverkar att fler otrygga områden byggs i Sverige.

Det behövs en utredning för att möjliggöra för kommunerna att bygga trygga områden med rätt verktyg. Det är nästa steg, anser jag, för att vi i framtiden ska få till bostadsområden som är trygga. Trygghetsfrågorna behöver alltså bli en större del i stadsbyggnadsprocessen än vad vi ser i dag.

Det behövs också en nationell handlingsplan för att skapa trygga områden. Kommunerna kan göra mycket i dag. De kan anta egna handlingsplaner och planera själva, men för att möjliggöra det på bästa sätt är det viktigt att utreda det här på ett nationellt plan så att fler kommuner, både små och stora, kan få del av de kunskaper som en sådan utredning ger men också den lagstiftning som därefter kan implementeras, när vi ser vilka behov som finns.

Det behövs en rad bostadspolitiska reformer i dag för att få bukt med den stora bostadsbrist som vi ser breda ut sig i Sverige. Vi behöver skapa ett byggande som harmoniserar infrastrukturen. Det skulle alltså behövas en bostadsinfrastrukturberedning för att se till att vi samordnar de två viktiga områdena för att göra det möjligt att i större utsträckning få fler bostäder på plats.

Vi behöver öka konkurrensen när det gäller byggandet då vi i dag ser väldigt höga bostadspriser. Det kan inte fortsätta på det viset. Också vanliga människor måste ha råd att flytta in i nyproducerad bostad. Vi vet att sådana bostäder alltid är dyra, men det finns mycket att göra på området för att pressa priserna.

Vi behöver en ökad konkurrens. Anbudskonkurrens behöver utredas för att skapa bättre förutsättningar för fler mindre byggbolag att kunna vara med i anbuderna. De mindre byggbolagen behöver ha bättre finansiella förutsättningar för att kunna anta bud.

Äntligen, skulle jag vilja säga, har regeringen börjat jobba på detta område. Tyvärr har man inte tagit ett helhetsgrepp när det gäller konkurrens inom bostadsbyggandet. Man har i första hand begärt en utredning om att se över marknadskoncentrationen när det gäller prisbildningen i byggmaterialindustrin. Det är ett bra första steg. Men det finns så många fler områden när det gäller konkurrensen inom bostadsbyggandet att ta tag i. Denna del är viktig, men man behöver involvera så mycket mer.

Sverigedemokraterna har lyft fram dessa frågor vid ett flertal tillfällen. Ta inspiration från de förslag som vi har lagt fram, och se till att vi kan få ett ökat byggande, vilket inte samtidigt innebär ökade byggkostnader!

Det behövs ett helhetsgrepp. Det behövs bostadspolitiska reformer. Vi behöver koppla ihop dem med infrastrukturen, öka konkurrensen och se till att byggbolag får en bättre finansiering. Vi behöver också se över amorteringsfrågan för dem som i dag vill köpa och finansiera sin egen bostad.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 26.

Anf. 69 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Regeringen kan, trots höga byggsiffror, inte skryta med att byggmålen tillnärmelsevis har nåtts. Fortfarande uppger 212 av 290 kommuner att de har bostadsbrist i någon form.

Men trots att många anser att det är i storstäderna som det borde byggas mer är byggtakten och utbudet på landsbygden det som bekymrar mig som centerpartist mest. I många centerledda kommuner finns det behov av bostäder. Men det finns också hinder som gör att de inte kan bygga, trots att de vill och behöver. Nedskrivningskravet är det mest omtalade. Har man låga fastighetsvärden måste hela kostnaden tas upp i kommande årsbokslut, och sådana marginaler finns inte i ett normalt bostadsbolag i en svensk medelstor kommun.

Landsbygden hämmas av att dess kvaliteter inte värderas av bankerna och inte heller av Boverket, som ansvarar för de kreditgarantier som finns för att underlätta byggandet där. Centerpartiet vill utöka garantierna så att fler kan söka och ta del av dem. En större vidsynthet vad gäller fastighetsvärden på landsbygden är vad vi önskar, både när det gäller kravet på direktavskrivning från bokföringsnämnden och möjligheten att utnyttja kreditgarantier som beviljas av Boverket.

Herr talman! Den enskilt viktigaste reformen för bostäder på landsbygden nämns inte här. Det är utredningsbetänkandet *Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd*. Jag hoppas och tror att förslagen som ger kommunerna möjlighet att peka ut stora områden i sin översiktsplan där strandnära byggande blir tillåtet, där små vatten, grävda dammar och diken inte omfattas av strandskyddsregler, kommer att medverka till att fler vill bygga och bo utanför storstäderna.

Herr talman! Människor i Norden har i tiotusentals år sökt sig till vattendrag för att leva och verka. Men efter hand har det naturliga beteendet setts som onaturligt och fel. När strandskyddet görs om i grunden utjämnas styrkeförhållandena mellan stad och land. Jag hoppas att vi får ett slut på orimliga bedömningar av strandskyddet och att möjligheterna att ta fram

landsbygdsområden inte kommer att hindras av regeringen nu sedan utredningen har remitterats och förslag ska komma.

Herr talman! Vi kan konstatera att pandemin har gjort att fler jobbar hemma. Det finns ingenting positivt med den. Men i dess spår kan man hoppas på att synen på samhällsbyggnad ändras, så att hemmiljön och hemmets närhet är en plats varifrån man kan sköta mer av sitt arbete i framtiden. Det nära lokalsamhället erbjuder arbetsplatser, service och ett småskaligt näringsliv. Det är från detta perspektiv vi vill se en ny egna-hemsrörelse växa fram, där människor med en egen arbetsinsats, ett litet kapital och en önskan om att äga sitt boende kan slå ned sina bopålar.

Vi ser gärna ett startlån, som jag vet att regeringen förbereder. Men vi vill komplettera det med ett bosparande efter tysk förebild som staten kan stötta ekonomiskt om den vill och som snabbare ger unga tillgång till en kontantinsats till en bostadsrätt eller ett småhus. Sju av tio säger sig vilja äga sin bostad. På sikt, förutsatt att man lyckas ta sig över tröskeln, som är hög, är det också ekonomiskt fördelaktigt att göra det.

Vi brukar höra från vänsterhåll att hyresrätten är missgynnad jämfört med ägandet av en bostad. Men vore det så skulle fler än i dag köpa sin bostad, och vi hade därmed haft kortare bostadsköer till hyresrätter.

Mer byggande, men framför allt rörlighet och ett bättre nyttjande av de äldre bostäder som finns, är lösningen på bostadsbristen. Därför är reformerna på hyresmarknaden så viktiga – att vi får effektivare och rättvisare hyresförhandlingar, fri hyressättning i nyproduktion och en tydligare spegling av läge och efterfrågan också i det befintliga beståndet.

Herr talman! Borttagandet av räntan på uppskovsbeloppet på reavinsten vid bostadsförsäljning är också en viktig åtgärd för att öka rörligheten så att äldre i stället för att bo kvar i villan kan köpa något billigare, mindre och mer ändamålsenligt, så att den unga familjen kan flytta in och ta över.

Just bostäder för äldre är också något som Centerpartiet lyfter fram i yrkanden här. I betänkandet kan vi se ett mönster där Centerpartiet ser till de grupper som just nu har svårast att finna bra bostäder som passar deras förhållanden. Det är seniorer, unga och studerande samt ekonomiskt utsatta och fattiga hushåll som inte kan efterfråga bostäder på grund av sociala problem, missbruk eller sjukdom. De problem som trångboddhet för med sig är svåra att reparera i efterhand.

Barn behöver trygga miljöer att växa upp i där de blir sedda, får stöd, kan göra sina läxor och får vistas.

Centerpartiet har också uppmärksammat trångboddhetens betydelse för smittspridningen i samhället. Och jag noterar att det är bara är vi som tar upp frågor som rör planering för ökad krisberedskap.

Herr talman! Jag väljer att yrka bifall till reservation 31, men jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer, inklusive vårt särskilda yttrande om att främja just business improvement districts – BID:s – något som kan komma att presenteras ganska snart.

Tillsammans med Liberalerna lyfter vi också fram behovet av att lyfta segregerade områden genom åtgärder som främjar blandade upplåtelseformer. Många använder Gårdsten i Göteborg som ett lysande exempel. Jag gör det igen. Vi måste ge människor chansen att lyckas och samtidigt göra bostadskarriär i en hemtam miljö.

Herr talman! Ytterligare en grupp behöver uppmärksammas extra för sitt behov av en bostad, nämligen de kvinnor – ofta med barn – som har

utsatts för våld i hemmet och snabbt behöver söka sig bort från mannen som har misshandlat dem och som behöver skyddas genom att flytta långt bort, kanske till och med till en annan kommun.

Herr talman! Det är trots allt utvecklade byggmetoder, smarta materialval och en övergång till mer industriellt tänk inom byggbranschen som ger minskade byggkostnader. Det är Centerpartiets uppfattning att skattebetalarnas pengar primärt inte ska användas för att subventionera bostäder som kan byggas med marknadsmässiga principer och normala avkastningskrav.

Jag har mött allmännyttiga bostadsföretag som kan sätta en avsevärt lägre hyra än den som gäller för att få ta del av investeringsstödet och som väljer att göra det för att de föredrar att bygga utan att låta sig styras av krav på vissa lägenhetsstorlekar som inte passar den lokala efterfrågan. Principen ska vara att bara de bostäder som eljest inte hade kommit till men som det finns ett behov av ska stöttas ekonomiskt med någon form av subvention eller kredit.

Herr talman! Vi får anledning att utvärdera investeringsstödet. Och trots att det finns ett krav på att bostäder ska erbjudas kommunernas socialtjänster kommer det inte att räcka för att ge svaga hushåll, trångbodda och bostadslösa tak över huvudet. Det är bra att regeringen låter utreda bostadssociala frågor, men direktiven som Karolina Skog har fått är för snäva.

Jag vill avsluta med att önska en saklig och konstruktiv diskussion om hur vi kan forma en social bostadssektor som passar för svenska förhållanden men som låter sig påverkas av goda exempel från grannländer och med ett uppbrott från bostadspolitikens stigberoenden och folkhemiska illusioner.

Anf. 70 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Tack, Ola Johansson, för ditt anförande! Det var välgörande, fru talman, att Centerpartiet lyfte frågan om strandskyddet som en viktig komponent i möjligheten att bygga mer och bättre i Sverige.

Centerpartiet slog på stora trumman när man tillsatte utredningen och sa att det här verkligen kommer att skapa bättre förutsättningar på landsbygden för att bygga, leva, bo och verka där.

Centerpartiledaren Annie Lööf sa vid ett tillfälle att det enda strandskydd Sverige behöver är Nato. Om man jämför det uttalandet med var utredningen har landat är det svårt, fru talman, att förstå Centerpartiets entusiasm över utredningens slutsatser. Utredningen konstaterar att det i stora delar av södra Sverige sannolikt blir tal om en striktare tillämpning av strandskyddet. Södra delen av Sverige infinner sig geografiskt söder om Sundsvall, det vill säga där 90 procent av Sveriges människor bor.

Är Centerpartiet nöjda med att ha fått en utredning som i allt väsentligt kommer att krångla till det befintliga systemet, som på många håll kommer att göra det svårare att bygga och som uppställer tre närmast obegripliga kriterier för när man ska få kunna bygga i ett landsbygdsområde? Det krävs bland annat att det inte är hög efterfrågan på marken, att det är låg exploateringsgrad och att man inte gör våld på något av strandskyddets intressen, det vill säga det som i dag skapar problemen, fru talman.

Min fråga till Ola Johansson är helt enkelt: Hur orkar Centerpartiet marknadsföra att man är nöjd med utredningen, som ligger så långt ifrån det man tidigare har sagt att man förespråkar?

Prot. 2020/21:95

17 mars

Bostadspolitik

Anf. 71 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman och Carl-Oskar Bohlin! Vi orkar marknadsföra det här och tala väl om strandskyddsutredningen för att detta är det bästa anslag som har gjorts under väldigt lång tid för att förenkla och skapa större möjligheter för människor att bygga och bo strandnära, om det är det man önskar.

Strandskyddet har utretts vid många tillfällen, den senaste gången när vi satt tillsammans i en regering. Både Carl-Oskar Bohlin och jag kan konstatera att trots att vi då talade väl om intentionerna med de så kallade LIS-områdena blev de inte vad vi hade hoppats på. Strandskyddsutredningen, som Catharina Håkansson Boman har genomfört, har att förhålla sig till de direktiv som den har fått och som ju är förhandlade mellan Centerpartiet, regeringspartierna och Liberalerna.

Det är vår uppfattning att landsbygden har fått sina önskemål väl tillgodosedda. Men vi får väl se när remissvaren börjar komma in på utredningen, som just har remitterats, på vilket sätt man delar Carl-Oskar Bohlins uppfattning att hela södra Sverige undantas från de lättnader som har föreslagits.

Det föreslås till exempel att det ska bli fritt att bygga intill små vatten, sjöar mindre än 1 hektar och vattendrag som är smalare än 2 meter. I min värld är 2 meter ganska mycket, framför allt om man jämför med hur det tidigare har varit när man inte ens har kunnat få lov att bygga intill ett torrlagt dike eller en damm.

Jag ser också stora förhoppningar på att när kommunerna får möjlighet att utpeka landsbygdsområden i sina översiktsplaner kommer de kommuner som vill bygga strandnära att göra det i stor utsträckning.

Men låt oss vänta och se hur propositionen utformas, vad remissinstanserna säger och hur lagen kommer att tillämpas om den blir verklighet. Jag delar inte Carl-Oskar Bohlins uppfattning.

Anf. 72 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Den uppenbara skillnaden mellan mig och Ola Johansson i den här debatten är att vi moderater har lärt någonting av de två tidigare misslyckade strandskyddsreformerna, nämligen att praxis är så stark i sammanhanget att det är väldigt svårt att försöka hålla på och trixa med nya undantag inom ett befintligt system.

De två strandskyddsreformer som Alliansen genomförde blev misslyckade i så måtto att de ledde till en striktare tillämpning av strandskyddet. Och nu håller Centerpartiet och januariöverenskommelsepartierna på att begå precis samma misstag en gång till, för man kompromissar med partier som har diametralt motsatta uppfattningar i frågan. Man kompromissar med ett parti som vill stärka strandskyddet snarare än liberalisera det.

Fru talman! Jag har inte sagt att utredningen påstår att strandskyddet kommer att bli striktare i hela södra Sverige. Men man skriver att i stora delar av södra Sverige finns det förmodligen inte utrymme för mer strandskyddslättnader. Då är Centerpartiets svar, fru talman, att segern man har vunnit i direktiven och utredningens slutsatser är att det blir fritt fram att

bygga längs diken. Det är naturligtvis inte det som människor på landsbygden önskar sig. Det de önskar sig är såklart att det går att ta till vara landsbygdens komparativa fördelar, nämligen möjligheten att bygga i natursköna områden.

Även om en kommun pekar ut landsbygdsområden, som Ola Johansson nämner här, måste man fortfarande uppfylla de mycket märkliga kriterierna om att det bara får finnas en begränsad efterfrågan. Utredningen säger alltså att man får bygga där ingen vill bygga. Det är märkligt, Ola Johansson.

Anf. 73 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Tack till Carl-Oskar Bohlin för att han återigen är angelägen om att centerpolitik ska kunna genomföras!

Låga fastighetsvärden är någonting som jag i mitt anförande beskrev som ett problem för landsbygdens möjligheter att bygga. Låga fastighetsvärden gör att ingen vill investera. Det är just de låga fastighetsvärdena som kommunerna klagat över. De ber oss att underlätta strandskyddet så att man med hjälp av attraktiva bostadsmiljöer kan skapa möjlighet till investeringar. När investeringarna kommer får man en samlad bebyggelse som sedan kommer att kunna kompletteras inom ramen för de landsbygdsområden som jag menar kommer att skapa de här möjligheterna.

Det är glädjande att Carl-Oskar Bohlin i sin andra replik modifierar det han har sagt om södra Sverige till att tala om vissa områden i södra Sverige. Carl-Oskar Bohlin måste väl ändå hålla med mig om att det finns kustområden som är högexploaterade, där strandskyddet bör fortsätta att vara starkt. Det kan också finnas naturområden där det finns skäl att inte tillåta byggnation på grund av biotoper, djurliv, växter eller vad det nu kan vara. Jag är ingen expert på det området, men jag är övertygad om att det finns sådana platser.

Möjligheten för allmänheten att besöka stränder ska också tillvaratas, men det utesluter inte att kommuner som vill använda möjligheten att utpeka landsbygdsområden gör det.

Jag är övertygad om att den absoluta större delen av Hallands inland, hela Småland, stora delar av Skåne, Blekinge och Kalmar län och kommuner längre upp i landet kommer att finna de här områdena. De kommuner som vill bygga kommer att vilja utnyttja den här möjligheten.

Vi ska inte negligera diken och vattendrag. Det har varit ett stort problem för många som vill bygga både för verksamhet och bostäder.

Anf. 74 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Om det finns en sak som vi alla är överens om är det att Sverige behöver en ny bostadspolitik.

Vi behöver en ny bostadspolitik som är värd namnet – en bostadspolitik som kan möta de utmaningar vi står inför i form av bostadsbrist, bostadssegregation och klimatomställningar. Vi behöver en bostadspolitik som kan möta de utmaningar som nämndes här tidigare. Det gäller kvinnor som i dag lever i destruktiva förhållanden och som inte kan flytta för att det inte finns någon bostad att flytta till.

Vi har ökande hemlöshet och trångboddhet, barnfamiljer som är hemlösa och pensionärer som har jobbat hela livet men som inte har råd att ha någonstans att bo. Vi har människor som inte kan flytta dit där jobben eller

utbildningarna finns. Det är resultatet av den bostadspolitik som förs i dag, och detta måste ändras.

Det behövs långsiktigt hållbara bostadspolitiska reformer som tar ansvar för att bygga bort bostadsbristen, motverka bostadssegregationen och bostadsjämligheten samt minska bostadssektorns klimatpåverkan. För det krävs en bostadspolitik med högre ambitioner där staten och kommunerna tar ett större ansvar än i dag.

Jag har alltid sagt att bostaden är en social rättighet, och jag menar att detta måste tydliggöras i svensk bostadspolitik. Det behövs en nationell strategi för att säkerställa allas rätt till en bostad till en överkomlig kostnad. Detta togs också upp av FN:s rapportör som jobbade med bostadsfrågan när hon besökte Sverige. Strategin bör ligga till grund för regeringens övergripande bostadspolitik. Jag hoppas att den nya bostadsministern Märta Stenevi vill ta initiativ till att en sådan strategi tas fram.

Fru talman! Det måste byggas fler bostäder, men det måste också vara rätt typ av bostäder. Framför allt behövs fler hyresrätter med rimliga hyror som människor har råd med.

För att bygga dessa bostäder behövs det dels olika former av stöd, dels en tydligare styrning från statens sida. Jag anser därför att regeringen ska ta fram en åtgärdsplan och en tidsplan för en mer jämlik balans mellan hyresrätt och bostadsrätt.

Det finns ett litet antal aktörer på den svenska bostadsmarknaden, fru talman, vilket innebär dels svårigheter för mindre aktörer, dels höga vinstmarginaler som pressar både bostadspriserna och hyrorna uppåt. Det är tydligt att det behövs åtgärder för att få byggbolagen att öka produktiviteten. Därför behövs det ett statligt byggbolag som är affärsdrivande men med måttliga avkastningskrav.

Ett statligt byggbolag skulle innebära en bättre politisk styrning och säkra långsiktigheten i samhällsbyggandet. Regeringen bör därför utreda hur ett statligt allmännyttigt bostadsbolag med uppgift att bygga lägenheter – främst hyresrätter – som alla ska ha råd att efterfråga kan utformas.

Fru talman! I Sverige har kommunerna en central roll för bostadsförsörjningen, men jag menar att det behövs ett tydligare nationellt ansvar för bostadsförsörjningen. Staten måste ta en större roll.

Delegation Bostad 2030 har på uppdrag av Hyresgästföreningen tagit fram en ny, kunskapsbaserad bostadspolitik. Delegationen föreslår en rollfördelning som förtydligar krav och ansvar för bostadsförsörjningen på nationell, regional och lokal nivå. För att tydliggöra att staten är ytterst ansvarig för bostadsförsörjningen föreslår delegationen att regeringen årligen lämnar en skrivelse till riksdagen där regeringens nationella bostadsförsörjningsplan fastslås. Vid obalans mellan utbud, efterfrågan och behov föreslås regeringen presentera en handlingsplan. Detta är ett bra förslag som jag tycker att regeringen bör ta initiativ till att genomföra.

Fru talman! Alltför många hyresvärdar ställer i dag omotiverat höga inkomstkrav på nya hyresgäster, vilket leder till att bostadssegregationen ökar och att det blir svårare för många att få ett förstahandskontrakt. Den vägledning som har tagits fram av Sveriges Allmännyttiga och Fastighetsägarna är inte tillräcklig för att hyresvärdar ska sänka kraven på nya hyresgäster. Regeringen bör i stället återkomma med lagförslag som innebär att hyresvärdar, såväl privata som allmännyttiga, inte ska kunna ställa orim-

ligt höga inkomstkrav som exkluderar stora grupper av människor vid ut-
hyrning av bostäder.

Fru talman! Låt mig tala om de allmännyttiga bostadsbolagen. De all-
männyttiga kommunala bostadsföretagen äger i dag drygt 827 400 lägen-
heter. Allmännyttan har länge haft en särställning på den svenska bostads-
marknaden och är sedan många år en viktig del av välfärdssamhället. All-
männyttan ägs av medborgarna gemensamt och har till uppgift att tillhan-
dahålla hållbara och prisvärda bostäder för alla. Enligt min mening är en
stark allmännytta avgörande för en social bostadspolitik och för att klara
den bostadsförsörjning som behövs i dag.

Fru talman! Under alliansregeringen förändrades förutsättningarna för
allmännyttan bland annat genom införandet av lagen om allmännyttiga
kommunala bostadsaktiebolag. Lagen, som började gälla 2011, kräver att
de kommunala bostadsaktiebolagen ska bedriva sin verksamhet i enlighet
med affärsmässiga principer. Samtidigt har bolagen till uppgift att främja
bostadsförsörjningen. Det går inte ihop, fru talman.

Kravet på att bolagens verksamhet ska bedrivas i enlighet med affärs-
mässiga principer har fått allvarliga konsekvenser för allmännyttans bo-
stadsförsörjningsuppdrag. Marknadsmässiga krav på avkastning innebär
att planer på nyproduktion inte genomförs. Avkastningskraven innebär
också att bostadsbolagen inte kan genomföra nödvändiga upprustningar av
eftersatta miljonprogramsfastigheter utan att höja hyrorna. Vi ser ju vad
som händer med renovering.

Fru talman! Jag anser att allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag
ska drivas utifrån mål om social nytta och samhällsansvar, inte utifrån
marknadsmässiga principer och avkastningskrav. Därför anser jag att kra-
vet på att bolagen ska bedriva sin verksamhet i enlighet med affärsmässiga
principer ska tas bort.

Fru talman! Vi måste värna allmännyttans roll och framtid. För att ut-
veckla allmännyttan föreslår jag ett antal åtgärder. För att bidra till bra och
billigt byggande av hyresrätter ska det finnas minst ett allmännyttigt bo-
stadsbolag i varje kommun.

Fru talman! För att säkerställa att det finns en tillräckligt stor andel
allmännyttiga bostäder både på regional och på nationell nivå föreslår jag
att det införs ett förfarande där det krävs tillstånd från länsstyrelsen vid
försäljning av bostäder som ägs av kommunala bostadsaktiebolag. Lagen
om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag innehåller bestämmelser
som begränsar möjligheten att genomföra värdeöverföringar från bostads-
bolagen till kommunerna.

Jag välkomnar Jämlikhetskommissionens förslag om att se över be-
stämmelserna om värdeöverföringar i lagen. Regeringen bör skyndsamt
initiera en sådan översyn, särskilt mot bakgrund av att Boverkets senaste
sammanställning av de allmännyttiga bostadsbolagens värdeöverföringar
visar att beloppen på de otillåtna värdeöverföringarna har blivit större.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att jag står bakom samtliga
Vänsterpartiets reservationer. Jag yrkar dock bifall endast till reservation 4
i betänkandet.

Anf. 75 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Min tanke var inte att jag skulle begära replik på Momodou
Malcolm Jallow, men när jag hörde Momodou tala om att ta bort regeln

om att allmännyttan ska drivas enligt affärsmässiga principer studsade jag faktiskt till lite grann.

Den svenska allmännyttan anmäldes ju till EU av Fastighetsägarna, och Sverige tvingades att följa den dom som innebär att man inte får ha otillåtna statsstöd till offentlig verksamhet, vilket den svenska allmännyttan uppfattades som.

Det finns många länder i Europa som har bostadsföretag som får lov att ta emot stöd från det offentliga. Dessa bostadsbolag ägnar sig huvudsakligen åt social housing. Ska jag uppfatta Momodou Malcolm Jallows anförande här som att han vill omvandla Sveriges allmännytta till ett antal kommunägda bolag som ägnar sig åt att hyra ut socialbostäder?

Anf. 76 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Tack, Ola, för frågan!

Jag var väldigt tydlig i mitt anförande: Allmännyttan ägs av medborgarna gemensamt. Det kan inte vara rimligt att man ska ha orimliga avkastningskrav. Detta går inte ihop med tanken med att ha en allmännytta som har ett bostadsförsörjningskrav så att vanliga människor som inte har höga inkomster ska kunna ha någonstans att bo.

Om det krävs vinst och avkastning för att kunna bedriva den här verksamheten i enlighet med lagen om affärsmässiga principer blir det svårare för allmännyttan att bedriva verksamheten utifrån den grund som man byggt allmännyttan på.

Det finns vissa komplexiteter som kommer från EU och EU:s regelverk. Trots det tycker jag att det är väldigt viktigt att man går tillbaka till tanken med allmännyttan, för annars förlorar man hela syftet med den.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är väldigt viktigt att allmännyttan värnar om allmänhetens behov av bostad. Man ska inte utgå från efterfrågan, utan man ska utgå från behov. Det är det som är grundläggande vad gäller allmännyttan, och det står vi verkligen bakom.

Anf. 77 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag förstår Momodou Malcolm Jallows argumentation, för i Vänsterpartiets värld ska man inte ha någon lönsamhet över huvud taget. Och om det är så att man har det ska staten eller kommunerna ta in den så fort som möjligt för att använda den för att exempelvis betala sitt allmännyttiga bostadsbolag för att det ska bygga bostäder.

Momodou Malcolm Jallow bagatelliserar EU:s statsstödsregler och säger att han vet att det finns några krångligheter när det gäller EU men – och så är han tillbaka igen. Momodou Malcolm Jallow måste förhålla sig till EU:s statsstödsregler och det faktum att Sveriges Allmännytta anmäldes av Fastighetsägarna för att bryta mot dessa och att det fick konsekvenser för Sveriges Allmännytta som Momodou Malcolm Jallow möjligen inte tycker om men existerar.

Är det så att Momodou Malcolm Jallow struntar i detta ska lyssnarna här uppmärksammas på att Momodou Malcolm Jallow inte bryr sig om under vilka villkor Sveriges Allmännytta arbetar, eller så ska de som lyssnar här förstå att det som Momodou Malcolm Jallow tänker göra med Sveriges Allmännytta för att klara EU:s statsstödsregler är att göra om hela allmännyttan till ett antal bolag som jobbar med social housing.

Vad tycker Momodou Malcolm Jallow att man ska börja med, att påverka EU eller att förändra allmännyttan till socialbostadsbolag?

Anf. 78 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag anser att allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag ska drivas utifrån mål om social nytta och samhällsansvar och inte utifrån marknadsmässiga principer och avkastningskrav. Det är väldigt tydligt vad jag menar.

I mitt anförande nämnde jag just de värdeöverföringar som sker. Man har avkastningsvinst, och man får ju vinst. I stället för att använda de pengarna för att bygga fler hyresrätter använder man dem till att täppa till hål någon annanstans i verksamheten. Det är skattebetalarnas pengar. De ska användas på ett bra sätt. Det är ju bostadsbrist i det här landet. I stället för att använda de här pengarna till att bygga fler bostäder gör man någonting helt annat. Är det att använda skattebetalarnas pengar på ett bra sätt? Det anser inte jag.

Det har kommit förslag om att göra en översyn av just den lagstiftning som ni introducerade när vi hade en borgerlig regering.

Jag tycker att det är viktigt att vi skiljer på det som jag säger och det som EU har sagt. Jag förstår att EU har de här reglerna och bagatelliserar inte det. Och jag kan försäkra dig att vi gör allt vi kan för att påverka reglerna. Men när vi tar skattebetalarnas pengar och säger vi att vi ska bygga bostäder som människor har råd med är det väldigt viktigt att vi använder pengarna till just detta. Men i dag vet vi att pengarna ofta inte används för att gynna just människor som behöver bostäder genom att det byggs fler hyresrätter som folk har råd med, utan pengarna används till något annat. Därför betonar jag vikten av att allmännyttan bedrivs utifrån mål, social nytta och samhällsansvar, inget annat.

Anf. 79 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Sverige står inför stora problem när det gäller bostadsmarknaden. Eller ”står inför stora problem” kan väl vara lite väl defensivt, för vi vet alla att vi har stora problem med bostadsmarknaden.

Det största problemet är att vi bygger alldeles för lite, men det är inte det enda problemet. Skenande priser i produktionen liksom i det slutliga priset för kunden gäller inte bara småhusproduktionen utan även flerbo-
stadshusen.

Om man roar sig med att titta lite grann på statistik, till exempel Svensk Mäklarstatistik, kan man konstatera att villapriserna under de senaste tolv månaderna till exempel i Ulricehamns kommun har ökat med 39 procent. Man är nog glad om man har ett hus i Ulricehamn, men det blir ju väldigt svårt att komma in på den bostadsmarknaden.

Ett av de stora problem vi har är skenande priser, som innebär att de som står utanför bostadsmarknaden får än svårare att komma in på bostadsmarknaden om vi inte gör någonting åt det. Vi har dålig koll på både planering och byggande utifrån själva behovet och utfallet.

Jag menar att vi har fått ett perspektiv där vi som politiker bestämmer hur och i vilken form medborgarna i framtiden ska bo. Vi vägleder medborgarna till framtida bostäder genom ekonomiska incitament och styrning av den upplåtelseform som byggs, alldeles oavsett hur medborgarna vill bo. Den fria viljan att bo i en egen villa är en hägring för många med stig-

ande priser, kommunal planering och kreditrestriktioner som berg att bestiga för att lyckas. Till detta kommer Socialdemokraternas återkommande önskan om att införa fastighetsskatt, och det vill de helst göra tillsammans med de övriga tre vänsterpartierna i Sveriges riksdag.

Jag menar att det behövs byggas fler bostäder i Sverige, och det gäller såväl hyresrätter som bostadsrätter och ägarlägenheter men även villor. Sju av tio människor vill bo i ett eget ägt boende.

Grundläggande strukturproblem på den svenska bostadsmarknaden gör att tillgången på bostäder understiger efterfrågan. Inom bostadspolitikerna borde därför den mest prioriterade åtgärden vara att målmedvetet angripa de hinder som finns för bostadsbyggande, till exempel krångliga och tidskrävande planprocesser, svårtydbara bullerregler och byggregler. Tiden från idé till färdigt boende måste förkortas om vi vill göra någonting åt problematiken. Och processen måste bli mindre kostsam och förenklas jämfört med i dag.

Planeringen av ett samhälle bör utgå från människans egna behov av små, nära gemenskaper och hur de kan främjas, hur trygghet kan främjas och ekonomisk stabilitet över tid uppmuntras. Det är därför vi kristdemokrater försöker att framhäva konceptet med trädgårdsstäder. Dessa växte fram i städer under 1900-talets början för att bekämpa den svåra bostadsbristen under 1800-talets slut. De småhus som uppfördes kom sedan att associeras med social hållbarhet och goda uppväxtvillkor.

För att främja framväxten av ett antal nya trädgårdsstäder på platser som rimligen kan knytas till fungerande infrastrukturstråk behöver staten vara en aktiv part. Nya liknande bostadsområden bör kunna skapas genom att regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att peka ut nya områden där helt nya stadsdelar kan byggas, eller trädgårdsstäder om man vill kalla dem så. Dessa områden kan sedan bebyggas med främst egenägda bostäder i form av småhus och radhus. Jag tycker att det ska bli en prioritering för regeringen att ge detta uppdrag till länsstyrelserna och att försöka formulera det på ett bra sätt.

Vi måste också ge kommunerna möjlighet till stimulansbidrag för att kunna öka takten i antalet planer som blir färdiga. Om man frågar kommunerna varför de bygger så få villor eller småhus säger de att det inte är för att man ogillar dem, utan det är för att andra planer prioriteras högre. Då måste väl själva rimligheten vara att vi ser till att kommunerna kan göra fler planer under ett år. Därför borde vi som stat på något sätt prioritera och stimulera kommunerna att tillskapa fler planer under ett år.

Vid bostadsbyggande på landsbygden och i mindre orter är produktionskostnaderna ofta högre än bostadens marknadsvärde när bostaden är färdigställd. Det innebär att bostadsbolag som bygger på landsbygden ofta tvingas göra en nedskrivning av fastighetens värde när bygget är klart. Detta innebär alltför ofta att byggnationen inte blir av, vilket inte främjar målet om att bygga fler bostäder.

Vi har tidigare i dag hört att bostadsbrist inte är något storstadsproblem utan finns i hela landet. För många bostadsbolag är det inte lönsamt att bygga bostäder på marknader där marknadspriserna är låga.

Kristdemokraterna anser att reglerna för avskrivning behöver ändras och göras mer flexibla. Exempelvis bör längre avskrivningsperioder medges för nyproducerade bostäder på marknader med låga marknadsvärden.

Vi föreslår en avskrivningstid på sju år, och vi är beredda att diskutera det med de partier som så önskar.

De tre förslag jag nu redovisat tror jag kommer att kunna hjälpa. Till sammans med startlån, bospar och en översyn av kreditrestriktionerna är de en bra början för att få Sveriges bostadspolitik i rätt riktning.

Jag är övertygad om att vi alla vill att det byggs mer, och vi kan nog hitta fler åtgärder gemensamt. Men viljan måste finnas, och jag tror inte att regeringen och de tre vänsterpartierna har den vilja som behövs.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 5.

Anf. 80 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det här behöver kanske inte bli ett så långt replikskifte.

Jag hörde inte riktigt vad Larry Söder sa, men han nämnde fastighets- skatten och antydde att det finns partier som har varit otydliga i denna fråga. Jag förstår inte vad Larry Söder har fått det ifrån, för vi i Centerpartiet har hela tiden varit tydliga med att vi inte har några som helst planer på att återinföra fastighetsskatten – om det nu är vad Larry Söder påstår.

Vi kommer inte att medverka till ett återinförande av fastighetsskatten. Den som tidigare fanns var mycket illa omtyckt, och vi och Kristdemokraterna var med om att ta bort den. Vi håller med om att en återinförd fastighetsskatt skulle bli en skattehöjning som slår hårt mot vanligt folk med vanliga inkomster. En sådan åtgärd skulle varken stimulera landsbygden eller minska klyftorna mellan stad och land.

Jag vill bara vara väldigt tydlig med detta så att Larry Söder inte är ute och far med osanningar i framtiden. Jag skulle vilja veta vad han har fått detta ifrån.

Anf. 81 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Om man menar allvar med att inte införa en fastighetsskatt ska man inte ställa sig bakom en socialdemokratisk statsminister, vilket Centerpartiet gör. Det är min uppfattning.

Precis som Carl-Oskar Bohlin redovisade i talarstolen verkar Socialdemokraterna bestämma tågordningen och vad som genomförs i bostadspolitiken alldeles oavsett vad Centerpartiet säger. Så ställer man sig bakom en socialdemokratisk statsminister i valet 2022 ställer man sig också bakom ett införande av fastighetsskatt, vilket Socialdemokraterna går fram med till sin kongress.

Vill man inte ha fastighetsskatt är man välkommen att ställa sig bakom den borgerliga statsministerkandidaten Ulf Kristersson.

Anf. 82 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Om man som Larry Söder vill dra in ett antal tjänstemän från Sverigedemokraterna i Regeringskansliet vet man varken vilken sorts skatt, bostadspolitik eller samhälle man får.

Anf. 83 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag konstaterar bara faktum, och det är att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har styrt Regeringskansliet i sju år och att vi inte ser någon utveckling i bostadspolitiken. Centerpartiet stöder en regering som inte för bostadspolitiken framåt, och ni får ge er på punkt efter punkt.

Man kan redovisa ett januariavtal som inte blir genomfört, men det är inte praktisk politik. Praktisk politik innebär att Regeringskansliet bestämmer över bostadspolitiken, och stöder man den statsministerkandidaten får man vackert ta i hand och säga: Ja, vi vill införa en fastighetsskatt.

Prot. 2020/21:95

17 mars

Bostadspolitik

Anf. 84 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! En bostad är mycket mer än bara ett ställe att bo på. Det är en grundtrygghet som ger människor frihet att utvecklas. Alltför många begränsas i dag av en illa fungerande bostadsmarknad. Bostadsbristen är stor. Unga tvingas bo kvar hemma och får inte uppleva den frihet det innebär att flytta till sin alldeles egna bostad. Äldre bor kvar i villan fastän de vill flytta till något mindre och enklare, och barnfamiljer bor trångt för att få ihop ekonomin.

Bostadsmarknaden behöver förändras på många områden för att bli mer fungerande så att utbudet möter efterfrågan. Fler behöver få möjlighet att äga sin bostad, flyttkedjor måste underlättas och fler bostäder behöver byggas.

Fru talman! Bostadspolitik handlar dock långt ifrån bara om en fungerande bostadsmarknad och att fler bostäder byggs. Det handlar också om barns rätt att växa upp i ett tryggt och trevligt område. Det handlar om barns rätt att ha höga ambitioner och framtidstro. Det handlar också om att vi alla ska kunna vara stolta över det område vi bor i.

Tyvärr har vi i dag alltför många bostadsområden där arbetslösheten är hög, skolresultaten låga och många känner ett utanförskap. Ofta karakteriseras dessa områden av en stor andel relativt billiga hyresrätter.

De som gör en jobbkarriär kan inte göra en bostadskarriär och bo kvar utan flyttar vidare för att kunna köpa en bostad trots att de kanske gärna hade bott kvar. Nya människor flyttar in. Eleverna i skolan startar varje termin med nya kompisar i klassen medan tidigare kompisar har flyttat. De nätverk som bygger ett stabilt område, till exempel att man känner sina grannar, är svårare att bygga upp och behålla.

För att skapa långsiktigt stabila bostadsområden behöver det finnas en variation av bostäder för livets alla skeden och för människors olika ekonomiska förutsättningar under dessa skeden. I många av de utsatta områden som finns i Sverige i dag ser det inte ut på detta sätt. Här dominerar ofta hyresrätter.

Därför behövs en särskild strategi för omvandling för att möjliggöra för den som vill äga sitt boende att bo kvar. Såväl hyresrätter som bostadsrätter och ägarlägenheter behövs, och bostadsområden med en blandning av upplåtelseformer skapar bäst möjligheter för de boende att välja en boendeform som passar.

Ett steg på vägen är att ge kommuner möjlighet att ge sina bostadsbolag befogenhet att bli byggaktörer i projekt för att bygga nya bostadsrättsfastigheter och ägarlägenheter i utsatta områden.

Fru talman! I många av våra utsatta områden är trångboddhet ett utbrett problem. Det får stora sociala konsekvenser, och särskilt allvarligt är det när barn växer upp under sådana förhållanden. Här behövs ett aktivt arbete med ökad samverkan mellan kommuner och statliga myndigheter. Ett nationellt arbete mot extrem trångboddhet i utsatta områden kan förbättra de sociala förhållandena.

Vi menar att det behövs en kartläggning av trångboddheten, och lämpliga insatser för att motverka trångboddhet behöver utredas.

Fru talman! I många andra länder finns det lagstiftning på plats som underlättar för denna typ av samarbeten. De kallas ofta BID, Business Improvement District. Lagstiftningen i de fallen reglerar former och ansvarsfördelning och gör det enklare att komma igång och samarbeta. BID kan sägas fungera som ett mellanting mellan ekonomisk förening och samfällighet, och den gemensamma uppgiften är alltså att bidra till att området utvecklas i den riktning som verksamhetsmålet har pekat ut.

Vi har länge förespråkade fördelarna med BID-modellen och efterfrågat insatser för att underlätta skapandet av sådana samarbeten. Vi välkomnar därför att Boverket, tack vare vårt samarbete inom januariavtalet, fått i uppdrag att se över befintlig lagstiftning och identifiera eventuella hinder mot fastighetsägares möjligheter att påverka ett områdes trygghet och säkerhet samt de boendes möjligheter till inflytande över utvecklingen i området.

Fru talman! Slutligen: Det finns i dag ett stort behov av jourlägenheter och skyddade boenden för personer som utsätts för våld och hot. Vi menar att kommunernas ansvar att säkerställa att det finns jourlägenheter och skyddade boenden måste förtydligas. Det skulle kunna göras genom att lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar skärps.

I dag föreskrivs att kommunerna varje mandatperiod ska fastställa riktlinjer för bostadsförsörjningen. Dessa ska grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Lagen bör ändras på så sätt att det tydligt framgår att kommunerna också ska analysera behovet av tillfälliga boenden för våldsutsatta personer och deras anhöriga. Eftersom bostadsförsörjningslagen också innehåller bestämmelser om länsstyrelsens ansvar att underlätta samordningen mellan kommuner kan en lagändring även skapa goda förutsättningar för att analysen av behovet av jourlägenheter och skyddade boenden kan göras mer kommunövergripande. Ibland behöver man lämna den kommun som man bor i för att få ett tryggt boende.

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tidsvinning yrkar vi bifall endast till reservation 17, som vi har tillsammans med Centerpartiet, som rör blandade boendeformer och minskad segregation.

Anf. 85 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Tack, Malin Danielsson, för anförandet!

I flera av era reservationer, både i era egna men också dem som ni har tillsammans med Centerpartiet, målar ni upp en bild av segregationsproblematiken som ensidigt fokuserar på socioekonomiskt svaga områden, framför allt när ni pratar om blandade boendeformer. Delmos, Delegationen mot segregation, har tydligt sagt att dagens ensidiga fokus på bostadsområden med socioekonomiska utmaningar är ett problem. Man tittar inte på en helhet utan fokuserar på en viss del av samhället och väljer ut just reformidéer och satsningar på dessa områden. Det leder till stigmatisering och så vidare. Ofta när ni pratar om blandade boendeformer pratar ni om det bara när det gäller socialt utsatta områden och inte just välbärgade villamattor.

Anser inte Malin Danielsson och Liberalerna att segregation är ett fenomen som båda sidor bidrar till? Att det finns villamattor där det bara finns välbärgade människor, bostadsrätter och villor bidrar också till segregationen. Varför pratar man inte om att det ska vara blandade upplåtelseformer även i de områdena i stället för att fokusera på bara just socialt utsatta områden?

Anf. 86 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Momodou Malcolm Jallow!

Jag tycker att det är viktigt med blandade boendeformer i alla våra bostadsområden. Bor man i ett villaområde och skiljer sig får man oftast flytta långt ifall man inte har råd att köpa två hus i det bostadsområdet. Ibland blir den ena parten kvar, medan barnen får flänga mellan olika stadsdelar för att till exempel kunna komma till skolan.

Anledningen till att vi fokuserar mycket på utsatta områden är att det finns problem i utsatta områden som vi måste ta tag i. Man kan titta på skolor i dagsläget. I den kommun som jag själv kommer från och där jag har ansvarat för skolfrågan såg vi snabbt att det inte spelar någon roll hur mycket pengar vi pumpar in i skolan och hur mycket bra saker vi försöker göra för skolan om bara ett par av den uppsättning elever man har i förskoleklass finns kvar i årskurs nio. De flesta har nämligen flyttat, och det har hela tiden kommit in nya elever. Då skapas inte den stabilitet som behövs i skolan för att man ska ge eleverna en bra chans vidare i livet. Det kommer vi åt ifall det finns bostadsformer i de utsatta områdena som innebär att man kan bo kvar.

När vi pratar med människor som bor i utsatta områden i dag är de allra flesta väldigt nöjda med sitt område och vill gärna bo kvar. Men när man får lite mer pengar eller en lite större familj och vill flytta till något större saknas både större bostäder och ägda boendeformer. Om man inte vill bo kvar i en för trång lägenhet måste man då flytta från området. Det är det problemet som vi vill komma till rätta med.

Anf. 87 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det är det som Liberalerna och Centerpartiet fokuserar på. Men det är det som Delmos också påstår är problematiskt. Om man vill bli av med segregationen måste man jobba på att bygga blandade boendeformer i alla områden i stället för att fokusera på bara socialt utsatta områden. Det bidrar till stigmatiseringen. Det är det som forskning och Delmos har kommit fram till.

Ni har lyft upp en problemformulering, Malin Danielsson, där ni till exempel påstår att hyresgäster har lågt ansvarstagande för den fysiska miljön och gemensamma utrymmen. Ni säger att den nästintill fullkomliga dominansen av hyresrätter i områden där svenskar med utlandsbakgrund dominerar och den totala dominansen av bostadsrätter i andra områden är oerhört problematisk.

Det är problematiskt när man angriper segregation på det sättet. Vi ser aldrig några konkreta förslag som visar att ni skulle vilja se ett mer blandat boende även i landets mer välbärgade områden. Varje gång ni pratar om just det här pratar ni om det så länge vi ska verka för blandade upplåtelseformer i utanförskapsområden. Det blir väldigt snett. Det blir fel. Det är viktigt att vi tittar på båda sidorna.

I Limhamn i Malmö började det kommunala bostadsbolaget bygga hyresrätter. Då fick vi höra av ganska många att det blev kaos. De som äger villor och hus började säga: Värdet på våra hus börjar gå ned. Det påverkar värdet på våra hus. Därför vill vi inte ha de människorna här.

Vi kan inte ha ett sådant samhälle. Vi ska kunna bygga blandade boendeformer i alla områden. Därför undrar jag: När tänker Liberalerna på allvar ta ett helhetsgrepp vad gäller bostadspolitiska åtgärder för att minska segregationen i samhället?

Anf. 88 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att vi talar genom talmannen och inte använder du eller ni.

Anf. 89 MALIN DANIELSSON (L) replik:

Fru talman! Om Momodou Malcolm Jallow hade lyssnat noga på vad jag sa hade han hört att jag pratade om att vi vill ha blandade bostadsområden överallt. Vi säger inte att det måste vara bara i ett speciellt område som det ska vara blandat. Väl fungerande bostadsområden är ofta blandade, och där finns en möjlighet att i livets olika skeden byta bostad utifrån de behov som uppstår.

Det blir problematiskt när det finns en stor koncentration av hyresrätter. Det beror inte på människorna som bor där utan på boendeformen i sig. Väldigt många ser hyresrätten som en tillfällig bostad. Undersökningar visar att de allra flesta eftersträvar ett ägt boende. Om man bor tillfälligt kanske man inte tar sig den tid som behövs för att lära känna sina grannar, för att engagera sig i sitt närområde och för att bygga upp de nätverk som skapar stabilitet och trygghet i ett område. Det är därför vi fokuserar på just de områdena.

Det handlar om det och om barnperspektivet. Ska vi låta barn bo i de områdena och kanske inte känna trygghet och inte nå de skolresultat som varenda unge borde få nå? Det är därför vi måste ta tag i problemet där.

Vi har absolut ingenting emot att man bygger blandat i alla delar av samhället. Vi tror att det är bra.

Anf. 90 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Civilutskottet föreslår att riksdagen säger nej till de cirka 120 förslag i motioner från allmänna motionstiden som kom in 2020 på det bostadspolitiska området, främst med hänvisning till att arbete redan pågår i flera av de frågor som tas upp i motionerna.

Jag kan konstatera att mycket är på gång och att det fortfarande byggs väldigt många bostäder. Det kommer jag att återkomma till.

Men jag kan också konstatera att hemlösheten ökar i vårt land, och jag tycker fortfarande att det inte är värdigt ett land som Sverige att inte kunna erbjuda alla våra invånare ett tryggt hem. Barnfamiljer ska inte riskera att vräkas eller behöva flytta runt mellan olika tillfälliga boendelösningar. Barns förutsättningar att klara av skolan och ha en trygg uppväxt står högt på min och Miljöpartiets agenda.

Motionerna som denna debatt handlar om gäller bland annat åtgärder för en bättre fungerande bostadsmarknad, konkurrens och bostadsbyggande, finansiering av bostadsbyggande, kommunernas bostadsförsörjnings-

ansvar, allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, boendeformer, trångboddhet och miljövänligt och hållbart byggande.

Jag ställer mig bakom betänkandet i sin helhet och yrkar därmed avslag på samtliga motioner.

Fru talman! Vi behöver en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar bostadspolitik.

Byggbranschen står i dag faktiskt för mer än en femtedel av Sveriges totala klimatpåverkan, och då är det bara de inhemska utsläppen som är inräknade. I dag har vi kunskapen att bygga klimatsmart. Vi kan bygga både passivhus och plushus, samtidigt som energiåtgången för att värma upp alla våra befintliga byggnader är väldigt stor.

Därför kan jag med glädje konstatera att regeringen i statens budget satsar pengar på åtgärder för att minska energiåtgången i våra befintliga hus. Stödet för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utemiljöer kommer att vara ett oerhört viktigt verktyg för att minska energiåtgången i våra befintliga hus. För både planetens och kommande generationers skull är jag glad för att vi nu gör de här satsningarna.

Fru talman! Var, av vad och hur vi bygger våra hus kommer att ha stor påverkan på vår miljö i många generationer framåt. Det vi bygger i dag ska fungera väl också om 100 år, och då gäller det att vi planerar rätt redan från början. Vi behöver en hållbar bostadspolitik som minskar både miljö- och klimatpåverkan.

Bostadsbyggandet är faktiskt fortfarande rekordhøgt. Boverkets prognos för i år är att vi kommer att påbörja cirka 52 000 nya bostäder. Byggtakten minskar, vilket oroar mig. Men jag kan fortfarande konstatera att det under Alliansens forna dagar byggdes i snitt 28 000 bostäder per år. Byggandet är fortfarande rekordhøgt. Men vi behöver bygga ännu mer, för det råder fortfarande bostadsbrist på många håll i vårt land. Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har möjlighet att efterfråga. Bostadsbristen drabbar inte bara den som inte får en bostad utan faktiskt hela samhällsutvecklingen.

Bostadsbristen minskar vi genom att bygga fler bostäder, öka rörligheten på bostadsmarknaden och se till att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt. Det behöver dessutom bli enklare att hyra ut en del av sin bostad. Miljöpartiet vill se ett gynnat bostadsparande, startlån, vilket vi nu utreder, höjt bostadsbidrag och bostadstillägg samt stöd till kommunerna för att bidra till en tryggare bostadsmarknad.

Sverige behöver även fortsättningsvis en grön och ambitiøs bostadspolitik som gör att det byggs fler klimatsmarta bostäder för alla i samhället. Det behövs en politik som styr mot ett kontinuerligt høgt bostadsbyggande oavsett konjunkturläge i Sverige och oavsett var i landet behovet finns.

Fru talman! Vi behöver en hållbar bostadspolitik.

Avslutningsvis vill jag tala om människorna. Den bostadspolitiska debatten handlar alltför ofta om antalet bostäder som byggts eller antalet bostäder som saknas och alldeles för lite om människorna som faktiskt ska bo i bostäderna eller som inte har ett tryggt hem.

Vi vet inte exakt hur många hemlösa det finns i Sverige i dag, men senast vi mätte, 2017, var det 33 000 hemlösa personer i Sverige, och vi får signaler om att siffran är än högre i dag. Det är ett politiskt misslyckande som många regeringar bakåt i tiden bär ansvar för. Jag är inte här för att peka ut vems fel det är; jag vill se politiska lösningar framåt. Det har

byggts mycket de senaste åren, och vi bygger fler bostäder. Ändå råder bostadsbrist. Frågan vi måste ställa oss, fru talman, är: För vem är det vi bygger?

Jag och Miljöpartiet delar Stadsmissionens uppfattning att det behövs en nationell hemlöshetsstrategi, och jag hoppas att vi kommer att få en sådan på plats här i kammaren under denna mandatperiod. Jag kan konstatera att socialministern har lämnat ett sådant uppdrag till Socialstyrelsen, och jag hoppas att vi får se åtgärder på det här området snart. Även Karolina Skogs utredning om en socialt hållbar bostadsförsörjning som ska hjälpa fler in på bostadsmarknaden kommer att bli mycket viktig för att finna lösningar framåt.

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU19 2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Punkt 3 (Diplomatiska garantier)

1. utskottet
2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

25 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 2 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD, 1 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Förvar)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:95

17 mars

Punkt 5 (Ytterligare åtgärder vid verkställighetshinder)

1. utskottet

2. res. 4 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 4: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU21 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU15 Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer

Punkt 1 (Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 4 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Ansvaret för förteckningen över säkra ursprungsländer)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

27 för utskottet

24 för res. 2

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP
För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD
Avstod: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Förteckningen över säkra ursprungsländer)

1. utskottet
2. res. 4 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 4.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 4: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Förkortad överklagandetid)

1. utskottet
2. res. 5 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 5: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Förvar och kontrollåtgärder)

1. utskottet
2. res. 6 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 6.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 6: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Återreseförbud)

1. utskottet
2. res. 7 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 7

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 7: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Övrigt om uppenbart ogrundade ansökningar och säkra ursprungsländer)

1. utskottet
2. res. 8 (M, SD, KD)

Votering:

27 för utskottet

24 för res. 8

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 8: 11 M, 10 SD, 3 KD

Avstod: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

SfU16 Pensioner*Punkt 1 (Pensionssystemet)*

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (C)
4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

5 för res. 2

5 för res. 3

46 avstod

293 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit.

Utgången skulle avgöras genom lottning.

Förste vice talmannen anmodade Margareta Cederfelt (M) och Thomas Morell (SD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Acko Ankarberg Johansson (KD) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 2.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Förberedande votering 2:

10 för res. 1

5 för res. 2

40 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

33 för utskottet

10 för res. 1

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 5 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Överföring av premiepensionsrätt)

1. utskottet

2. res. 5 (C, KD)

Votering:

48 för utskottet

8 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU17 Ekonomisk familjepolitik

Punkt 1 (Föräldraförsäkring)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (C)

Förberedande votering:

10 för res. 2

5 för res. 3

41 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

24 för utskottet

10 för res. 2

22 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 6 (SD, KD)

Votering:

43 för utskottet

13 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 6: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Föräldraförsäkring och företagare)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

16 för res. 8

5 för res. 9

35 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

35 för utskottet

16 för res. 8

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 8: 11 M, 5 C

Avstod: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning)

1. utskottet

2. res. 19 (L)

Votering:

40 för utskottet

3 för res. 19

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -
För res. 19: 3 L
Avstod: 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU6 Familjerätt

Punkt 5 (Erkännande av äktenskap mellan personer av samma kön)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

52 för utskottet

4 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Bodelningsförrättningen)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C)

Votering:

40 för utskottet

16 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 11 M, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 12 (Föräldraskap vid surrogatarrangemang i utlandet)

1. utskottet

2. res. 8 (M, C, L)

Votering:

37 för utskottet

19 för res. 8

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 8: 11 M, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 13 (Vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplacementar)

1. utskottet
2. res. 9 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 9

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 9: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 15 (Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar)

1. utskottet
2. res. 11 (SD, C, L)

Votering:

38 för utskottet

18 för res. 11

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 11: 10 SD, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 (forts. från § 12) **Bostadspolitik** (forts. CU9)

Bostadspolitik

Anf. 91 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! I dag debatterar vi svensk bostadspolitik när vi behandlar civilutskottets betänkande CU9.

Låt mig först yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Men, fru talman, låt mig nu börja i en annan, lite mer grundläggande politisk position för oss socialdemokrater, nämligen den svenska välfärdsmodellen. Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratin ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är den demokratiska socialismens mål. Det är mot den destinationen som våra strävanden syftar, oavsett politiskt område och oberoende av hur majoritetsförhållandena i den här kammaren ser ut under en viss mandatperiod.

Den här mandatperioden har förutsättningarna att ta kliv mot ett solidariskt samhälle där människor är fria och jämlika varit begränsade av att 60 procent av ledamöterna här i kammaren befinner sig politiskt till höger om Socialdemokraterna. Januariamarbetet och kompromisser mellan regeringen och mittenpartierna har trots allt skapat förutsättningar för oss socialdemokrater att få igenom stora och för oss viktiga satsningar på inte

minst välfärd och trygghet. Vi socialdemokrater menar dock att det krävs oerhört mycket mer för att åstadkomma just jämlikhet, frihet och solidaritet i vårt land.

Den svenska välfärdsmodellen bygger i dag på tre ben. Det första är en arbetsmarknad för omställning som tydligt vilar på devisen ”gör din plikt”. Alla människor som kan jobba ska jobba – plikten. Arbetsmarknaden och samhället ska utformas för att stödja individen enligt devisen ”hjälp till självhjälp”. Det kräver en samordnad lönebildning och stöd i omställning, en aktiv arbetsmarknadspolitik och en väl fungerande arbetslöshetsförsäkring som ger trygghet i omställning.

Det andra benet, fru talman, är välfärdspolitiken med en välfärdsmodell som bygger på generella välfärdstjänster enligt devisen ”av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov” men också på generella sociala transfereringar som främjar just arbete och inkomsttrygghet.

Det tredje benet är en ekonomisk politik som bygger på stabilitet, öppenhet och konkurrens.

Fru talman! Jag skulle vilja se att vi tillfogar modellen ett fjärde ben, nämligen bostadspolitiken – en generell bostadspolitik som bygger på principen att alla har rätt att bo bra till en rimlig kostnad och som stöder en hög rörlighet på arbetsmarknaden.

Jag vet att det är många utanför denna kammare som följer dagens debatt. Jag tänker på alla er som tittar via tv- och webbsändning. Ni som är på väg att flytta hemifrån och söker er första bostad. Ni som nyligen funnit kärleken och söker ett gemensamt boende. Ni som fått tillökning i familjen och önskar ett större boende. Ni som beslutat er för att separera och söker varsitt nytt boende. Ni som sitter i ett stort hus med utflugna barn och kanske önskar flytta till en mindre lägenhet.

Till alla er vill jag säga att det är precis detta som är bostadspolitik. Det är människor av kött och blod. Det är livets olika skeden. Det är tydliga behov och drömmar om framtiden. Jag hoppas att dagens debatt kan bidra till att visa hur vi försöker att uppfylla de krav som finns bland er för en väl fungerande, rättvis och social bostadspolitik.

Fru talman! Jag vill också passa på att säga att alla i och utanför kammaren kan vara trygga med att vi socialdemokrater kommer att gå till val på att stärka den svenska modellen i alla dessa delar för att bygga ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Om vi går tillbaka till det betänkande som vi debatterar i dag kan den som läser igenom förslagen konstatera i varje fall två saker. Det första är att förslagen från oppositionen om vad som behöver göras för en bättre fungerande bostadsmarknad spretar. Det finns inget samlat politiskt alternativ till regeringens bostadspolitik. I den bostadspolitiska debatten kan man av den hårda retoriken ibland förledas att tro någonting annat. Det andra man kan konstatera, utifrån mängden förslag från alla partier, är att vi är eniga om att situationen på dagens bostadsmarknad fortsatt lämnar mycket i övrigt att önska.

Jag är stolt över de reformer som regeringen har genomfört, till exempel det statliga investeringsstödet för att bygga hållbara hyresrätter med rimliga hyror. Det har inneburit att över 28 000 nya hyresrätter byggda med det statliga stödet kom på plats redan före reformen som skedde genom januariöverenskommelsen. Till dessa ska alltså läggas alla de nya lägenheter som tillkommit och tillkommer med det reformerade stödet.

Analysen har visat att rörligheten på bostadsmarknaden har gynnats av investeringsstödet, på ett positivt sätt. Många av de här lägenheterna har nämligen hyrts ut till människor som redan är etablerade på bostadsmarknaden och som har relativt goda inkomster. Det i sin tur, fru talman, har inneburit att fler lägenheter i det äldre beståndet har blivit lediga och tillgängliga för dem med något lägre inkomster, så att de har kunnat få en bostad till en rimlig kostnad.

Detta är ett lysande exempel på en generell bostadspolitik. Fungerande flyttkedjor är nödvändigt om vi ska klara av att leva upp till principen att alla har rätt att bo bra till en rimlig kostnad. Alla här inne i kammaren vet att nyproduktion aldrig blir billigt, även om det med stöd kan göras prisvärt. Det är i det äldre beståndet som de billiga lägenheterna finns, och här åstadkommer regeringens politik just detta: en förbättrad rörlighet.

Men allt är långt ifrån bra på bostadsmarknaden. Även om byggtakten i dag ligger på fortsatt mycket höga nivåer och faktiskt återigen ökar när vi inte upp till den takt som behövs för att åtgärda bostadsbristen. Regeringen gör dock mycket för att skapa fler verktyg för en aktiv och generell bostadspolitik. Man har till exempel tillsatt utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning, Bygglövsutredningen, utredningen Samordning för bostadsbyggande och en utredning om startlån för förstagångsköpare. Dessa fyra utredningar pågår fortfarande men ska slutredovisas i mars, maj och november i år.

Flera utredningar med bäring på det bostadspolitiska området är redan färdiga och under beredning i Regeringskansliet. Det gäller till exempel Jämlikhetskommissionen, Kommittén för modernare byggregler, Byggrättsutredningen och Översiktsplaneutredningen.

Dessutom har regeringen gett ett antal uppdrag till Boverket. Det gäller uppdraget att se över bygg- och konstruktionsreglerna, uppdraget att utreda förutsättningarna för omvandling av lokaler till bostäder och uppdraget att analysera risker för diskriminering och hinder för etablering på bostadsmarknaden.

Som fru talmannen hör är bostadspolitiken ett prioriterat område för regeringen. Det pågår ett mycket omfattande arbete inom det bostadspolitiska området, och det arbetet har till stor del samma inriktning som det som efterfrågas i de motioner som vi i dag behandlar. Någon kanske skulle säga att oppositionen kraftfullt slår in öppna dörrar. Jag nöjer mig med att konstatera, fru talman, att oppositionen i det mesta är fullt överens med regeringen om vad som behöver göras för att öka byggtakten och åstadkomma en bättre situation på svensk bostadsmarknad.

Anf. 92 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Vi har hört från regeringen att man kommer att initiera en utredning gällande BID-samverkan för att fastighetsägare på ett bra och effektivt sätt ska kunna samarbeta med andra aktörer i samhället för att skapa trygghet i bostadsområdena. Förhoppningsvis kommer det fram bra förslag.

Sverigedemokraterna stöder detta. Vi har pratat om det tidigare, och vi är glada över att se det. Sverigedemokraterna har också diskuterat frågan om områdesplanering i befintliga bostadsområden och om att ha en nationell handlingsplan som kommunerna ska kunna agera utifrån för att skapa

bättre förutsättningar för en ökad trygghet i samhället och i bostadsområden.

Vi har även föreslagit en trygghetsplanering i stadsbyggnadsprocessen, vilket innebär att man involverar fler parter i samhället när man planerar bostadsområden. Då kan man redan i startskedet skapa bra förutsättningar för att göra bostadsområdena trygga så att vi inte åter hamnar i en sådan situation som vi ser i många av de utsatta områden som byggdes under miljonprogrammets dagar.

Min fråga till Joakim Järrebring är helt enkelt om regeringen kommer att ta in även de förslag som Sverigedemokraterna har lyft fram och involvera dem i utredningen för att skapa en bättre helhet när det gäller att skapa trygga bostadsområden i Sverige.

Anf. 93 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Roger Hedlund för frågan.

Vad regeringen kommer att göra kan jag inte svara på. Däremot instämmer jag i bilden att vi behöver ett bredare perspektiv politiskt. BID-samverkan och de reformer som ska komma på plats kommer förhoppningsvis att leda till något positivt, det vill säga platsutveckling med det fokus som Roger Hedlund nämner. Hur utvecklar vi områden så att de blir trygga och säkra, så att människor trivs och mår bra? I den delen instämmer vi i behovet av att jobba med platsutveckling på flera olika sätt, även om det just nu är BID som finns med i januariavtalet. Där finns skarpa förslag på väg fram.

När vi ändå står här: Jag hade inte möjlighet att begära replik på Roger Hedlunds anförande. Jag studsade till på något som Roger Hedlund sa, nämligen att det skulle finnas en stark koppling mellan invandring och lågt bostadsbyggande. Jag förstår inte riktigt hur Roger Hedlund får ihop det. Roger Hedlund får gärna utveckla hur kopplingen mellan invandring och ett lågt bostadsbyggande ser ut.

Anf. 94 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Joakim Järrebring syftar på, men vad jag menade i mitt anförande är att en hög migration till Sverige kombinerat med ett lågt bostadsbyggande självklart inte gör situationen bättre på bostadsmarknaden. Om vi ska återfå en balans och ge människor möjlighet att få en egen bostad behöver migrationen begränsas och byggnationen ökas. Det är det jag menar och inget annat, även om något har uppfattats på annat sätt.

Jag tackar för svaret om BID-samverkan. Vi ser fram emot en utredning som verkligen kan påverka tryggheten i bostadsområdena. Det är dock tråkigt att vi har fått beskedet, vilket vi kan tolka det som, att man inte är beredd att utreda fler trygghetsåtgärder i bostadsområdena utöver BID-samverkan. Det finns så många andra viktiga områden att jobba med för att skapa trygghet, men man väljer att göra utredningen snäv. Jag är den första att beklaga att vi ser detta från regeringens sida. Det går inte att vänta med att utreda fler viktiga områden för att skapa trygghet i bostadsområdena.

Det behövs en bättre områdesplanering av de bostadsområden som vi i dag ser är otrygga. Det behövs en nationell handlingsplan så att kommunerna kan få bra och effektiva verktyg för att motverka otrygghet. Och i

framtida bostadsområden ska det inte åter byggas in otrygga områden på det sätt vi har sett i de utsatta områdena runt omkring i Sverige i dag.

Jag beklagar att utredningen inte är större än så, och jag hoppas att Joakim Järrebring kan ta med sig detta och försöka påverka regeringen i frågan eftersom vi inte kan vänta med utredningarna.

Prot. 2020/21:95

17 mars

Bostadspolitik

Anf. 95 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag vill ändå lyfta fram att det görs en hel del ekonomiska satsningar på att skapa förutsättningar för ökad trygghet med hjälp av renoveringsstöd och platsutveckling. Det finns en omfattande politik på området.

Jag delar uppfattningen att vi behöver titta på hur vi kan jobba med platsutveckling på sikt med mer än just det som är på väg fram nu med BID-samverkan.

Anf. 96 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte prata om Jämlikhetskommissionen. Den socialdemokratiska regeringen säger att inträde för fler på bostadsmarknaden är en central och prioriterad utmaning och att man vill bryta den växande boendesegregationen. Det är bra. Regeringen har tillsatt utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning för att bättre utreda förutsättningarna för en socialt hållbar bostadsförsörjning, vilket jag också tycker är bra. Detta välkomnar Vänsterpartiet.

Men utredningen fokuserar på att utreda frågor som inte redan har utretts. Med det menar jag att Jämlikhetskommissionen har tagit fram sitt betänkande *En gemensam angelägenhet*, och där spelar bostadspolitik en viktig roll. I uppdraget har ingått att föreslå åtgärder som kan utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, utbildning och arbetsvillkor i bostadsområden. I problembeskrivningen lyfter de upp en stor brist på billiga hyreslägenheter i ett flertal kommuner, främst i storstadsregionerna, och hur den bristen påverkar arbetsmarknaden, möjligheten till utbildning och så vidare.

Kommissionen har också lagt fram förslag på åtgärder, nämligen att staten måste ta ett större finansiellt ansvar, att nivån på investeringsstödet för hyresbostäder och studentbostäder ska höjas och att det ska erbjudas ett statligt topplån för byggaktörer. Det här är förslag som Vänsterpartiet har lagt fram och diskuterat.

Om det nu finns så pass bra förslag från Jämlikhetskommissionen, vad tänker Socialdemokraterna göra med förslagen? Håller man med om att dessa förslag behövs? Kommer man att stödja förslagen? Vad tänker Joakim Järrebring?

Anf. 97 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Momodou Malcolm Jallow för frågorna.

Jag ger samma svar som i förra replikskiftet, nämligen att jag inte kan svara på vad regeringen tänker göra med utredningarna. Däremot kan jag som företrädare för det socialdemokratiska partiet säga att vi ser positivt på de förslag som har kommit från Jämlikhetskommissionen och att vi jobbar vidare med dem inom ramen för det samarbete vi har under den här mandatperioden. Om det skulle vara så att vi får möjlighet att fortsätta att styra Sverige nästa mandatperiod, oavsett hur en sådan regeringssamver-

kan skulle se ut, är det inte otänkbart utan snarare sannolikt att det kommer mer reformer på området för att skapa ett mer jämlikt och tryggare Sverige.

Anf. 98 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Förstår jag Joakim Järrebring rätt när jag säger att Socialdemokraterna kommer att genomföra de förslag som Jämlikhetskommissionen har lagt fram, det vill säga att staten tar ett större finansiellt ansvar, att nivån på investeringsstödet för hyresbostäder och studentbostäder höjs rejält – att man investerar på riktigt – men framför allt att förslaget om statligt topplån genomförs? Det är en fråga som jag ställde till just bostadsministern, och bostadsministern kunde inte ge mig ett svar. Därför skulle det vara bra om Joakim Järrebring kunde förtydliga för allmänheten, för alla väljare, för svenska folket, om de förslag som har lagts fram av Jämlikhetskommissionen kommer att genomföras efter nästa val.

Anf. 99 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Momodou Malcolm Jallow är mycket väl medveten om att beslut om partiets politik fattas i deras högsta beslutande organ, inte av en enskild ledamot i kammaren. Jag har ingen spåkula, och jag vet inte vilka beslut som kommer att fattas på vår partikongress.

Hur Momodou Malcolm Jallow väljer att tolka mig kan jag inte styra, men vad jag sa och vad jag menade är att vi tycker att många av de förslag som finns i Jämlikhetskommissionens betänkande är bra. Jag har ingen spåkula som kan ge svar på frågan vilka förslag som vi kan tänkas gå vidare med. Ledamoten får vänta tills partikongressen har fattat sina beslut om Socialdemokraternas politik framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

§ 15 Fastighetsrätt

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU11
Fastighetsrätt
föredrogs.

Anf. 100 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Civilutskottet debatterar i dag även ett motionsbetänkande från allmänna motionstiden rörande fastighetsrätt.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 12 av S, V och MP och i övrigt till förslaget i betänkandet CU11.

Senast vi debatterade fastighetsrätt kretsade mycket av diskussionen kring Lantmäteriets verksamhet, effektivitet, kvalitet och rättssäkerhet. Det är inte så konstigt. Lantmäteriet är en nyckelspelare för en fungerande fastighetsrätt. Glädjande nog kan vi konstatera att kompetensförsörjningen, inte minst genom vidareutbildning inom den egna verksamheten, har fungerat väl. Redan från 2019 kan vi också glädjande nog se att handläggningstiden har effektiviserats när det gäller samhällsservice och infrastruktur.

Betänkandet tar också upp flera andra frågor. Till exempel föreslås ett tillkännagivande till regeringen som också berör Lantmäteriets verksamhet. Det handlar om att tillgängliggöra geodata för myndigheter och allmänhet.

Fru talman! Vi socialdemokrater reserverar oss mot tillkännagivandet, men det är inte för att vi har någon avvikande uppfattning om de samhällsnyttor som kommer av att tillgängliggöra öppna geodata för myndigheter och allmänhet. Tvärtom välkomnar vi det uppdrag som Lantmäteriet redan har från regeringen att samordna geodataområdet nationellt. Och, fru talman, Sverige bygger i detta nu genom Lantmäteriets försorg en infrastruktur för att tillgängliggöra geodata.

Lantmäteriet har en drivande roll när det gäller att prioritera, initiera och leda arbetet med att bygga upp och förvalta infrastrukturen. Det gäller bland annat att ge råd och stöd till informationsansvariga organisationer – de som enligt lagen och förordningen om geografisk miljöinformation är skyldiga att göra sin information tillgänglig.

Lantmäteriet driver numera Geodataportalen, där öppna geodata görs tillgängliga. Dessutom förvaltar man den samverkansplattform som kallas Geodatasamverkan. Inom ramen för Geodatasamverkan kan avtal tecknas för att få tillgång till avgiftsbelagda geodata från Lantmäteriet, Sjöfartsverket och Sveriges geologiska undersökning, SGU.

Infrastrukturen för geodata ska göra det så enkelt som möjligt för så många som möjligt att hitta och använda geodata. Infrastrukturen innebär ett gemensamt sätt att organisera, bygga upp och förvalta, tillgängliggöra och underlätta användningen av geodata. Den bygger på ett brett samarbete som omfattar fler organisationer och fler datamängder och tjänster än de som omfattas av EU-direktivet Inspire. Samordningsansvaret innebär att Lantmäteriet utvecklar och förvaltar den nationella infrastrukturen för geodata tillsammans med kommuner, länsstyrelser, andra myndigheter och organisationer.

Ambitionen i tillkännagivandet är tydligt inriktad på att tillgängliggöra de geodata som i dag är avgiftsfinansierade inom ramen för geodatasamverkan. Därför, fru talman, vill jag ånyo poängtera att vi socialdemokrater ser de samhällsvinster som finns i att göra mer geodata tillgängliga som öppna och för användaren kostnadsfria.

Som jag redovisat pågår också redan ett intensivt arbete med att digitalisera hela samhällsbyggnadsprocessen. Men då frågan om att kostnadsfritt tillgängliggöra geodata som i dag är avgiftsfinansierade oundvikligen kommer att landa som en kostnadspost i statsbudgeten anser vi att frågan måste hanteras inom ramen för en sammanhållen budgetprocess. Det finns således inget behov av ett tillkännagivande.

Anf. 101 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag nämnde i inledningen av mitt förra anförande, om betänkandet CU9 *Bostadspolitik*, att många av de betänkanden vi behandlar i civilutskottet handlar om bostadspolitik i olika former. Det här är naturligtvis också en sådan pusselbit. Betänkandet CU11 *Fastighetsrätt* handlar i någon mån också om bostadspolitik, för utan en fungerande fastighetsrätt är det helt enkelt svårt att bygga något.

Det vi kan konstatera i dag är att handläggningstiden för en lantmäteriförrättning i genomsnitt uppgår till en bra bit över ett år. Det är naturligtvis en helt oacceptabel ordning, men så har det sett ut under en längre tid.

Vad är konsekvensen av detta? Jo, den yttersta konsekvensen är att det i många fall är väldigt svårt för markägare att utnyttja sin äganderätt, att få till stånd en fastighetsdelning, att påbörja en nybyggnation eller vad det nu kan vara som kräver någon typ av lantmäteriförrättning. Men det är naturligtvis ett problem också i större samhällsbyggnadsprocesser. Det lägger hämsko på stora delar av samhällsutvecklingen.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 13. Den handlar om att det är dags att vi gör en rejäl översyn av Lantmäteriet och dess funktionssätt därför att Lantmäteriet av i dag helt enkelt inte fungerar. Vi har 39 kommunala lantmäterimyndigheter men också en centralmyndighet som har ansvar för helheten i detta, och som det ser ut i dag fungerar det inte.

En av de pusselbitar som vi tror är viktiga är att öppna upp för andra aktörer att vara med och bistå i arbetet i lantmäteriförrättningsprocessen. Vi har i dag en lång rad konsultföretag som är specialiserade på den här typen av verksamhet, men på grund av det regelverk vi har kan de inte delta i själva förrättningsprocessen. Det bidrar naturligtvis till att lägga hämsko på detta.

En annan fråga är hur man från politikens sida prioriterar detta, det vill säga vilka medel man skjuter till för att det ska kunna ske. Där kan jag konstatera att Moderaterna i sin budget lägger 20 miljoner mer på Lantmäteriet än januaripartierna tillsammans gör.

Därutöver föreslår vi ett tillkännagivande. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag också i övrigt, men vi föreslår ett tillkännagivande om att regeringen mer skyndsamt måste tillgängliggöra geodata. Det har nu gått fyra år sedan Ardalan Shekarabi skrev en debattartikel, som också publicerades på regeringens hemsida, där han betonade vikten av att skyndsamt tillgängliggöra geodata. Det arbetet har gått alldeles för långsamt, och därför är det bra att riksdagen nu talar om för regeringen att det måste prioriteras med större intensitet än i dag.

Med det, fru talman, yrkar jag alltså bifall till reservation nummer 13 – för tids vinnande endast till den, men vi står naturligtvis bakom också våra övriga reservationer – och i övrigt till förslaget i betänkandet.

Anf. 102 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Ja, vi debatterar i dag fastighetsrätt. Jag vill börja med att ställa mig bakom utskottet i fråga om att tillgängliggöra geodata.

Lantmäteriet behöver i dag samordna myndigheters och kommuners geodata, alltså data om kartor, fastigheter, befolkning och annat underlag. Lantmäteriet behöver tillgängliggöra detta för att samordna och skapa effektivitet kring de geodata som i dag samlas in. De behövs för att snabba upp byggprocessen och minska kostnaderna och för att Sverige ska vara i framkant när det gäller digitaliseringen. Det är viktigt också eftersom många företag bygger upp sina system på dessa geodata, något som kan få väldigt positiva ekonomiska effekter med en väldigt liten insats i statsbudgeten.

Jag är glad att utskottet har ställt sig bakom möjligheten till fri tillgång till geodata som ett långsiktigt mål i det tillkännagivande vi riktar till regeringen.

Lantmäteriet med flera lämnade 2020 en rapport om att tillgängliggöra geodata kostnadsfritt. Man menade att det skulle bli en budgetär kostnad på 553 miljoner kronor. Sverigedemokraterna hade redan i sin riksdagsbudget i höstas ett tillskott på 250 miljoner kronor för att påbörja tillgängliggörandet av geodata. Stora samhällsekonomiska värden skulle möjliggöras genom fri tillgång till geodata. I rapporten pratas om samhällsekonomiska värden på mellan 10 och 21 miljarder kronor årligen. Det handlar alltså om en väldigt liten insats som ger en väldigt stor ekonomisk effekt.

Vi är från utskottets sida angelägna om att regeringen prioriterar ytterligare tillgängliggörande av geodata för myndigheter och för allmänheten. Regeringen bör återkomma med en lämplig finansieringslösning för tillgängliggörandet. Vi är därför glada att utskottet i dag faktiskt ställer sig bakom detta, vilket inte skett tidigare.

Den andra punkt jag tänkte ta upp i mitt anförande i dag gäller tomträten. Den behandlas också i den för tids vinnande enda reservation i betänkandet som Sverigedemokraterna yrkar bifall till, reservation 2.

Tomträttssystemet är ett väldigt bra system eftersom det innebär att man som fastighetsägare eller bostadsrättsköpare inte behöver gå in med pengar för markkostnaden. Man behöver inte heller gå in med insatsen, vilket möjliggör för fler familjer och personer att skaffa sig en bostad. Det är i grunden ett bra system, som möjliggör för fler att få tillgång till bostäder.

Dock är systemet väldigt oförutsägbart. Det innebär kraftigt förhöjda kostnader när markvärdet stiger. Systemet är otryggt och blir därmed också oattraktivt för människor att gå in i just eftersom det är lite oförutsägbart och kan leda till väldigt höga kostnader för hushållsekonomin.

Detta system tillkom 1907, för över 100 år sedan, och reformerades 1953, när man såg ett behov av att göra förändringar i ett system som var fördelaktigt och bra och där man såg positiva effekter för samhället. Frågan är varför Socialdemokraterna och regeringen i dag är så obenägna att i modern tid reformera systemet igen för att möjliggöra för fler familjer att kliva in i ett tomträttssystem som gör att de får möjlighet till en egen bostad. Varför anpassar vi inte systemet efter dagens förutsättningar?

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag återigen bifall till reservation 2, som innebär att man ska se över tomträttssystemet för att möjliggöra för fler att använda sig av systemet med tryggare förutsättningar.

Anf. 103 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Kartläggning och fastighetsbildning hör med sina 400 år till de äldsta verksamheterna i staten. Redan på 1600-talet började den organisation som blev Lantmäteriet byggas upp för att rita kartor och ge kungen underlag för att anlägga städer, hamnar, näringsverksamhet och transporter. Men ganska snart blev uppgiften också att kartlägga människors egendomar så att de kunde beskattas.

I den delen är det ganska lite som har hänt. Staten har genom Lantmäteriet full kontroll på fastighetsbildningen, och kartorna finns kvar även om de nu digitaliserats, är mer sofistikerade och hänger samman med annan statistik.

Det hör till i den här debatten att man är kritisk till Lantmäteriet för dess långsamma handläggning och för att det finns alltför få alternativa sätt att bilda och ombilda fastigheter. Så har det dock varit länge och kommer kanske att förbli om vi inte bestämmer oss för att förändra det.

Fru talman! Det arbete som utförts med att ta fram den digitala infrastruktur för geodata som ska göra dem tillgängliga för alla som kan ha användning för dem är ett första steg. Nästa är att finna en finansieringsmodell som gör att man slipper betala direkt vid användandet. För Centerpartiet är det betydelsefullt att små kommuner, byggföretag, andra aktörer och enskilda inte missgynnas av en hög kostnad och därför avstår från att använda sig av geodata.

Ansvar ska vara solidariskt, och det staten inte vill bekosta måste finansieras med en modell där många är med och delar på kostnaderna. Det är mycket positivt och inte alls obehövt att en majoritet i utskottet riktar ett tillkännagivande till regeringen om att den ska snabba på med finansieringslösningar och också ta fram en standardisering av geodata.

I övrigt har Centerpartiet en del kritik att framföra, som vi också delar med andra. Det handlar just om långa handläggningstider för förhållandevis enkla ärenden, som omfördelning av andelstal i vägsamfälligheter. Detta kan tyckas som en obetydlig sak, men det kan hindra utvecklingen på en ort när andelstal är inaktuella under lång tid. Bara Riksförbundet Enskilda Vägar har 12 600 medlemmar. Exempelvis i Finland är detta något som samfällighetsföreningen kan ordna själv genom ett enkelt förfarande.

Som framgått har Lantmäteriet nu själva föreslagit detsamma som Riksförbundet Enskilda Vägar, nämligen att ett andelstal ska kunna ändras om två tredjedelar av andelsägarna ställer sig bakom. Det finns ett tillkännagivande sedan tidigare, och egentligen ska vi inte behöva yrka bifall till det, vilket vi inte heller gör denna gång.

Vidare är det olyckligt att det fortfarande finns juridiska otydligheter när det gäller hur samfälligheter ska agera för att reglera laddplatser för elfordon. Enligt Lantmäteriet kräver laddutrustning ofta en ny förrättning, vilket kostar stora summor. Det handlar också om stora investeringar, vilket kräver enighet i samfälligheten. Onödiga och osäkra regelhinder är det sista vi behöver i omställningen av fordonsflottan. Vi yrkar därför i dag bifall till reservation 7, som gäller detta.

När vi talar om Lantmäteriet är det, som jag inledde med, viktigt att framhålla dess centrala och viktiga roll när det gäller att hålla reda på grunderna för vår äganderätt – förfogandet över mark- och vattentillgångar. När det allmänna behöver ta mark i anspråk för att dra fram gemensam infrastruktur är det viktigt att man upplever att ersättningarna är rimliga och att man som markägare också kan ta del av de samhällsvinster som kommer sig av en ny väg, en kraftledning eller en mobilmast. Här har vi och Kristdemokraterna en glädjande samsyn och en gemensam reservation.

Detsamma gäller jordförvärvslagen, som lyfts upp som ett hinder då den hindrar juridiska personer från att köpa mark från enskilda markägare. Centerpartiet känner en väldigt stor oro över att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis unga att hävda sig gentemot bolag vid köp av fastigheter. Vi ser inte ett behov av förändringar av

delar av jordförvärvslagen som skulle göra det möjligt för juridiska personer såsom större bolag att köpa mark.

Det är inte nu heller läge att hålla inne med kritiken mot långa handläggningstider hos Lantmäteriet. Digitaliseringen erbjuder många möjligheter att förenkla och snabba på, genom att lantmätaren inte behöver vara på plats och genom att förrättningsammans träden kan vara digitala eller lösas på andra sätt. Vi ser också möjligheter för Lantmäteriet att överlåta det praktiska arbetet med fastighetsbildning till utomstående. Kunskapen och kompetensen är, som Carl-Oskar Bohlin nämnde, stor hos de konsultföretag som sysslar med bostadsbyggande och infrastruktur. Den borde kunna nyttjas bättre.

Närhetsprincipen borde gälla, och i kommunerna finns kompetensen och ibland även resurserna. Redan i dag har 39 kommuner egna lantmäterimyndigheter som genomför avstyckningar, fastighetsreglering, sammanslagning och klyvning av fastigheter – i stort sett alla de uppgifter man annars vänder sig till Lantmäteriet i Gävle med. Centerpartiet förespråkar att fler kommuner än i dag ska tillåtas inrätta egna lantmäterier och även samverka kring lantmäteritjänsterna över kommungränserna.

Fru talman! För Centerpartiet är äganderätten helt grundläggande. Varje gång någon förespråkar nya och utvidgade riksintressen protesterar vi. Detsamma gäller när någon utan ersättning hindras från att bruka sin skogs- eller ängsmark, och vår hållning när det gäller strandskyddet går ju ut på att man ska kunna bebygga sin fastighet även om den skulle finnas vid en bäck eller en mindre sjö.

Fastighetsbildningen ska vara rättvis och korrekt, och det står inte i motsatsförhållande till att det ska gå snabbt och effektivt och göras i nära dialog med de människor som berörs.

Anf. 104 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Ett av kommunernas viktigaste verktyg för ett offensivt bostadsbyggande är markpolitiken, och markpolitiken behandlas just i det här betänkandet, *Fastighetsrätt*. En förutsättning för att genomföra viktiga samhällsbyggnadsåtgärder är att kommunen också äger exploaterbar mark. I kommuner som blir beroende av enskilda markägares goda vilja för att planlägga och därefter bygga riskerar bostadsbyggandet att bli ojämnt, oberäkneligt och otillräckligt.

Kommunernas möjlighet att förvärva attraktiv byggmark har dock minskat efter att riksdagen 2010 ställde sig bakom den borgerliga regeringens förslag om att avskaffa förköpslagen. Förköpslagen gav en kommun förköpsrätt vid försäljning av vissa typer av fastigheter. Lagen var ett viktigt redskap för kommunernas fysiska planering och tätbebyggelseutveckling och ett stöd för fler exploateringsavtal.

Byggrättsutredningen har haft i uppdrag att se över kommunernas möjligheter att säkerställa att befintliga byggrätter tas i anspråk. Bakgrunden till uppdraget är det stora behovet av att snabbt få fram bostäder.

Vi kan inte bygga bostäder utan mark. Och mängden mark är begränsad. Så är det i varje kommun och i varje land. Det är väldigt viktigt att vi använder den mark som vi har på ett bra och effektivt sätt.

Det finns försörjningskrav när det gäller bostäder. Alla som behöver någonstans att bo ska få en bostad att bo i – en rimlig bostad som man har råd med. Utan mark kommer detta inte att vara möjligt. Vi kan prata hur

mycket vi vill om bostadspolitik och om att bygga bostäder, men har vi ingen mark att bygga på kommer det inte att hända något. Därför är markpolitiken väldigt viktig för bostadspolitikern.

Fru talman! Byggrättsutredningen överlämnade i augusti 2018 sitt betänkande *Ett snabbare bostadsbyggande*. Utredningens analyser visar att problemen med dröjsmål och byggrätter oftast avser privatägd mark, eftersom kommunerna har skarpare verktyg för att snabbt få fram bostäder på egen mark. Utredningen anser därför att kommunerna i större utsträckning bör bedriva en strategisk och långsiktig markpolitik med syfte att förvärva egen mark.

Bland annat föreslår utredningen att Boverket ska få i uppdrag av regeringen att utreda frågan om införandet av en kommunal förköpslag som ska underlätta bostadsbyggande och tätortsutveckling i kommunerna. Utgångspunkten för Boverkets uppdrag bör vara att utreda en ny, modern förköpslag som också kommer till rätta med de problem som fanns i den tidigare förköpslagen.

Fru talman! Jämlikhetskommissionen har i betänkandet *En gemensam angelägenhet* ställt sig bakom Byggrättsutredningens förslag om att utreda ett införande av en moderniserad kommunal förköpsrätt. Enligt min mening bör regeringen ge Boverket eller en särskild utredare ett sådant uppdrag och därefter återkomma till riksdagen med förslag till en ny förköpslag.

Jag står bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer men yrkar bifall endast till reservation 10 i betänkandet.

Anf. 105 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Ett planarbete i kommunen från idé till verklighet tar enligt min mening alldeles för lång tid samtidigt som Lantmäteriet tar lång tid på sig att göra avstyckningar. Lägg därtill överklagandetiden, som är en möjlighet för den som önskar förhålla en byggnation. Man kan fråga sig om det är rimligt att vi tillåter så långa ledtider.

När olika delar i samhället samverkar – eller inte samverkar – tar det lång tid. Allt kan vi inte påverka. En del är dock vårt ansvar, en del är länsstyrelsens ansvar, en del är rättsväsendets ansvar, en del är kommunernas ansvar och en del är faktiskt den enskilde medborgarens ansvar. Var och en måste fundera på hur man kan hjälpa till att minska sträckan och tiden från idé till färdigt hus.

Något vi faktiskt kan påverka är Lantmäteriet. Dess verksamhet måste användas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. För ett stort antal verksamheter och för hela samhällsbyggnadsprocessen är Lantmäteriets insatser av avgörande betydelse. Bostadsbyggande kräver bildande av nya fastigheter, och byggande av järnvägar kräver markupplåtelser med stöd av fastighetsbildningslagen, ledningsrättslagen och anläggningslagen. Näringsliv gör affärer där fastighetsreglering och avstyckning är avgörande för etablering av nya företag och utveckling av företag. Vi måste låta Lantmäteriet ta hand om sådant som måste göras där och låta andra aktörer ta hand om de andra delarna.

Enligt min uppfattning skulle många aktörer – konsulter, byggföretag eller fastighetsägarna själva – kunna utföra en del av det som Lantmäteriet i dag gör, till exempel mätningdelen i en förrättning, vilket dagens regel-

system förhindrar. Vi måste ta detta på allvar och reformera Lantmäteriets arbete om vi vill att ledtiderna från idé till färdigt hus ska minska.

Fru talman! Digitaliseringen är, vill jag hävda, i många stycken ännu i sin linda i Sverige. Vi har byggt motorvägar för digitalisering, och vi har kapacitet i form av produkter, men vi har ännu inte börjat använda digitaliseringen fullt ut.

Lantmäteriet har dock försökt att ligga i framkant och har tagit fram en färdplan för att möjliggöra öppna geodata. Det finns dock de som vill stoppa detta genom gamla avtal, avgifter med mera. Jag tror att man måste släppa lös den kraft som finns i digitaliseringen och låta alla använda den. Hur vi finansierar detta kan vi alltid diskutera, men att skapa ett system där varje enskild aktör ska sluta avtal och betala en avgift kommer bara att leda till att det inte används så effektivt som möjligt.

Om man använder digitaliseringen fullt ut kan man effektivisera och underlätta många delar av Administrationssverige, samtidigt som det skapar möjlighet till enklare, snabbare och rättssäkrare beslutsförmåga.

Detta skapar ett behov av harmonisering av system och av att man ohämmat kan byta information för att på olika sätt använda samma information många gånger. Vi måste alla, också vi politiker, våga släppa sargen och släppa in andra för att vinna något i andra ändan.

Offentliga geodata är ett sådant exempel, som finns med i förslagen i dag. Offentliga geodata är en nödvändig grundsten i byggandet av vårt framtida samhälle, där vi använder våra samlade resurser så bra som möjligt och så rättssäkert som möjligt. Jag är väldigt glad att vi har ett tillkännagivande kring det, och jag hoppas att det går igenom.

Jag skulle också vilja säga något om tomträttsystemet, som i dag inte är attraktivt. Jag tror att det med en förändring kommer att kunna vara attraktivt, men det är dåligt använt i dag. Vill man få fart på villabyggandet tror jag att tomträttsystemet är en möjlighet. Tomträttsystemet måste reformeras. Det måste göras attraktivt och förutsägbart. Jag menar att avgälden måste kunna justeras varje år och inte, som i dag, vart tionde år. Avgäldsriktan måste anges i lag så att den som har en tomträtt också vet vad den ska kosta i framtiden.

Vi behöver bygga fler villor. Tomträten kan bidra till det, och med en tomträtt blir det initialt mycket billigare för den enskilde.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 4.

Anf. 106 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Det finns två delar i detta betänkande som jag särskilt vill lyfta upp.

Den första handlar om geodata. Vi i Liberalerna är glada att detta förslag nu har vunnit gehör hos utskottet och att ett tillkännagivande riktas till regeringen om att regeringen bör prioritera att tillgängliggöra geodata och skynda på arbetet med standardiseringen av geodata.

Geodata är nödvändiga pusselbitar för att samhället ska kunna dra nytta av digitaliseringens alla möjligheter. Tillgång till geodata är en mycket viktig del i digitaliseringen och effektiviseringen av hela samhällsbyggnadsprocessen. Det har också stor betydelse inom fler samhällsområden för myndigheter, företag och privatpersoner. Avsaknaden av geodata kan få stora konsekvenser, som till exempel vid skogsbranden i Västmanland

2014, där släckningsarbetet försvårades för att de data som behövdes inte fanns till hands.

En standardisering för att få enhetliga geodata skulle kraftigt förbättra såväl samhällsplanering som katastrofinsatser. Arbetet med standardisering pågår, men det bör intensifieras eftersom detta i nuläget innebär ett hinder mot att utnyttja potentialen med geodata.

Den andra delen, fru talman, handlar om vår reservation 6, som jag yrkar bifall till. Den berör utvidgad rätt för kommuner att anordna gång- och cykelvägar. I början av året presenterade Trafikverket en rapport där den samlade bedömningen var att man ofta upplever att cykelprojekten hindras av svårigheter att få åtkomst till mark.

När ett nytt område planeras kan man i planläggningen säkra mark för gång- och cykelvägar. Men ibland behöver gång- och cykelvägar byggas eller breddas utan att det är föremål för planläggning, och kommunerna kan behöva tillgång till mark som är i privat ägo för att lösa frågan. Det blir såklart en avvägning mellan markägarintresset och det allmänna intresset.

Det finns flera exempel ute i landet där barn behöver gå i väggen för att ta sig till idrottshallen, till exempel. Det finns också exempel på ställen där man anlagt GC-vägen på den obebbyggda sidan av en tungt belastad väg för att slippa svåra och komplicerade markintrång, med effekten att oskyddade trafikanter behöver korsa vägen onödigt många gånger.

Redan 2002 föreslog Lantmäteriet i sin rapport *Översyn av anläggningslagen* att det skulle införas en större möjlighet för kommuner att anordna bland annat gång- och cykelvägar. En möjlighet att upplåta rätt för kommunerna att anordna gång- och cykelvägar har också förordats i betänkandena *Ökad och säkrare cykling*, från 2012, och *Fossilfrihet på väg*, från 2013.

I det förstnämnda betänkandet anfördes att behovet av att anlägga cykelvägar hade ökat sedan Lantmäteriet upprättade sin rapport 2002 – och nu har behovet ökat under ytterligare tio år. Utredaren gjorde bedömningen att förslaget avseende kommunernas rätt att anordna cykelvägar borde genomföras, men hittills har inget hänt.

Riksdagen har nyligen, på förslag av trafikutskottet, beslutat om ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som gör det möjligt att anlägga friliggande cykelvägar utan krav på direkt anslutning till vägar avsedda för motortrafik. Rapporten och tillkännagivandet analyseras för närvarande inom Regeringskansliet. Jag anser att det är angeläget att frågan om en ändring av anläggningslagen för att ge kommuner ökade möjligheter att anordna gång- och cykelvägar uppmärksammas i det pågående arbetet.

Bättre möjligheter för kommunerna att anordna gång- och cykelbanor är bra, både ur trafiksäkerhetssynpunkt och ur ett klimatperspektiv.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om Lantmäteriet. Vi är alla överens om att handläggningstiderna är för långa och att behovet av digitalisering är stort. Långa handläggningstider leder till långa ledtider i byggprocesserna. Behovet av att få på plats den nya uppföljningsmodellen, som myndigheten arbetar med, är stort.

Liberalerna är inte främmande för att i framtiden låta fristående aktörer göra delar av de uppgifter som Lantmäteriet i nuläget gör, som flera har varit inne på tidigare i debatten. Men just nu vill vi att Lantmäteriet prio-

riterar arbetet med digitaliseringen och med att tillgängliggöra öppna geodata, i enlighet med det tillkännagivande som nu riktas till regeringen.

Prot. 2020/21:95

17 mars

Fastighetsrätt

Anf. 107 JON THORBJÖRNSON (V):

Fru talman! Gamla feodala strukturer är inget som ska bevaras i ett modernt samhälle. Det är något som bör förpassas till historiens soptipp och bara omtalas i historieböckerna.

År 1280 infördes det svenska adelssystemet. Adeln bestod till en början av en sorts kungliga legoknektar som slapp betala skatt för att de ställde upp med soldater till kungen när han kallade. Sedan fick de lön i form av beslagtagna mark. Så småningom försvann plikten att ställa upp med soldater, men adelsprivilegierna fanns kvar. Privilegierna fastslogs i lag 1626 och avskaffades i praktiken först 1866.

Att instifta ett fideikommiss var under 1700-talet ett sätt att behålla egendom odelade vid arvskiten och sätta arvslagstiftningen ur spel. Egendomskonstruktionen gjorde ofta just den äldste sonen till ny herre medan döttrar och övriga söner gjordes arvlösa.

Ett fideikommiss innebär att en person på grund av en föreskrift i ett gåvobrev eller testamente innehar en egendom med ett slags inskränkt rätt att disponera över den. Vanligen står det i ett testamente gällande egendomen att den för obegränsad tid ska ärvas av den äldste manliga arvingen i kommande släktled och att egendomen inte får belånas eller säljas eller förminska på annat sätt.

Fru talman! Man skulle kunna tro att regeringen, med socialdemokrater och miljöpartister, inte skulle vilja behålla dessa fideikommiss med deras orättvisa konstruktion och deras patriarkala karaktär. Men trots att riksdagen 1963 antog en lag om avveckling av fideikommissen finns de fortfarande kvar. En undantagsregel ger regeringen möjlighet att förlänga dem, och så har också gjorts.

Att behålla en patriarkal lagstiftning som åsidosätter dagens arvslagstiftning framstår ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv som absurd. Det är dags att avveckla detta system. Vi har hållit på i nästan 50 år. Det är inte rimligt att det tar så lång tid.

Fru talman! I dag är Sverige ett av världens mest utvecklade länder när det gäller jämställdhet och demokrati. Men man måste fråga sig om vi är ett så modernt och demokratiskt land som vi tror när regler från 1700-talet ännu blockerar rätten till enskilt ägande för befolkningar i hela byder.

Vi har kvar ett system som grundar sig i gamla historiska konstruktioner, de historiska arrendena. Med historiska arrenden avses sådana arrenden som innehåfts av medlemmar av samma släkt i flera generationer. Det är arrendatorerna själva som har fått svara för alla investeringar, som har fått bryta ny mark, bygga jordbruksbyggnader, konstruera bevattningssystem med mera.

Under hundratals år har de lagt ned kraft, möda och pengar på att utveckla sin verksamhet men har inte kunnat få en säkerhet i den. Någon annan är där och håvar in av vinsten, utan att lyfta ett finger. När arrendatorn har gjort miljoninvesteringar höjer ägaren arrendet. Värdet på marken har ju ändå ökat, tack vare investeringarna.

Det är orättvist att jordbrukarna inte har någon möjlighet att förvärva den trygghet och rättssäkerhet som ett friköpande av den arrenderade gården skulle ge. Det finns en obalans i det avtalsförhållande som råder mel-

lan jordägare och arrendator, där arrendatorn är den svagare parten. I praktiken är många av de personer som arrenderar den typen av mark fortfarande frälsebönder. I många fall har de inte heller möjlighet att vidta åtgärder, till exempel att skjuta av vildsvin och gäss som förstör grödorna. Den jakträtten ska nämligen hyras ut av ägaren.

Fru talman! Sverige är det enda land i Norden som har kvar det här systemet. Det kan inte vara meningen att dessa gamla feudala strukturer ska finnas kvar i vårt land. Efter en utredning 1991 lade en enhällig kommitté fram ett förslag till en lag om att friköpa historiska arrenden. Något förslag till lag om friköp lades dock aldrig fram av regeringen i samband med att man behandlade övriga frågor.

Det man klarade av att införa i Danmark 1919, en laglig rätt att friköpa arrenden, borde vi klara av att införa i Sverige nu mer än 100 år senare. Inför rätten till friköp av de historiska arrendena!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

§ 16 Översyn av resegarantisystemet

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU26
Översyn av resegarantisystemet
föredrogs.

Anf. 108 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Enligt riksdagsordningen kan ett utskott väcka förslag i riksdagen om ämnen som hör till utskottets beredningsområde. Det är det som nu har skett i civilutskottet när det gäller att utreda det nuvarande resegarantisystemet.

Covid-19 har slagit hårt mot världen och mot Sverige. Pandemin har inneburit stora påfrestningar för såväl enskilda som hela samhället. Det har påverkat oss alla. För en del har det inneburit att familjemedlemmar eller nära vänner har avlidit, och i många fall har det inte varit möjligt att ta ett ordentligt avsked. Människor har isolerats, och ensamheten plågar många. Sjukvården har satts under stor press, och vi vet ännu inte vilka följder det kan få för folkhälsan framöver.

Covid-19 har också slagit hårt mot människor som har haft ett jobb att gå till den ena dagen men inte den andra. Sjukskrivningar har också gjort att inkomsterna har blivit osäkra.

Uttrycket slagit hårt kan kanske sägas vara en underdrift i sammanhanget. Men vi har alla bilden ganska klar för oss, även om vi ännu inte vet de slutgiltiga konsekvenserna.

Många företag, beroende på bransch, förstås, har också drabbats hårt, vilket i sin tur kan drabba konsumenter. Så har det varit när det gäller resebranschen. Konsumenter har betalat i förväg för en resa som sedan inte har kunnat genomföras, och företaget har saknat likvida medel för att kunna betala tillbaka pengarna.

Vi har vidtagit insatser för att mildra effekterna för de resenärer som har drabbats. EU har pekat på ett vouchersystem. I en extra ändringsbudget för 2021 har regeringen avsatt 679 miljoner kronor för ett researrangörs-

lån. En del konsumenter har fått tillbaka sina pengar, men det kvarstår fortfarande många omständigheter som gör att resenärer i dag inte erhåller fullgott skydd. Det måste ses över.

Angående konsumentskydd är det viktigt att nämna att det till stora delar är harmoniserat inom EU. EU presenterade därför i november en strategi för konsumentpolitiken där man sa att man ska analysera i vilken mån paketresedirektivet fortfarande fyller sin funktion, mot bakgrund av det som har hänt. Kommissionen avser att senast 2022 vara klar med sin analys. Sverige och vår regering ska såklart vara en aktiv del i det förändringsarbetet, eftersom det är önskvärt att ha ett gott skydd inom hela EU.

Vi ställer oss bakom det här utskottsinitiativet, eftersom vi ser att det är viktigt för konsumenter och företag som drabbats. Långsiktiga och hållbara lösningar behöver mejslas ut inför framtiden.

Avslutningsvis är det också viktigt att nämna att vi måste få stopp på covid-19. Vi måste alla fortsätta ta ansvar för att minska smittspridningen och vaccinera oss för att få stopp på pandemin. Än så länge fortgår den dock, och vi kommer att ständigt behöva se över nya vägar inom både Sverige och EU för att begränsa effekterna.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 109 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Pandemin slog som bekant till mot samhället med full kraft. En bransch som fick erfara det på ett påtagligt sätt är resebranschen. För ungefär ett år sedan beslöt UD att avråda från resor till samtliga länder. Konsekvensen av det blev i princip ett näringsförbud för en hel bransch.

Det resegarantisystem som vi har i dag täcker inte situationen när en resa blir inställd på grund av ett de facto-reseförbud från UD, utan det resegarantisystem som vi har ersätter en konsumenters resa när den har ställts in på grund av researrangörens insolvens. Den situation som vi i stället fick var att många researrangörer kom att bli insolventa på grund av reseförbudet. Men resan ställdes alltså inte in på grund av insolvens utan på grund av UD:s reserekommendationer.

Det gick upp för oss som parti och för många andra att det system som vi från politikens sida hade skapat för att skydda och hjälpa konsumenter nu riskerade att stjälpa en hel bransch. Vi resonerade som så att politiken därför bör vara med och ta ansvar för att försöka hjälpa en bransch som kommer i kläm. Den är å ena sidan återbetalningsskyldig, men å andra sidan varken får eller kan den i praktiken genomföra sin verksamhet. Den hade de facto fått ett näringsförbud från politiken men inte fått fullgod kompensation för det.

Därför tog Moderaterna under våren ett initiativ till att införa en resegaranti med en fondlösning, som på sikt skulle kunna bli självfinansierande av branschen. Men politiken behövde till exempel låna ut pengar för att fonden skulle komma på plats och för att inte såväl konsumenterna som resebranschen skulle lida stora ekonomiska förluster.

Den chansen fanns där och då. Men regeringen gjorde ingenting eller mycket lite för att avhjälpa problemet. Tiden gick. Ingenting hände, och researrangörer började gå i konkurs. Det som sedan hände och som har gjort att vi står här i dag var att Centerpartiet väckte ett nära nog likalydande, inte helt likalydande, men något mer utvattnat förslag än det som vi moderater lade fram från början.

Fru talman! Det tycker jag är bekymmersamt. Det finns anledning att fundera över om Centerpartiet har varit genuina i detta. Eller har man helt enkelt bara väntat ut tiden för att det inte ska kunna kosta några pengar, för att förslaget inte kommer att kunna tillämpas för de företag som nu har problem? Det har man också varit ganska transparenta med. Man har sagt: Nej, vi kommer inte att kunna hjälpa dem som har drabbats av pandemin den här gången i det här avseendet. Det här blir för framtiden.

Det, fru talman, tycker jag är att undfly sitt ansvar. Om man tycker någonting bör man rimligen också stå för det och driva den politiken. Men det har blivit uppenbart att man som en eftergift till det regeringssamarbete man stöttar valt att inte göra det. Detta är naturligtvis att beklaga för Sveriges konsumenter och för den resebransch som har lidit stora umbäranden under pandemin.

Nu står vi här med ett urvattnat betänkande med förslaget att regeringen ska tillsätta en utredning. Vi ställer oss för all del bakom det, för en utredning är väl bättre än ingenting. Men vi hade kunnat besluta om ett långt mycket bättre och skarpare förslag om vi redan för knappt ett år sedan hade gått vidare med det förslag som Moderaterna lade fram och som Centerpartiet nu har försökt kopiera.

Jag vill med det sagt, fru talman, yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 110 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! För ganska exakt ett år sedan, den 14 mars 2020, stängde världen ned. Pandemin var ett faktum. UD:s avrådan från alla icke nödvändiga resor till samtliga länder har sedan dess förlängts ett antal gånger och gäller fortsatt till många av länderna i vår omvärld. Hundratalsentals konsumenter med bokade resor hamnade i kläm. Lagen säger att konsumenterna ska ha pengarna tillbaka inom 7 respektive 14 dagar, men möjligheterna för resebolagen att betala tillbaka har varit, och är fortfarande, mycket små.

En tjock svart rullgardin drogs ned över hela resebranschen. Regeringens stödpaket och åtgärder för företag har varit för krångliga och för få. De har kommit för sent och har inte träffat rätt. Hjälpen till resebranschen har alltså uteblivit, och många konsumenter har fått vänta länge på det de lagligen har rätt till. Företag har gått i konkurs. Livsverk har slagits i spillror. Det har kommit åtskilliga mejl och telefonsamtal från företrädare för reseföretag som desperat försökt berätta och få regeringen att förstå att situationen är akut. Trots det har agerandet från regeringen och dess samarbetspartier varit mycket passivt.

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna är glada över att det förslag som vi och Moderaterna med stöd av Kristdemokraterna lade fram nu också får stöd av övriga partier i civilutskottet. Det är dock sorgligt att det har tagit så otroligt lång tid för de övriga partierna att förstå att situationen är akut och att något behöver göras. Ett helt år efter det att nedstängningen av branschen blev ett faktum reagerar Centerpartiet och övriga. Sent ska syndaren vakna, som man brukar säga.

Redan i april 2020 lade nämligen Sverigedemokraterna och Moderaterna fram förslag om åtgärder för företag och konsumenter. Då röstade Centern nej. Regeringspartiernas företrädare röstade också nej och menade på att man inte bedrev påtryckningar på regeringen genom utskottsinitiativ, trots att man gjort det tidigare och trots att man inte verkar ha några

problem med att göra det i många andra frågor. Sanningen var antagligen den, fru talman, att förslaget kom från fel parti.

Regeringspartiernas företrädare sa i våras för ett år sedan att regeringen redan jobbade på frågan, men månaderna gick och ingenting hände. Problemen för resebranschen var fortsatt stora och eskalerade allteftersom tiden gick. När september kom fanns det inga förslag på bordet. Då lade vi sverigedemokrater fram ett nytt förslag för att hjälpa konsumenterna och rädda resebranschen. Även denna gång röstade Centerpartiet och övriga i JÖK-konstellationen nej.

Nu, nästan ett år efter det att krisen blev ett faktum, lägger alltså Centerpartiet fram detta förslag med i stort sett samma innebörd, och då går det tydligen bra att bedriva påtryckningar på regeringen genom utskottsinitiativ. Då går det tydligen bra att rösta ja. Jag måste säga, fru talman, att jag tycker att det är ynkligt. Prestigen är så hög bland dessa partier i Sveriges riksdag att man utan att blinka låter företagare och konsumenter hamna i kläm.

Fru talman! Den lagstiftning som finns i dag är inte anpassad för situationer som den vi haft med coronapandemin. Resebranschen skriker efter hjälp. En del har tappat 100 procent av sin omsättning. Även om många företag nu betalat tillbaka till konsumenterna, ofta genom ofördelaktiga lån, är faran långt ifrån över. Därför har Sverigedemokraterna drivit på för förändring, och jag hoppas att regeringen nu förstår allvaret i situationen och kommer att agera därefter. Det är också viktigt att lagstiftningen ses över för framtiden, så att vi inte hamnar i den här situationen nästa gång vi har en global kris. Därför kommer vi att stödja det här initiativet, då det ligger i linje med de initiativ som vi själva tagit. Från Sverigedemokraternas sida stöder vi gärna bra förslag, oavsett vem som lägger fram dem. Vi tar vår uppgift att företräda folkets vilja på allvar.

Anf. 111 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det har väl framgått av tidigare talare att det utskottsinitiativ som samtliga partier har ställt sig bakom tagits på förslag av Centerpartiet.

Det är inte så många år sedan vi beslutade om de nuvarande resegarantierna, som innebär att en resenär endast kan få återbetalning av biljetter och ersättning för eventuell återresa ifall researrangören är insolvent och går i konkurs. Pandemin har blottlagt brister som vi nu tar initiativ till att åtgärda. Det är många här som på ett målande sätt beskrivit detta. Alla vet ju vad pandemin har inneburit för människors möjligheter att röra sig och resa. Detta känner vi alla till.

Vad händer om arrangören hindras från att fullgöra sitt åtagande när, som nu sker, gränser stängs och all trafik även inom landet nästan upphör? Alla vet vilka anledningarna är till att researrangörerna nu ber oss om stöd. De har, precis som andra företag, möjlighet att ansöka om omsättningsstöd och stöd till korttidspermitteringar, men till skillnad från många andra har de drabbats dubbelt.

När vi talar om det här vill jag också påpeka att såväl omsättningsstödet som stödet till korttidspermitteringar är ekonomiska stöd som tillkommit tack vare att Centerpartiet varit en budgetförhandlande part. Det vi nu är missnöjda med är de sena utbetalningarna och de krångliga reglerna.

Intäkter som researrangörerna redan fått från försålda resor måste återbetalas till kunderna, samtidigt som de står med fordringar gentemot hotell, transportföretag, guider och andra som befinner sig i samma prekära sats som de själva. Utöver det är, som alla vet, marknaden för nyförsäljning ständöd.

Vad är då en researrangör för något? De flesta tänker säkert på något av de större bolagen, som flyger oss till Kanarieöarna, till Paris eller ännu längre bort med hjälp av sammanlänkade tjänster som flyg, transporter, hotell, utflykter, guider med mera. Men det kan också vara en mindre arrangör av sportresor, kulturreSOR eller konsertresor. Det som behövs är att resan säljs som ett sammankopplat arrangemang i paketform. Det är alltså många småföretag detta handlar om. Dessa arrangörer har ingen annanstans att hämta pengar än från sin egen ficka. Pandemin har drabbat alla lika, och det är uppenbart att det funnits brister i den nuvarande resegarantilagen som man inte kunde förutse när den senast ändrades.

Det har påpekats i debatten att jag och Centerpartiet inte varit först med att påtala resebranschens akuta behov, men vi har varit medvetna hela tiden. Jag önskar att jag hade varit med den gången. Det är av kända skäl, som jag inte tycker att vi ska ägna värdefull talartid åt att gå in på nu. Centerpartiet har genom att ställa krav på regeringen på ett antal punkter, närmare bestämt 73 punkter, fått vara med och budgetsamverka och skapat den situation vi har i dag. Där har Centerpartiet alla möjligheter att påverka.

Det handlar också om att ta ansvar för Sveriges ekonomi. Det gäller särskilt i kristider när vi kanske har lagt fram 20 olika krispaket och budgetar för att rädda företag, varav några också finns i resebranschen. Vi har som framgår varit först med att lägga fram förslag i Sveriges riksdag om att utreda en lagändring som kan leda fram till att ett sådant stöd kan tas fram och finansieras på det sätt som Svenska resebyrå- och arrangörsföreningen har föreslagit i en skrivelse till regeringen den 2 december 2020. Det är således inte som Carl-Oskar Bohlin säger en blåkopie av Moderaternas förslag, utan det är resebranschens eget förslag som vi lägger fram som ett förslag.

Sedan frågan väcktes ursprungligen av såväl Sverigedemokraterna som Moderaterna har Centerpartiet inte legat på latsidan. Vi har använt vårt avgörande inflytande över den ekonomiska politiken till att se till att ett statligt lån kunnat sättas upp, varifrån de företag som ännu står i skuld till sina resenärer kan få hjälp till återbetalning. Det har varit bra för resenärerna, såklart, som har fått vänta på sina pengar. Men det har också erbjudit en möjlighet åt dessa bolag, som inte har kunnat återbetala resenärernas pengar, att fortsätta att existera och planera för framtiden.

Låneramen är på 670 miljoner kronor. Det är den summa vi har kunnat sätta av i en extra ändringsbudget som ett nytt anslag i utgiftsområde 24 Näringsliv. Det är det närmaste en finansiering åt resebranschen vi sett i något budgetalternativ som lagts fram i riksdagen och även i skuggbudgetar. För det räcker inte att ersätta branschen med fagra ord och olika initiativ. Det behövs pengar och en vilja att i sin egen budget prioritera detta i en tid när många andra uppgifter av goda skäl känns angelägnare.

Fru talman! Min förhoppning är att den utredning som det enhälliga civilutskottet nu begär att regeringen ska tillsätta arbetar snabbt och att den

fond som researrangörerna själva förbinder sig att finansiera långsiktigt kan avsättas i kommande budgetar.

Men det är en process vi inte råder över här och nu, fru talman. Jag är glad och nöjd att vi snabbt är framme vid ett beslut. Jag vet att många arrangörer hade hoppats kunna få mer stöd medan pandemin pågick och pågår. Vi hade hoppats att kunna boka semesterresor igen, först nu i vår och sedan till sommaren.

Nu vet vi inte hur återstoden av 2021 kommer att se ut. Det är mitt hopp att vi med dagens beslut ger såväl resenärer som researrangörsföretag lite ljus i tunneln som innebär att vi kan planera en framtid med upplevelser och god rekreation. Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Anf. 112 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Fru talman! Min fråga till Ola Johansson är enkel. Vid två tidigare tillfällen – i april 2020 och i september 2020 – har utskottet behandlat frågan. Båda gångerna har Centerpartiet röstat nej.

Nu slår man på stora trumman och går ut med att man lanserar det här initiativet. Det sker först efter ett år av en riktigt allvarlig och akut situation för konsumenter och företagare samt kort efter att kraftig kritik riktades mot Centerpartiet i det seminarium som branschen ordnade. Det är knappast en slump.

Missförstå mig inte. Jag är jätteglad att Centern nu har vaknat och kan tänka sig att stödja initiativet för att förbättra för företag och konsumenter. Men varför kunde man inte det i april eller i september?

Min fråga till ledamoten Johansson är därför: Varför röstar Centern nej två gånger till detta initiativ om man är för frågan i sak? Är det verkligen så att Centern håller sig på en sådan otroligt låg nivå att man inte kan rösta ja till ett bra förslag bara för att det kommer från Sverigedemokraterna?

Anf. 113 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att försöka förklara för Angelica Lundberg hur det hänger samman med de förslag som läggs fram som utskottsinitiativ i civilutskottet och hur man arbetar med den ekonomiska politiken.

Jag tror att Angelica Lundberg skulle kunna gå hem och titta igenom Sverigedemokraternas skuggbudget och leta efter den summa pengar som är avsatt för detta ekonomiska stöd till resebranschen som hon själv tog initiativ till. Att ta ansvar för en bransch och samtidigt ta ansvar för Sveriges ekonomi innebär att man inte bara i ord lägger fram förslag om åtgärder utan att man också är beredd att sätta den kostnad som man har talat om i motsats till andra angelägna utgifter.

Det går inte an att lägga fram ett förslag om ett utskottsinitiativ som inte sedan backas upp med avsättningar av ekonomiska medel i den egna skuggbudgeten. Det är väldigt viktigt att påpeka. Det är också det som gör att talet om vem som var först eller kom sist med detta är ganska meningslös. Det behöver sättas av pengar om man ska genomföra en sådan åtgärd.

Just det faktum att pengar behövde avsättas där och då på det sätt som Moderaterna och Sverigedemokraterna framförde i sina förslag var skälet till att Centerpartiet inte där och då kunde säga ja till förslaget, även om vi känner stor sympati och medkänsla för resebranschen.

Det vi i stället gjorde var att se till att ta ett samtal med regeringen och se till att 679 miljoner kronor som researrangörerna kan använda som ett lån tillgängliggjordes så fort som möjligt.

Det är väldigt viktigt och betydelsefullt. Det visar också att om man vill kunna påverka ska man sitta och förhandla om budgetar och inte stå i talarstolen och påstå att man vill göra saker som man sedan inte har täckning för i den egna budgeten.

Anf. 114 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Fru talman! När vi lade fram förslagen för nu nästan ett år sedan haglade invändningarna tätt från Centerpartiet. Vi hör samma invändningar här i dag.

Invändningen var att förslaget var budgetdrivande. Man raljerade i utskottet över att man inte såg de pengarna i Sverigedemokraternas budget, och det är samma invändning vi hör här i dag.

Nu lägger Centerpartiet självt fram samma förslag. Men det har inga pengar med i sin budget. Centerpartiet har ingen budget. Det är ju Stefan Löfvens budget. Men det finns inte heller där några pengar med för en resefond till resebranschen.

Varför finns inte det, om det nu var invändningen och argumentet mot vårt förslag? Varför finns då inte dessa pengar med i regeringens budget, som Ola Johansson säger här i dag?

Det är uppenbart var Centern har sina lojaliteter. Det är inte hos företag eller konsumenter. Om jag hade varit företagare och då speciellt i resebranschen hade inte jag lagt min röst på Centerpartiet i nästa val. Det är ett som är säkert.

De lån som Ola Johansson nämner och som han aviserat träffar långt ifrån rätt. Här missgynnas företag som har gjort allt de kan och tagit ofördelaktiga lån för att kunna betala tillbaka till konsumenterna.

Det är heller inte de pengarna som Ola Johansson talar om i sitt initiativ, utan det är stödfonden med pengarna för att rädda resebranschen. De finns inte heller med i Centerpartiets budget, eller för den delen i Stefan Löfvens budget.

Fru talman! Jag vill ställa frågan till Ola Johansson om han inte själv tycker att han håller sig på en ganska låg nivå. Det är till viss del barnsligt att föra politik på det här sättet. Skulle det inte vara bättre om Centerpartiet höjde sig något för företagets och konsumenternas skull?

Anf. 115 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Politik handlar om att samla majoriteter kring förslag som är möjliga att genomföra. Det må vara så som Carl-Oskar Bohlin säger att det jämfört med vad som sas för ett halvår sedan är urvattnat. Men det är det förslaget som går att genomföra och som det går att få en bred majoritet för och få hela utskottet och riksdagen att ställa sig bakom.

Då är det vad vi kan genomföra. Det är vad Centerpartiet gör. Vårt bidrag till politiken är att se till att saker och ting blir gjorda. Sedan ska man inte underskatta betydelsen av 679 miljoner kronor i ett lån till de företag som inte har egna medel för att återbetala sina resenärer. Det har självklart varit oerhört betydelsefullt för resenärerna som har legat ute med pengarna under väldigt lång tid men också för företagen som slipper sälja

av sina tillgångar för att kunna göra återbetalningen som de troligen har väntat alldeles för länge med.

Jag konstaterar dock samtidigt att Angelica Lundberg inte har bekräftat att Sverigedemokraterna i sin egen skuggbudget har tagit höjd för den extra kostnad som hon föreslog för ett halvår sedan. Hade man menat allvar skulle man ha ställt den kostnaden mot andra saker som man vill genomföra, men det har inte Sverigedemokraterna gjort. Man har valt att lägga de pengarna på någonting annat.

Anf. 116 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Pandemin har slagit hårt mot världen på ett sätt som inte många förutsåg 2019. Effekterna har blivit mycket större än vid de sjukdomsutbrott som kommit tidigare under 2000-talet. Människor har blivit allvarligt sjuka och dött. Ekonomin har drabbats hårt. Tillväxten har stannat av. Företag har fått det tufft och gått i konkurs. Människor har förlorat sina jobb och sina bostäder. Vårdpersonal går på knäna. Många har fått det extremt svårt.

Fru talman! Pandemin har nu pågått i över ett år. Reseföretag har blivit återbetalningsskyldiga för många paketresor oavsett om de fått tillbaka sina utlägg eller inte. Samtidigt har nya bokningar varit i stort sett obefintliga, vilket gör att nya pengar inte kommer in. De konsumenter som bokat resor kan inte få tillbaka sina pengar.

År 2018 trädde paketreselagen och resegarantilagen i kraft. En resenär får enligt paketreselagen avbeställa en resa innan den påbörjats och ska då få pengarna tillbaka. Med resegaranti avses ett skydd mot ekonomisk skada som kan drabba resenären om arrangören inte har pengar att betala tillbaka med. Arrangörer av paketresor är skyldiga att se till att paketresorna omfattas av en resegaranti som är godkänd enligt resegarantilagen. Här kan varje företagare välja själv vilket sorts skydd de vill ha.

Resegarantin kunde tidigare tas i anspråk även då en resa ställdes in eller avbröts på grund av force majeure. Den nya resegarantilagen gäller däremot endast vid insolvenssituationer. Dessa saker har medfört problem i den situation som uppkommit på grund av pandemin.

Fru talman! Nu har ett enigt utskott bestämt sig för att utreda utformningen av det svenska resegarantisystemet, med målet att resenärerna ska få ett starkare ekonomiskt skydd inför framtiden. Förhoppningsvis kan en bred och förutsättningslös översyn av resegarantisystemet få fram en lösning som alla kan enas kring.

Anf. 117 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Det är viktigt att dra lärdomar av den kris som vi nu befinner oss i. En lärdom är att det saknas ett fungerande skydd för konsumenter som köpt en resa när världen stänger ned på grund av en pandemi och att företag i branschen kom i kläm på grund av nuvarande lagstiftning.

Nu har vi en chans att bättra den situationen inför nästa kris. Lösningen kan mycket väl vara att bygga upp en fond som finansieras av branschen; det får utredningen utvisa. Viktigt är dock att vi parallellt följer den översyn av paketreselagen som EU-kommissionen har tagit initiativ till, så att vi får ett hållbart system på europeisk nivå.

Prot. 2020/21:95
17 mars

Översyn av rese-
garantisystemet

Med det ställer vi oss bakom förslaget till tillkännagivande.
Fru talman! Som sista talare i dag och mot bakgrund av den här debatten vill jag påminna alla om att hjälpas åt att hålla smittspridningen nere och att ta vaccinet när vi väl erbjuds det. Jag tror att vi alla längtar efter att öppna upp samhället igen – och inte minst efter att få resa.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2020/21:122 Bättre studiestöd högre upp i åldrarna

Skrivelser
2020/21:106 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2019 och helåret 2020
2020/21:117 Riksrevisionens rapport om Sidas garantiverksamhet

§ 18 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 16 mars

2020/21:572 Bostäder i strandnära lägen
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till statsrådet *Märta Stenevi* (MP)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 mars

2020/21:2200 Utplacering av SMR-reaktorer
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)
2020/21:2201 Våldtäkter och mäns våld mot kvinnor
av *Katja Nyberg* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2020/21:2202 Effektivare hyresförhandlingar
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2203 En bättre fungerande hyresrättsmarknad
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2204 Fri hyressättning vid nyproduktion
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2020/21:95
17 mars

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 18.04.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 9 anf. 23 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Mikael Oscarsson därefter till och med
§ 10 anf. 48 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 69 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 102 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	8
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	8
§ 5 Ärenden för bordläggning	8
§ 6 2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	9
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU19.....	9
Anf. 1 JOAKIM SANDELL (S)	9
Anf. 2 MIKAEL DAMSGAARD (M)	10
Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD)	12
Anf. 4 JOHAN HEDIN (C).....	14
Anf. 5 HANS EKLIND (KD)	15
(Beslut fattades under § 13.)	16
§ 7 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord.....	17
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU21.....	17
Anf. 6 GUSTAF LANTZ (S)	17
(Beslut fattades under § 13.)	18
§ 8 Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer	18
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU15	18
Anf. 7 CARINA OHLSSON (S).....	18
Anf. 8 ARIN KARAPET (M)	20
Anf. 9 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	21
Anf. 10 JONNY CATO (C)	23
Anf. 11 ARIN KARAPET (M) replik	24
Anf. 12 JONNY CATO (C) replik	25
Anf. 13 ARIN KARAPET (M) replik	25
Anf. 14 JONNY CATO (C) replik	26
Anf. 15 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	26
Anf. 16 HANS EKLIND (KD)	29
Anf. 17 RASMUS LING (MP)	30
Anf. 18 FREDRIK MALM (L)	31
Anf. 19 RASMUS LING (MP) replik	33
Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik	33
Anf. 21 RASMUS LING (MP) replik	34
Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik	34
(Beslut fattades under § 13.)	34
§ 9 Pensioner	35
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU16	35
Anf. 23 JULIA KRONLID (SD).....	35
Anf. 24 MARTINA JOHANSSON (C)	37
Anf. 25 LORENA DELGADO VARAS (V)	39
Anf. 26 HANS EKLIND (KD)	41
Anf. 27 TERESA CARVALHO (S).....	43
Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik.....	45

Anf. 29	TERESA CARVALHO (S) replik.....	45
Anf. 30	JULIA KRONLID (SD) replik.....	46
Anf. 31	TERESA CARVALHO (S) replik.....	46
Anf. 32	ANN-SOFIE ALM (M).....	47
Anf. 33	BENGT ELIASSON (L).....	48
Anf. 34	MATS BERGLUND (MP).....	50
Anf. 35	JULIA KRONLID (SD) replik.....	52
Anf. 36	MATS BERGLUND (MP) replik.....	52
Anf. 37	JULIA KRONLID (SD) replik.....	53
Anf. 38	MATS BERGLUND (MP) replik.....	53
	(Beslut fattades under § 13.).....	54
§ 10	Ekonomisk familjepolitik.....	54
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU17.....	54
Anf. 39	ANN-SOFIE ALM (M).....	54
Anf. 40	LINDA LINDBERG (SD).....	55
Anf. 41	CATARINA DEREMAR (C).....	57
Anf. 42	LORENA DELGADO VARAS (V).....	58
Anf. 43	LINDA LINDBERG (SD) replik.....	61
Anf. 44	LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	61
Anf. 45	LINDA LINDBERG (SD) replik.....	61
Anf. 46	LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	61
Anf. 47	HANS EKLIND (KD).....	62
Anf. 48	BENGT ELIASSON (L).....	63
Anf. 49	HANNAH BERGSTEDT (S).....	65
Anf. 50	MATS BERGLUND (MP).....	67
	(Beslut fattades under § 13.).....	68
§ 11	Familjerätt.....	69
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU6.....	69
Anf. 51	EMMA HULT (MP).....	69
Anf. 52	ELIN LUNDGREN (S).....	70
Anf. 53	CECILIE TENFJORD TOFTBY (M).....	71
Anf. 54	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	74
Anf. 55	MARTINA JOHANSSON (C).....	76
Anf. 56	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	78
Anf. 57	MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	78
Anf. 58	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	79
Anf. 59	MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	79
Anf. 60	JON THORBJÖRNSSON (V).....	79
Anf. 61	CECILIE TENFJORD TOFTBY (M) replik.....	81
Anf. 62	JON THORBJÖRNSSON (V) replik.....	81
Anf. 63	CECILIE TENFJORD TOFTBY (M) replik.....	81
Anf. 64	JON THORBJÖRNSSON (V) replik.....	82
Anf. 65	LARRY SÖDER (KD).....	82
Anf. 66	MALIN DANIELSSON (L).....	83
	(Beslut fattades under § 13.).....	85
§ 12	Bostadspolitik.....	85
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU9.....	85
Anf. 67	CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	85
Anf. 68	ROGER HEDLUND (SD).....	86
Anf. 69	OLA JOHANSSON (C).....	88

Anf. 70	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	90
Anf. 71	OLA JOHANSSON (C) replik.....	91
Anf. 72	CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	91
Anf. 73	OLA JOHANSSON (C) replik.....	92
Anf. 74	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	92
Anf. 75	OLA JOHANSSON (C) replik.....	94
Anf. 76	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	95
Anf. 77	OLA JOHANSSON (C) replik.....	95
Anf. 78	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	96
Anf. 79	LARRY SÖDER (KD).....	96
Anf. 80	OLA JOHANSSON (C) replik.....	98
Anf. 81	LARRY SÖDER (KD) replik	98
Anf. 82	OLA JOHANSSON (C) replik.....	98
Anf. 83	LARRY SÖDER (KD) replik	98
Anf. 84	MALIN DANIELSSON (L)	99
Anf. 85	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	100
Anf. 86	MALIN DANIELSSON (L) replik	101
Anf. 87	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	101
Anf. 88	FÖRSTE VICE TALMANNEN	102
Anf. 89	MALIN DANIELSSON (L) replik	102
Anf. 90	EMMA HULT (MP)	102
	(forts. § 14).....	104
	Ajournering.....	104
	Återupptaget sammanträde.....	104
	§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	104
	JuU19 2020 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	104
	JuU21 En särskild straffbestämmelse för uppmaning till självmord.....	105
	SfU15 Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer	105
	SfU16 Pensioner.....	107
	SfU17 Ekonomisk familjepolitik	108
	CU6 Familjerätt.....	110
	§ 14 (forts. från § 12) Bostadspolitik (forts. CU9)	111
	Anf. 91 JOAKIM JÄRREBRING (S)	111
	Anf. 92 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	113
	Anf. 93 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	114
	Anf. 94 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	114
	Anf. 95 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	115
	Anf. 96 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	115
	Anf. 97 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	115
	Anf. 98 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	116
	Anf. 99 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	116
	(Beslut skulle fattas den 18 mars.)	116
	§ 15 Fastighetsrätt	116
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU11	116
	Anf. 100 JOAKIM JÄRREBRING (S)	116
	Anf. 101 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	117

Anf. 102 ROGER HEDLUND (SD)	118	Prot. 2020/21:95
Anf. 103 OLA JOHANSSON (C)	119	17 mars
Anf. 104 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V).....	121	-----
Anf. 105 LARRY SÖDER (KD)	122	
Anf. 106 MALIN DANIELSSON (L).....	123	
Anf. 107 JON THORBJÖRNSSON (V).....	125	
(Beslut skulle fattas den 18 mars.).....	126	
§ 16 Översyn av resegarantisystemet	126	
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU26	126	
Anf. 108 ELIN LUNDGREN (S)	126	
Anf. 109 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	127	
Anf. 110 ANGELICA LUNDBERG (SD)	128	
Anf. 111 OLA JOHANSSON (C)	129	
Anf. 112 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik	131	
Anf. 113 OLA JOHANSSON (C) replik	131	
Anf. 114 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik	132	
Anf. 115 OLA JOHANSSON (C) replik	132	
Anf. 116 JON THORBJÖRNSSON (V).....	133	
Anf. 117 MALIN DANIELSSON (L).....	133	
(Beslut skulle fattas den 18 mars.).....	134	
§ 17 Bordläggning	134	
§ 18 Anmälan om interpellation	134	
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	134	
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 18.04.....	135	